

Π. ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

15 ΑΠΡΙΛ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 50.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΧΑΜΚΩΣ

(κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Εὐγενίου Σύου).

(Συνέχεια τῆς Φυλλάδιον 49)

❧

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Η ΦΟΒΕΡΑ ΤΡΙΑΣ.

—ο—

Ποτὲ φαντασία, ὅσον σκοτεινὴ καὶ ὅσον παράφορος, τὴν ἱστορίαν ἀναδιφοῦσα πρὸς εὗρεσιν οἰκείας τροφῆς, δὲν ἀπῆντησέ τι ἐν αὐτῇ φοβερώτερον κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ὀλεθριώτερον διὰ τὴν ἐπιρροήν, ἀκατανοητότερον διὰ τὰς ἀντιφάσεις του, ἀπὸ τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα, ἅξια τῆς ἐπινοίας τοῦ Δάντου, τὴν Χάμκων καὶ τὰ τέκνα της, τὸν Αἰλὴν καὶ τὴν Χαϊνίτζαν. Πολλάκις ἠσθάνθημεν ἡμᾶς αὐτοὺς σκοτίνωνντας, ὅταν ἠθελήσαμεν νὰ ἐμβλέψωμεν εἰς τὰ ἐφαίνετο πᾶν ὄριον τοῦ πιθανοῦ αὐτοῦ ὑπερβάσα, καὶ διὰ τῶν ἀνηκούστων καὶ καταπληκτικῶν αὐτῆς κακουργημάτων, καὶ διὰ τῆς ἀγρίας μεγαλειότητος, σπανίων τιμῶν ἀλλ' ὑψηλῶν τῶ ὄντι ἀρσιώσεων.

Βελῆς, ὁ σύζυγος τῆς Χάμκως, καὶ πατὴρ τοῦ Ἀλῆ καὶ τῆς Χαϊνίτζης, ἦν βέης τοῦ Τεπελενίου, καὶ κατήγετο ἐξ Ἀλβανῶν, τῶν ἐξομοσίντων τὸν Χριστιανισμόν ἐπὶ τῆς ὀθωμανικῆς κατακτῆσεως. Ἐπὶ τῆς διανομῆς τῆς πατρικῆς οὐσίας ὁ Βελῆς διηνέχθη πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, καὶ μεταξύ των ἐμελλε ν' ἀποφασίσῃ ἡ μάχη. Ὁ Σελὶμ καὶ ὁ Μεχμέτ συνήθρισαν τοὺς πολυαριθμοὺς ὀπαδούς των, συνήθρισαν

δὲ καὶ ὁ Βελῆς τοὺς ἐδικούς του· συμπλοκαὶ ἐγένιναν πολλαὶ καὶ αἱματώδεις, καὶ τέλος ὁ Βελῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἴδιον μέρος τῆς πατρικῆς κληρονομίας, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Τεπελενίον, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Ἀλιάκμονος, ὅπου ἔγινε κλέπτης, ἀλλὰ κλέπτης καθ' ὃν τρόπον λέγει τὸ ἀρχαῖον ἡπειρωτικὸν ἄσμα :

Ἐβγῆκ' ὁ Νάννος 'ς τὰ δουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια·
κλεφτόπουλα ἐμάζονε, παιδιὰ καὶ παλληκάρια·
τὰ μάζωξε, τὰ σύναξε τὰ 'καμε τρεῖς χιλιάδες,
καὶ ὅλημερίς τὰ δίδαχνε, ὁλονυχτὶς τὰ λέγει·

Ἀκοῦστε παλληκάρια μου, καὶ σεῖς παιδιὰ δικὰ μου,
δὲν θέλω κλέφταις γιὰ τραγιά, κλέφταις γιὰ τὰ κριάρια,
μὲν θέλω κλέφταις γιὰ σπαθί, κλέφταις γιὰ τὸ τουφέκι,
τριῶν 'μερῶν περπατησιὰν νὰ πάρωμεν μίαν νύχτα,
νὰ πάμε νὰ πατήσωμεν, τῆς Νικολοῦς τὰ σπήτεια,
ὁ πῶχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ, καὶ τ' ἄσπρη μὲν πιάτα,
Καλὸ 'ς τὸν Νάννον πῶρχεται καλὸ 'ς τὰ παλληκάρια.
Παράδες θέλουν τὰ παιδιὰ, φλωριά τὰ παλληκάρια,
καὶ ἀτός μου θέλω τὴν κυράν . . .

Ὡς ὁ Ἑλλήν Νάννος, οὕτω καὶ ὁ Ὀθωμανὸς Βελῆς δὲν ἐσύναξε κλέφταις διὰ τὰ τραγιά, κλέφταις διὰ τὰ κριάρια, ἀλλὰ κλέφταις διὰ τὸ σπαθί καὶ διὰ τὸ τουφέκι. Μετὰ τριετὴ δὲ βίον πλανήσεων, λεηλασιῶν καὶ σφαγῶν, συναθροίσας τοὺς ἀνδριότερους τοῦ ὀπαδοῦς, κατέβη μίαν νύχτα τὰ ὄρη, διέβη κολυμβῶν τὴν Βοϊόσαν, καὶ ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως κατὰ τῶν ἀδελφῶν του ἐντὸς τῆς πατρικῆς οἰκίας, τοὺς ἐθανάτωσεν ἰδιοχείρως, ἂν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀντιστάντας.

Ὁ τρόπος ὁμοῦς οὗτος τοῦ διὰ φόβου καὶ ἀδελφοκτονίας ἀνταρτάνειν τὴν πατρῴαν κληρονομίαν οὐδένα ἐξέπληξε τῶν ὀμοταγῶν καὶ γειτόνων του, οἵτινες ἐν τοῖς ἀγρίοις αὐτῶν ἤθεσιν εἰς μόνην τὴν ἐπιτυχίαν ἀπορῶντες, ἐθεώρησαν τὸν Βελῆν ὡς ἐπι-

τῆδεον ἀνθρώπων, εὐτυχῶς ὑπὲρ αὐτοῦ περατώσαντα μακρὰν καὶ δυσχερῆ οἰκιακὴν ὑπόθεσιν. Οἱ κλέπται τοῦ ἐννοεῖται ὅτι ἀμέσως μετέβληθησαν εἰς ἀρματωλούς, καὶ ὁ ἴδιος διορισθεὶς μετ' ὀλίγον πρῶτος ἀγῶς τοῦ Τεπελενίου, παρεδόθη ἐπειτὰ ἀπαρκαλύπτως εἰς τὸ πάθος τῆς μέτης. Ἐνίοτε ὅμως ἐπέπιπτεν, εἶναι ἀληθές, ἀπροσδοκῆτως κατὰ τῶν γειτόνων ἐξήδων ἢ χωρίων εἰς ἀνάμνησιν ἀναμφιβόλως τοῦ πρώτου τοῦ ἐπαγγέλματος.

Περὶ τὰ 1736 ὁ Βελῆς ἐνυμφεύθη Χάμκων, τὴν θυγατέρα τοῦ γείτονός του, Βέη τῆς Κονίτζης· ἐκ τοῦ δεσμοῦ δὲ τούτου, τοῦ ὅλως πολιτικοῦ, καὶ ποσὶς εἰς συμπάθειαν μὴ στηριζομένου, ἐκ μέρους καὶ τῆς Χάμκως, ἐγεννήθησαν δύο παιδιὰ, ὁ Ἀλῆς καὶ ἡ Χαϊνίτζα. Κατὰ τὸ δέκατον δὲ καὶ ἑβδόμον ἔτος μετὰ τὸν γάμον του, ὁ Βελῆς ἀπέθανεν αἰφνιδίως, εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, κατὰ μὲν τινὰς ἐξ οἰνοποσίας καὶ κρεπάλης, κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ δηλητηρίου. Ἀφῆκε δὲ τὴν Χάμκων χήραν τριακονταεσσάρων ἐτῶν, τὰ δὲ τέκνα του, τὸν μὲν Ἀλῆν ἐτῶν δεκαεξί, δεκαπέντε δ' ἐτῶν τὴν Χαϊνίτζαν.

Τὰ ὀρεινὰ τῶν κλεπτῶν ἄσματα πολλάκις ἐψάλλον τὸ ἀνδρὶκὸν κάλλος τῆς Χάμκως. Ἡ ὄψις τῆς ἡτον μελάγχρους, τὸ ἀνάστημά της λυγρὸν καὶ ἐντελέστατον, καὶ τὰ κινήματά της πλήρη χάριτος ἐμβριθοῦς καὶ μεγαλοπρεπείας, οὐ μόνον ὅταν ἐδάδιζε μεταξὺ τῶν ὑποδεστέρων της, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἀκόμη ἐχόρευε τῶν ὀρέων τὸν κύκλιον μετὰ τῶν ὁμοίων της.

ὑπεροπτική δὲ φύσει καὶ ἀγέροχος, ἀφ' οὔτου μάλιστα δις ἐγένετο μήτηρ, ἡ Χάμκω τόσον ὑπερηφάνως καὶ περιφρονητικῶς ἐφέρετο πρὸς τὸν Βελή-Βην, ὥστε αὐτὸς κατ' ὀλίγον αὐτῆς μακρυνόμενος, τὴν περιώρισεν εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ πύργου τοῦ Τεπελενίου.

Ἐκεῖ δὲ ἔρημος καὶ ἐγκαταλειμμένη ἔζησεν ἡ γυνὴ αὕτη μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός της, περὶ μόνον τὴν ἀγωγὴν ἀσχολουμένη τῶν τέκνων της, ἡγάπα περιπαθῶς, καὶ μετ' ἀγρίας ζηλοτυπίας. Γυνὴ δὲ τὴν φύσιν σιωπηλὴ, κατηφής, σοβαρὰ, καὶ κρυφίνους, γυνὴ οὐδέποτε μειδιάσασα καθ' ὅλον τὸν βίον της, ὡς περὶ αὐτῆς μαρτυρεῖται, ὅταν τὰ παιδιὰ της ἐπαιζον ἢ ἐκοιμῶντο πλησίον της, αὕτη σύννους ἐκάθητο ὥρας ὀλοκλήρους, ἐν ἐντελῇ ἀπαθείᾳ κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ προσήλου τοὺς μεγάλους, μέλανας ὀφθαλμούς της, οὓς ἐζώνουν ἐρυθρὸς κύκλος, ἀσκαρδαμυκτὶ εἰς τῶν ἀντικειμένων ὀρέων τὰς αἰωνίας χιόνας.

Ἐνίοτε, κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας τῶν ἀναιτίων ἐκστάσεων, ὅτε μάλιστα ὁ ἥλιος βραδέως κατήρχετο ὀπίσω τῶν *Γυμνῶν κεφαλῶν*, τῶν τελευταίων κρημνῶν κορυφῶν τῆς ἀνατολικῆς σειρᾶς τῶν Ἀκροκεραυνίων, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἠνοίγοντο παραδόξως, οἱ ῥῶθονές της διεστέλλοντο, αἱ ὠχραὶ παρειαὶ της ἐδάφοντο πορφύραι, τὸ σῶμά της ἔτρεμε, καὶ σχεδὸν ἐκτὸς ἐαυτῆς, ἤγειρετο, αἱ χεῖρές της ἐκινούντο ἐν τῷ κενῷ, καὶ τὰ χεῖλη της ἐφαίνοντο λέξεις τινὰς ψιθυρίζοντα ἀκατανόητους.

Ἀφ' οὗ δὲ ἡ τελευταία τοῦ ἡλίου φλογερὰ ἀντανάκλασις ἐσθύνεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ λυκαυγὲς

ἐξέτεινε τὸν διαρκὲς πέπλον του, τὸ πρόσωπον τῆς Χάμκως, τὸ μέχρις ἄρτι λαμπρὸν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ, συνεκιάζετο κατ' ὀλίγον, καὶ ἀπέβαινε σκοτεινὸν, σκοτεινὸν ὡς ἡ νύξ. Τότε δὲ πικρὰ καὶ σιωπηλὰ δάκρυα ἔρρεον ἡρέμα κατὰ τῶν ἰσχνῶν ἡδὴ καὶ ὠχρῶν παρειῶν της.

Ἄλλοτε δὲ πάλιν, ἀφ' οὗ διηρῶνα σχήματά της μαγικά καὶ ἀλλόκοτα, μετεκάλει τὸν νέον υἱὸν της, τὸν λευκὸν καὶ γλαυκόπιν Ἀλῆν, καὶ σφίγγουσα αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος της, τῷ ἐδείκνυε μακρὰν εἰς τὰς φλόγας τῆς δύσεως σημειῶν τι μυστηριώδες, μόνον εἰς αὐτὴν νοητὸν, καὶ τῷ ἔλεγε κρυφίως, ἀλλὰ μὲ τόνον φωνῆς ὑπερήφανον,

— Γιέ μου! θὰ γίνης Βεζίρης!

Τίς οἶδε ποῖον παράδοξον δράμα παρίστατο οὕτω καθ' ἐκάστην ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ἀγρίων ἐκείνων ὀρέων εἰς τοὺς ἐξηπατημένους ὀφθαλμούς τοῦ Ἀλῆ;

Μόλις δ' εἶχον σιωπήσει αἱ μυρολόγοι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Βελῆ, καὶ ἡ Χάμκω ἐφάνη ληθαργικὸν ἀποσεύσασα ὄναρ. Ὅλον της τὸ εἶναι ἐφάνη μεταβλήθην, καὶ τοῦ σεραγίου τὴν ἀδράνειαν καὶ χαυνότητα διεδέχθη βίος ἀπαρδειγματίστου δραστηριότητος. Ἀντὶ τῆς ὀκνηρᾶς ἐκείνης καὶ ἀπαθούς, ἔγινε πάλιν ὑπερήφανος, ὠραία καὶ πλήρης θάρρους. Πολλάκις ἀποδυομένη τὸ φιληδονὸν γυναικεῖον ἐνδυμα, ἐφόρει τὴν ἀνδρικήν φουστανέλλαν, πράσινον ἀργυρόστικτον ἐπενδύτην, ἐρυθρὰ ζώνη ἐσφίγγε τὴν λεπτήν καὶ λυγρὰν μέσην της, αἱ χρυσαὶ κνιμίδες ἐνέκλειον τὴν στοργυλὴν καὶ νευρώδη της κνήμην, καὶ τὸ φέσιον ἐκρυπτε τὰς μελανὰς καὶ πλουσίας πλεξίδας τῆς κόμης της. Οὕτω δὲ ἐφαίνετο πολλάκις ἱππεύουσα διὰ τῶν πεδίων, ἢ ἀναβαίνουσα τὰς ὁδοὺς τῶν δυσβάτων ὀρέων, καὶ ἐξέπληττε διὰ τῆς γενναιοῦτος καὶ τῆς ἀκαμάτου της ἐνεργητικότητος τοὺς θαρράλαιοτέρους τῶν στρατιωτῶν.

Σταθεροὺς δὲ συντρόφους τῶν ἐκδρομῶν της εἶχε τὸν Ἀλῆν καὶ τὴν Χαϊνίτζαν, τὰ δύο της τέκνα, ἀμφοτέρω ὡς αὐτὴν ἐνδεδυμένα, καὶ οὕτε κατὰ τὸ κάλλος οὕτε κατὰ τὴν γενναιοῦτητα κατώτερα της. Κλέπται περιεζώνουν πανταχόθεν τὸ Τεπελενίον, ἀλλ' ἡ Χάμκω δὲν ἐψήφα κινδύνους. Πᾶσά της δὲ ἡ προσπάθεια ἐφαίνετο τείνουσα εἰς τὸ νὰ ἐνασκήσῃ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα της διὰ τῶν κακουχιῶν καὶ τῆς σκληραγωγίας, καὶ νὰ τὰ παρασκευάσῃ ὡς διὰ τι ἀνώτερον μέλλον. Ἀπὸ πρωῒας ἦτον εἰς διηνεκὴ κίνησιν, καὶ ὅτε μὲν ἐφαίνετο ὡς δράμα ἐν μέσῳ χρυσοῦ νέφους κόνιος ἀπὸ ῥυτῆρος τρέχουσα, καὶ παρακολουθούμενη ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ καὶ τῆς Χαϊνίτζης· ἄλλοτε δὲ μόνη, τὰ δύο παιδιὰ της εἰς τοὺς πόδας της ἔχουσα, αὕτη δὲ ὀρθή, καὶ εἰς τὸ μακρὸν πυροβόλον στηριζομένη τοῦ Ἀρματωλοῦ, διεκρίνετο μεγαλοπρεπῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς χιονοσκεποῦς τινος βράχου.

Τὸ ἄγριον καὶ ἀρειμάνιον κάλλος τῆς Ἀμαζόνος ταύτης προσέβαλλεν ἰσχυρῶς τὴν φαντασίαν ὄλων τῶν περὶ ἄρματωλῶν, φιλοταράχων ἀρχηγῶν στρατιωτῶν δυσνηνίων, οὓς διεύθυνον καὶ διεῖπον κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ τοῖς ἐνέπνεεν ἐνθουσιώδη πρὸς αὐτὴν αἰσθήματα. Καὶ ὅταν τὴν γῆν ἐκάλυπτον τῆς νυκτὸς τὰ σκότη,

καὶ ἤρεμα καὶ σιωπηλὰ τὰ ὕδατα τῆς Βοϊούσης ἐψιθύριζον μελωδικῶς ἐπὶ τῆς παχείας πόης, ἤκουετο ἐνίοτε ὑπὸ τὰ τεῖχη τοῦ σεραγίου τὸ μονότονον μέλος τῆς λύρας, καὶ μετ' αὐτοῦ, μελαγχολικὸν τι ἄσμα, ἐρωτικὸν ἄσμα νέου παλληκαρίου διαφλεγόμενου ὑπὸ μυστικοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν Χάμκων, καὶ ψάλλοντες οὕτω τὴν ἡρώϊδα. Ἀλλὰ συχνάκις, συχνότατα, κρυγὴ ἀποπνιγμένη, σιωπὴ αἰφνιδιαία, δούπος σώματος πίπτοντος εἰς τὸν ποταμὸν, διέκοπτεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸν κῶμον. Ἦτον δὲ ὁ δούπος τοῦ ψάλτου, ὃν ἐρόντευεν ἄλλος ἀρματωλὸς ζηλότυπος, καὶ ἐξηκολούθει τὸ ἄσμα ἐπὶ τῆς λύρας του.

Πολλάκις δὲ ἄρματωλοι ἐν καθάρᾳ μεσημβρίᾳ, βλέποντες παρῖπνύουσιν τὴν Χάμκων μετὰ τὰ δύο παιδιὰ της, ἤρχιζον θηριώδη μονομαχίαν, καὶ εὐδαίμων ὁ νικητὴς ἂν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπτε τυχαιὸν βλέμμα τῆς Χάμκως, εὐδαίμων ἐλογίζετο ὁ ἡττηθείς, ἂν ἐκπνέων ἀπῆντα τὸν μέλανα καὶ βαθὺν ὀφθαλμόν της!

Ἄλλοτε δὲ πάλιν νέοι ποιμένες φέροντες ἀπέθετον εἰς τὸ σεράγιον μέγα καὶ βαρὺ καλάθιον μ' ἐρείκας κεκαλυμμένον, λέγοντες ὅτι ἀνδρείος τις ἀρματωλὸς τὸ πέμπει εὐτελὲς δῶρον εἰς τὴν χήραν τοῦ Βελῆ. Βέη τοῦ Τεπελενίου. Ἀνυπόμονοι τότε αἱ γυναῖκες τῆς Χάμκως ἠρώτων τὴν κυρίαν των διὰ βλέμματος περιέργου, καὶ ἅμα λαβοῦσαι τὴν ἀδειαν δι' ἐνὸς νεύματος, ἔρριπτον τὰς ἐρείκας, καὶ ἀνεκάλυπτον ἀπαίσιοιον σωρὸν κεφαλῶν πελιδνῶν, μελανῶν, κεφαλῶν ἀγρίων τινῶν καὶ περιβόητων ληστῶν, αἵτινες ἐπὶ τοῦ μετώπου εἶχον κεχαργμένους διὰ τῆς ἀκωκῆς τῆς μαχαίρας τὰς λέξεις· Ἀποσίωσις εἰς τὴν Χάμκων. Τοιαύτη ἦτον ἡ μετριόφρων προσφορά μυστηριώδους τινος καὶ δειλοῦ ἔραστοῦ, ὅστις ἀναμφιβόλως ἠλπίζεν ὅτι τὸ ὄνομά του ἦθελεν ἐννοηθῇ.

Καὶ ἐντρομοὶ ἔφευγον αἱ γυναῖκες. Ἀλλ' ἡ Χαϊνίτζα, ἡ θυγάτηρ τῆς Χάμκως, ἡ ὠραία Ἀλθωνίς, αὕτη δὲν ἔφρουγεν, ἀλλ' ἐθάρρει ἀτρόμητος. Ὁ δὲ Ἀλῆς, ὁ υἱὸς τῆς Χάμκως, ὁ γλαυκόπις, ὁ γλυκὺ μελιδιών νεανίας, αὐτὸς ἀγερόχως ἐκύλιεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰς κεκομμένας κεφαλὰς, καὶ ἡ μήτηρ του περιπαθῶς τότε αὐτὸν ἐναγκαλιζομένη, τὴν ἔλεγε κρυφίως, πολὺ κρυφίως·

— Γιέ μου, θὰ γίνης Βεζίρης!

Ἀλλ' εἰς πᾶσας τὰς ἐνδείξεις ταύτας τοῦ ἔρωτος τῶν παλληκαρίων καὶ ἀρματολῶν, ἡ χήρα τοῦ Βελῆ ἔμνευε περιφρονητικῶς ἀνείσθητος, καὶ ἐφαίνετο μόνον μέριμναν τῆς ζωῆς της ἔχουσα τοῦ υἱοῦ της· τὸ μέλλον. Ἐνίοτε ἐψάλλε καὶ ἡ Χάμκω, ἀλλὰ σπανίως καὶ ὀλιγοῦς, ὅταν ἡ σελήνη ἦτον κατηφής καὶ ὠχρὰ, ὅταν ὁ κρημνώδης σκελετὸς τῶν ὀρέων εἰς σάβανον φαίων ἀτμῶν ἐγκεκαλυμμένος, ὠμοιάζε πελώριον φάντασμα, ὅταν εἰς τὰς φάραγγας τῶν ἐρήμων ἀντήχει ὁ ὑπόκωφος δούπος τῶν μεμακρυσμένων βροντῶν, ὅταν ἐν θυσελλώδῃ καιρῷ μικραὶ, φροφωδῆς, κυκλὶ φλόγες, ἀπὸ τῶν ἡφαιστειῶν βράχων τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τῆς Βοϊούσης ἀναθρώσκουσιν, ἔτρεχον ἐν ἀερέφῳ κινήσει ἐπὶ τοῦ μέλανος καὶ ἀπεξεραιμένου ἐδάφους. Τότε εἰς τὴν λάμψιν τῶν ἀστραπῶν ἐφαίνετο ἐνίο-

τε ἡ αὐστηρὰ καὶ μελαγχολικὴ μορφή της Χάμκως ὀπίσω τῶν κυκλιδῶν τινὸς παραθύρου τοῦ Σεραγίου, ἀκολουθοῦσα μετὰ φλογῶδες βλέμμα τὴν φωτεινὴν αὐλακὰ τοῦ κεραυνοῦ. Τότε ἐνίοτε ἤκουετο ἡ ὑπερήφανος, ἡχηρὰ καὶ ἀνδρική της φωνὴ ψάλλουσα λέξεις τινὰς πενήτους καὶ παραδόξους, συνήθως κλεφτικὸν τι ἐλληνικὸν μυρολόγιον, αἵματος ἀποστάζον, ὅποιον τὸ ἄσμα τῆς νέας ταξιδευτρίας.

Εἶδες κορμὶ διὰ δουλαμῶν, δακτύλια διὰ τὴν πέναν, εἶδες ἀγέλη διὰ φιλι, κ' ἄς εἴν' κ' αἰματωμένα;

Κόκκινα χεῖλη φίλησα κ' ἔδωψαν τὰ δακὰ μου, καὶ μετὰ μὲν τὰ σουρα κ' ἔδωψαν τὸ μανδύλι, καὶ σὲ ποτάμι τὸ πλυνά κ' ἔδωψε τὸ ποτάμι. ἔδωψ' ἡ ἄκρη τοῦ γιαιοῦ κ' ἡ μέση τοῦ πελάγου.

Ἄλλ' οὐδεὶς ἤξευρε πόθεν ἡ τόση μελαγχολία καὶ ἡ τόση κατήφεια· οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ εἰπῇ ἂν τῇ ἐπεφαινετο ἡ σκιά τοῦ Βελῆ, ἴσως φαρμακισθέντος, ἂν ὑπὸ φρίκης διὰ τὸ φάντασμα τοῦτο, ἐκράζεν ἐν ταῖς μακρῶν ἀργυρνίαις πλησίον της τὸν Ἀλῆν.

Ὁ δ' Ἀλῆς, ὁ νέος, ὁ ὠραίος, ὁ τολμηρὸς, ὁ εἰς τὴν ἐλαφρότητα τῶν ποδῶν, εἰς τὴν χάριν τοῦ χοροῦ, εἰς τὴν ῥώμην τῆς πάλης οὐδένα ἔχων ἐφάμιλλον, ὁ Ἀλῆς, ὅστις ὅταν ἐλάμβανεν εἰς χεῖράς του τὸ διάχυτον καὶ ἡλεφαντωμένον του πυροβόλον, ἦτον βέβαιος νὰ κτυπήσῃ κατὰ σκοποῦ, εἴτε πρᾶγμα ἦτον εἴτε ἄνθρωπος ὁ σκοπὸς, ὁ Ἀλῆς ἐλθὼν πρὸς τὴν μητέρα του, τῇ εἶπε μετὰ φωνῆς μελωδικῆς καὶ γλυκείας·

— Μητέρα! βοήθησέ με!

Ἀλλὰ τριμερὲς ἡ ιδέα, ὅτι ἡ γλυκεία καὶ ἀργυρᾶ ἐκείνη φωνή, ἐμελλε νὰ εἴναι ἀκάματος διατάττουσα φόνους, ὅτι τὸ χαρὲν καὶ ἐπαγωγὸν ἐκεῖνο στόμα ἐμελλεν εἰς τόσα κακουργήματα νὰ προσμεσιδῇ, ὅτι οἱ ὠραῖοι, καθαροὶ, καὶ οὐρανόχρως ἐκείνοι ὀφθαλμοὶ ἐμελλον ἀπλήστως νὰ ἐντροφώσιν εἰς σκηνὰς ἀπειρογράφτων βασάνων, ὅτι τέλος ἡ λευκὴ, ἡ λεπτοφυὴς ἐκείνη χεὶρ ἐμελλε νὰ μὴ ἀπαυδῇ κρατοῦσα ἀχνίζουσαν τὴν ἀνθρωποκτόνον μάχαραν!

Φρικῶδες, μυστηριώδες, ἀκατανόητον ὃν ἦτον ὁ Ἀλῆς τοῦ Τεπελενίου. Ἀρπάζ ἀκόρεστος, πολιτικὸς καταχθόνιος, προπέτης σατραπῆς, ἀποστάτης υπῆκοος, κατέπληξεν ἐπὶ ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα τὴν ἀνθρωπότητα δι' ἐγκλημάτων ἀποτροπαίων, καὶ ὅμως πάντῃτε ὑπῆρξεν καρδιαὶ αἵτινες περιπαθῶς τὸν ἐλάτρευον, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ μακροῦ σταδίου του, ὅταν ὁ νέος καὶ ταχύς ποὺς του ἐπάτει τὰς εὐανθεῖς ἐρείκας τοῦ Τεπελενίου, μέχρι τέλους αὐτοῦ, ὅταν ἐν τῷ σκοτεινῷ πύργῳ τῆς λίμνης ἀπέθανε, φοβερὸς ἀκόμη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς του, ὡς λέων τραυματίας. Μέχρι παραφορᾶς ἐχώρει ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς του, ὁ ἔρως τῆς ἀφελούς καὶ εὐπίστου Ἑμινῆς, τῆς φλογερᾶς καὶ φιλοπράγμονος Ζοβείδος, τῆς αὐστηρᾶς καὶ ἐυθριβοῦς Βασιλικῆς, τῶν τριῶν τοῦ συζύγου αἵτινες ἐδέσποζον ἐπὶ τοῦ πλήθους τοῦ κατωτέρου καὶ ἀγνώστου ὄχλου τῶν γυναικῶν του.

Τῷ ὄντι ὁ Ἀλῆς ἐλατρεύετο οὐχὶ ὡς ὑπερόπτης σατράπης, οὐχὶ ὡς φοβερός δεσπότης, ἀλλ' ὡς υἱός, ὡς ἀδελφός, καὶ ὡς ἐραστής· καὶ τοῦτο διότι καὶ αὐτὸς ὁ φοβερός δεσπότης, ὁ ὠμὸς σατράπης, ἡγάπα περιπαθῶς, παρὰ φόβου, ὡς υἱός, ὡς ἀδελφός καὶ ὡς ἐραστής.

Φίλον ὅμως ὁ υἱὸς τῆς Χάμκω δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ μετὰ τῶν ἀνδρῶν διότι ὅσους ὁ κακὸς αὐτῶν ἀστὴρ ἔφερεν ἀπέναντι αὐτοῦ, οὗτοι παρεσύροντο εἰς τὸν στρόβιλον τοῦ ἐγωῖσμοῦ. τῆς περιφρονήσεως, τῆς προδοσίας, τῆς ἀμειλικτου ἀπανθρωπίας του, καὶ ἐγένοντο ἢ σκῆδι καὶ δορυφόροι, ἢ ὄργανα καὶ δοῦλοι, ἢ παύγια καὶ θύματτα τῆς σιδηρᾶς του θελήσεως· οὐδεὶς δὲ ποτε ἐδυνήθη νὰ μαλακῇ τὴν ἀδάμαστον του ψυχὴν διὰ τῆς γλυκείας καὶ δραστηρίου ἐπιβροχῆς γενναίων φιλικῶν αἰσθημάτων. Ὅτι δὲ ἀγάπης περιεῖχε τοῦ Ἀλῆς ἡ καρδιά, ἐπεδαφιδεύθη εἰς τὴν μητέρα, τὴν ἀδελφὴν του καὶ τὰς τρεῖς του γυναῖκας.

Ἡ μήτηρ του τὸν ἡγάπα τῷ ὄντι δι' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς καρδίας της, διότι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις φοβερῶς κατεριωνεύθη πάντοτε πάντων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ποιῶν καὶ νόμων, αὐτὸς μόνος τὰς λέξεις ἐκείνας, «Μήτηρ, βοήθησέ με», ποτὲ δὲν τὰς ἐπρόφερε χωρὶς ἰσχυρᾶς συγκινήσεως καὶ χωρὶς ἀληθοῦς εὐλαθείας. Ὅσκις ἐπρόκειτο ν' ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ζωῆς του εἴτε ἐν μέσῳ μαχῶν εἴτε ἐναντίον δολοφόνων, ὁ Ἀλῆς, οὗ ἡ λεοντίνη καρδιά οὐδέποτε ἔτρεμεν, οὐδέποτε ὑπεχώρει, ὁ Ἀλῆς ὅστις διὰ τῶν ἀπεισιῶν του ἐγκλημάτων εὐρεῖαν ἐρημον κατεσκεύασε περ' ἐκείτων ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας, αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων ἠσθάνετο ὅμως τὴν ἰσχυρὰν ἀνάγκην, διὰ τῶν ἱερῶν ἐκείνων λόγων νὰ ἐπικληθῇ τῆς μητρός του τὴν μνήμην, τὴν μόνην θρησκείαν, τὴν μόνην πίστην εἰς ἣν ποτὲ ἐτόλμησε, εἰς ἣν ποτὲ κατεδέχθη νὰ προσφύγῃ, ζήτων τὴν ἠθικὴν ἐπικουρίαν ἣτις ἐμψυχεῖ καὶ στηρίζει ἐν δυσχερείαις.

Τὸν ἡγάπα δὲ ἡ μήτηρ του προσέτι τόσον περιπαθῶς, ἵσως διότι ἡ μητρικὴ της προαίσθησις τῇ εἶπεν ἀναμνηστικῶς ὅτι θέλει ποτὲ ἔλθῃ ἡμέρα φοβερά, καθ' ἣν θέλει εἰπῇ εἰς τὸν υἱόν της, αὐτὴ μου ἐκδίκησιν! καὶ ἀρ' ἦς ὁ υἱὸς της μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ζωῆς του ἤθελε μεταχειρισθῇ πᾶσαν τὴν βαρύντητα τῆς δυνάμεώς του, πάντας τοὺς δόλους τῆς αἰσχρᾶς καὶ αἰματηρᾶς του πολιτικῆς, πᾶσαν τὴν ἀγρίαν δραστηριότητα τῆς ἀχαλινώτου θελήσεώς του, ὅπως ἐκδικήσῃ τὴν μητέρα του μυριοπλασίως τῆς γενομένης αὐτῇ ὕβρεως.

Τὸν ἡγάπων δὲ καὶ αἱ γυναῖκές του, ἡ Ἐμινὲ, ἡ Ζοβείς καὶ ἡ Βασιλική, τὰ τρία σεμνὰ καὶ ἀφωσιωμένα ταῦτα πλάσματα, εἰς ἃ ἡ ἀπηνής καὶ μυστηριώδης μήτηρ ἡ διέπουσα τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐδῶκε τραγικὸν καὶ ἀπροσδόκητον τέλος. Ἡ ἀπαρηγόρητος δὲ θλίψις ἣτις ἐπέβησεν αὐταῖς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἀλῆς, ἀπέδειξε πόσον καὶ αὐτὸς τὰς ἡγάπα, καὶ ὅτι πολλάκις ἡ φύσις, παραδόξως πρὸς ἐαυτὴν ἀντιφάσκουσα, ἐνθάπτε λευκὸν μαργαρίτην ἱερᾶς καὶ θρησκευτικῆς ἀγάπης εἰς τὸ βάθος τῶν μελανωτέρων καὶ θηριωδестέρων ψυχῶν.

Μόλις ἦτον πρόσθετος ὁ Ἀλῆς ὅταν ἡ Χάμκω ἐδείκνυτο τίσον ἀδιάφορος πρὸς τὸν ἄγριον ἔρωτα ὅλων τῶν ὀρεσθίων ἐκείνων ἀρχηγῶν τῶν ἀματωλῶν. Ἡ ἀδιαφορία ὅμως αὕτη καὶ ἡ περιφρονήσις της ἦτον κατὰ μέγα μέρος ἐπιτετηθευμένη. Οὐχὶ ὅτι ἡ ἀγέροχος καὶ ψυχρὰ της καρδιά ἠσθάνθη ποτὲ ἐρωτικὸν παλμὸν πρὸς οὐδένα θνητὸν, ἀλλ' ἡ ὑποκρίτρια ἐπιδείξις ἠσθάνετο μετὰ κρυφίας χαρᾶς ὅτι τόσῳ μάλλον ἠδύνατο ἡ ἐπιβροχή της ἐπὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀτάκτων ἐκείνων πολεμιστῶν, ὅσον ἦτον ἐφαίνετο ἐπιζητούσα αὐτήν. Τυφλῶς δὲ πιστεύουσα εἰς τὰς ἀλλολότους ἀποκαλύψεις τοῦ σκοτεινοῦ καὶ νοσηροῦ πνεύματός της, διεκαίετο ὑπὸ φιλοδοξίας ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ της, ὃν ἤθελε νὰ ἰδῇ Βεζίρην.

Ἵπνόνει ὑπάρχουσι μάλιστα ὅτι δὲν ἦν ἀμέτοχος εἰς τὸ ὄλεθρον τοῦ Βελῆ, καὶ ὅτι ἐτόλμησε τὸ κακούργημα τοῦτο ὅπως μείνῃ μόνη, κυρία καὶ ὀδηγὸς τοῦ υἱοῦ της, πιστεύουσα ὅτι ἡ εἰμωμένη εἰς αὐτὴν ἐνεπιστάθη τὴν τύχην του ἥξευρε δὲ ὅτι ὁ δυνάμενος νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τυφλῆς ἀφοσιώσεως τῶν ὀπλαρχηγῶν, εἶχε πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ τόπου, διότι αὐτοὶ ἀπετέλουν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἡ Χάμκω ἐπετιδεύθη εἶδος ἀγρίας καὶ ἀρημαγνίου φιλαρεσκείας, ὅπως κινήσῃ τὰ πάθη τῶν πρωτίστων ἀματωλῶν, καὶ ἐμπνέουσα αὐτοῖς τὴν ἐλπίδα ὅτι δι' ἀφοσιώσεως καὶ θυσιῶν δύνανται ἵσως ποτὲ νὰ μαλακῶσι τὴν καρδίαν της, προπαρασκευάσῃ οὕτω τοῦ υἱοῦ της τὸ μέλλον.

Ὅταν ὁ Ἀλῆς ἐφθασεν εἰς ἡλικίαν ὥστε ν' ἀμιλλᾶται περὶ τῶν πρωτείων τῆς πόλης, τῆς σκοπεύσεως καὶ τοῦ δρόμου μετὰ τῶν ταχυτέρων, τῶν εὐρωστοτέρων καὶ τῶν ἐπιδεξιωτέρων, τότε ἡ Χάμκω ἐσύστησεν εἶδος ἀγῶνος ἐμπρὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ αὐτὴ ἐγκεκαλυμμένη παρευρίσκετο εἰς αὐτὸν ὀπίσω ταπεινοῦ παραθύρου· τὸ δὲ ἄθλον, διὰ τῆς χειρὸς της διδόμενον, ἐφαίνετο διὰ τοῦτο ἀσυγκρίτως πολυτιμώτερον.

Ἀλλ' εἰς τῶν γειτόνων βέβηδον, ὁ βέης τοῦ Γαρδικίου, φοβηθεὶς τὴν ὀγκουμένην ἐπιβροχήν τῆς Χάμκω, καὶ νομίσας ὅτι ἐδύνάτο ἀπὸ νῦν νὰ λεηλατήσῃ τὴν χώραν τοῦ Τεπελενίου, ὑπακούουσιν εἰς γυναῖκα καὶ εἰς παιδί, ἐπέδραμεν εἰς αὐτὴν αἰφνιδίως. Ἀμέσως δὲ πάντες οἱ πέριξ ὀπλαρχηγοὶ συνήλθον αὐτομάτως εἰς Τεπελένιον, καὶ προσέφερον τὴν ὑπηρεσίαν των εἰς τὴν Χάμκω.

Ἡ εἰσβολὴ αὕτη καὶ ὁ ἐπ' αὐτῆς πόλεμος, συμβάντα ἰσχυρῶς ἐπενεργήσαντα ἐπὶ πάσης τῆς μετὰ ταῦτα τύχης τοῦ Ἀλῆς, συνέβησαν εἰκοσι ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἐπὶ τῆς ἐμφυλικῆς τοῦ σατράπου ἡλικίας. Ἦδη δὲ τὴν εὐρίσκομεν ἐν τῇ πλήρει ἀκμῇ τῆς ἰσχύος του, σπεύδοντα ἐκ τῶν ἐσχάτων τῆς Ἡπείρου πρὸς τὴν μητέρα του ἐκπνέουσαν, ἀπεγνωσμένην ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, καὶ παραδεδομένην ἤδη εἰς τοὺς ἀγύρτας, οἵτινες ὑπέσχοντο νὰ τὴν σώσωσι μόνον δι' ἀπαισίον ἀνθρωποθυσίας, εἰς ἣν προσδιωρίσθη ὁ μικρὸς Ἀθανάσιος, ὁ τότε σκληρῶς ἀρπαγείς ἀπὸ τῶν μητρικῶν κόλπων.

ΚΕΦ. Δ'.

Ἡ ΟΔΟΠΟΡΙΑ.

Ὁ Ἀλῆς ὅταν ἔμαθε τὴν ἀσθένειαν τῆς μητρός του εὐρίσκετο εἰς ἐκστρατεῖαν τινα κατὰ τῶν γειτόνων του· ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα διέκοψε τὰς στρατιωτικὰς του ἐργασίας, καὶ ἐστράφη μετὰ πάσης σπουδῆς πρὸς Τεπελένιον. Ἀλλὰ τῆς ἀνυπομονησίας του ἡ λαττοῦτο ἡ ταχύτης τῆς ὁδοπορίας. Τὰ πάντα θησιμένοι νὰ βλέπωσιν ἐμπρὸς τῶν ἐλαχίστων φαντασιῶν των ἐνδίδοντα, οἱ δεσπότης αἰσθάνονται τέλος κόρον καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δουρικὴν προθυμίαν τῆς ὑπακοῆς. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς ὡς αὐτοὶ δυσφορεῖ ὅτε ἡ θέλησις των νευαγῇ εἰς ἀνίκητον φυσικὸν ἐμπόδιον· καὶ ὅσα μᾶλλον ἀπόλυτος εἶναι ἡ δύναμις των, τόσῳ μᾶλλον περιωρισμένη τοῖς φαίνεται· διότι τὰ τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα ἦσαν αὐτοῖς ἐφικτότατα, καὶ τῶν μετὰ δυσκολιῶν αἰσθημένων, καθ' ἐκάστην τοῖς συμβαίνει νὰ προικρῶσι πρὸς αὐτὰ τὰ ἀνυπερβλήτα ὅρια, ἃ ὁ θεὸς ὕψωσε μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ὁ χρόνος, ἡ ἔκτασις, ὁ θάνατος, οἱ αἰώνιοι νόμοι τῆς φύσεως, διὰ τῆς ἀμετακινήτου αὐτῶν σταθερότητος, διδάσκουσι τὴν ματαιότητα τῆς ὑποτιθεμένης ἀνθρωπίνης παντοδυναμίας.

Οὕτω μολῶν τὴν αἰφνιδίαν ἀσθένειαν τῆς μητρός του, ὁ Ἀλῆς εἶχεν ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα ὅπως σπεύσῃ εἰς Τεπελένιον. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δριμύως Ἀλβανικοῦ χειμῶνος, αἱ χιόνες, αἱ ἀνοδίαί, οἱ κρημνοὶ, οἱ ἐκχειλίζοντες χεῖμαρροι, τὸν ἀνεχαίτιζον εἰς πᾶν ὡμοτήτων ἠθέλησε νὰ βραχύνῃ τὴν ἀπόστασιν, ἐπισπεύδων εἰς ὑπερβολὴν τὴν πορείαν τῶν ὀδηγῶν του. Δυσσὼν διότι δὲν ἐδύνάτο νὰ ἐπιτύχῃ, παρεφύετο σχεδὸν μέχρι μανίας κατὰ τῶν πολυκρήμων καὶ ἀνπερικλήτων ἐμποδίων τῶν παρεμπιπτόντων εἰς τὴν πορείαν του. Ἡ δύναμις του περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ φονεύῃ τοὺς ὀδηγούς του, καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦτο κατ' οὐδὲν τὸν ἐπλησίαζε μᾶλλον τοῦ Τεπελενίου, ὅπου ἡγωνία ἡ μήτηρ του.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἶχε διατάξῃ τὸν ἡνίοχόν του νὰ φθάσῃ εἰς ὠρισμένην τινα ὥραν εἰς τὸ κατάστημα· ἄλλως ὁ δυστυχὴς ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ. Ἀλλὰ καθ' ὅδον ὠλισθήσεν εἰς τῶν ἵππων καὶ ἔθλασε τὸν πόδα τοῦ ἑνὸς αὐτῶν Ἀλῆς, καὶ ὁ ἡνίοχος παρεδόθη εἰς τοὺς δορυφόρους διὰ νὰ θανατωθῇ.

— Ὡς με φονεύσῃς, εἶπεν ὁ ἡνίοχος. Καὶ ἔπειτα, καὶ ἔπειτα! καὶ ἔπειτα! ἔχει δίκαιον! ἔπειτα δὲν δύναμαι τίποτε! εἶπεν ὁ Ἀλῆς μετὰ λύσσης, ἀπειλῶν διὰ τοῦ γρόνθου τὸν οὐρανόν. Ὁ ἡνίοχος ὅμως ἀπεκεφαλίσθη.

Ἄλλοτε δὲ, ὅταν ὁμοίᾳ ποινῇ κατεψηφίσθη κατὰ τῆς ἀκουσίᾳ βραδύτητος ἄλλου ὀδηγοῦ, καὶ ἡ Ἐμινὲ ἥτις τὸν συνώδευεν εἰς τὸ ὄχημα, τρέμουσα ἐξητεῖτο τὴν χάριν τοῦ νέου τούτου θύματος, ὁ σατράπης προσήλωσεν εἰς τὴν γυναῖκά του τοὺς μεγά-

λους, γλαυκοὺς ὀφθαλμούς του ὑγροὺς ἀπὸ δάκρυα, καὶ μετὰ φωνῆς δηλοῦσης βαθεῖαν συγκίνησιν ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας ἀφελούς καὶ ἀγρίας ἀγάπης.

— Ἀλλὰ, φῶς μου, συλλογίσου ὅτι πρέπει νὰ φθάσω εἰς Τεπελένιον πρὶν ἢ μὴτηρ μου ἀποθάνῃ, καὶ ν' ἀνακαλέσω ἵσως εἰς τὴν ζωὴν ἐκείνην ἣτις με ἀνέδειξεν ἄνδρα καὶ σατράπην.

Καὶ δὲν ἔλεγε τὰς λέξεις ταύτας, ὅπως ὑπὸ προσχηματικῆς φιλοστοργίας συγκαλύψῃ τὸ ἀποτρόπαιον τῆς ἀνατίου σκληρότητος του· δυστυχῶς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ Ἀλῆς ἦτον εἰλικρινῶς αἰμοδόρος. Εἰ δὲ καὶ φαίνεται ἀνεξήγητος ἡ σύμπτωσις αὐτῇ τοσοῦτον ψυχρᾶς ἀπανθρωπίας μετ' ἀγάπης τοσοῦτον περιπαθούς, τὸ αἶσθημα ὅμως ἐξ οὗ ἡ σύμπτωσις αὐτῇ πηγάζει εἶναι φυσικόν, σχεδὸν εἰς ὅλους κοινόν. Ὁ φιλανθρωπότερος ἂς φαντασθῇ πνέουσαν τὰ λοιπὰ τὴν μητέρα του ἣν λατρεύει, τὴν μητέρα του πρὸς ἣν αἰσθάνεται ὅσον ζέσεως, ὅσον ἀφοσιώσεως δύναται νὰ ἐμπνέσῃ εἰς ἀνθρωπίνην καρδίαν ἡ περιπαθεστάτη ἀγάπη καὶ ἡ μεγίστη εὐγνωμοσύνη, ἂν αὐτὸς ἤθελε πιστεῦει ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ σωτηρία της ἀπὸ τοὺς δυνάστες τοῦ θανάτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ἡ βοήθειά τινος ὃν φέρει, ὅτι δὲ ἡ ταχύτης τῆς πορείας, ὅτι ἡ ὥρα τῆς σωτηρίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ φοβερόν τι παράδειγμα, ὁ φιλανθρωπότερος τολμᾷ νὰ εἰπῇ ὅτι φθάνων καὶ εὐρίσκων νεκρὰν τὴν μητέρα του, δὲν ἤθελε γίνῃ ἐνοχος φόνου ἐν τῇ διανοίᾳ του, ἀναλογιζόμενος ἀπεγνωσμένον καὶ φοβερόν ἐνδύμημα, ὅτι ὁ θάνατος ἐνὸς ἀνθρώπου ἀδιαφόρου ἐδύνάτο ἵσως νὰ προλάβῃ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα! Ἀλλ' ὁ Ἀλῆς, ὁ ἀνατραφεὶς εἰς περιφρόνησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅταν οὕτως ἐσκέπτετο, οὕτω καὶ ἐπραττε. Καὶ ἂν εἶχεν ἰδέαν τινα τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου, ἤθελε θεωρήσει εὐχτόν, καὶ δικαίως, ἦτον ἐγκληματικὴν ὅταν ἐν τῇ υἱικῇ θλίψει τοῦ ἐθυσίαζε δούλους τινὰς εἰς τὴν σφοδρὰν καὶ ἀγρίαν ἀγάπην του πρὸς τὴν μητέρα του, ἡ ὅταν, ἀπάνθρωπος κατακτητὴς, ἔφερε τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς χώρας εἰρηνικάς.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἀπερχόμενος εἰς Τεπελένιον, ὁ σατράπης ἦτον βεβουλισμένος εἰς τοὺς θλίβερούς του διαιολισμούς, διότι πλὴν τῶν ὡμοτήτων περὶ ὧν ἀνεσέραμεν, καὶ αἵτινες ἀπεδείκνυν τὴν φλογερὰν ἀνυπομονησίαν του, κατὰ τὰ ἄλλα ἡ κατεσπευσμένη πορεία του οὐδὲν ἄνεπτόλε τὰς ἐξείς τῶν λοιπῶν ὁδοποριῶν του, αἵτινες τοσαύτην φρίκην ἐνέπνεον εἰς τὴν Ἡπείρον ὅλην, ὥστε ὁ λαὸς ὅταν ἐμάνθανε τὴν ἀφίξίν του, ἀνέκραζε.

— Νὰ φύγωμεν! ὁ Βεζίρης! θὰ μᾶς φάγῃ. Καὶ ὅμως, φοβερὰ ἀντίρρσις καὶ ἀλλόκοτος! Εἴτε τὴν σκληρότητα εἰς ἀνέκουςτον λεπτότητα ἐπιτηδεύμενος, εἴτε φοβερῶς καὶ ὑβριστικῶς κατεριωνεύμενος τῶν θυμάτων οἷς ἐπέβαλλε τὰς μεγίστας βασάνους, εἴτε τέλος ἐνδίδων εἰς ἐνδύμυχον ῥοπήν ἀγαθότητος, ἣτις παραδόξως τότε μόνον ἀπεκαλύπτετο ἐν τῷ χαριέντως θηριώδει τρόπῳ μεθ' οὗ διέταττε τὰς ἐξωλεστάτας ἀρπαγὰς, τοὺς ὡμοτάτους θανάτους, σχεδὸν ποτὲ ὁ Ἀλῆς δὲν ἐλεηλάτει, δὲν ἐσφαίε. τὰ

θύματα του, χωρίς να μειδιῶσι τὰ χεῖλη του, χωρίς να τοῖς διαφιλέῃ φιλικωτάτας διαθεβαιώσεις.

Κατὰ τὰς συνήθεις ὁδοποιρίας του, ὁ Σατράπης ἐπεμπεν ἐμπρός του ταχυδρόμους, φέροντας ἰδιοχείρους του προκηρύξεις ἀγάπης καὶ συμπαθείας, προκηρύξεις βεβαιώσας τοὺς κατοίκους τῶν μερῶν ὅσα ἐμελλεῖ νὰ διατρέξῃ ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἀγαπητοὶ τῆς καρδίας του, καὶ ὅτι μετ' ὀλίγον ἤθελον λάβει τὴν ἔξοχον τιμὴν, νὰ προσκυνήσῃ τῶν ποδῶν του τὴν κόνιν.

Ἀλλ' ἄμα ἡ εἰδήσις αὐτῆς τῆς ἀρίστου τοῦ Ἀλῆ διεδίδετο, τρόμος καὶ κατάπληξις κατελάμβανε τὸν λαόν. Οἱ μὲν μετὰ τῶν πολυτιμωτέρων αὐτῶν κειμηλίων κατέφρουγον εἰς τὰ ὄρη, αἱ δὲ γυναῖκες ὠλοφύροντο, ἐναγκαλιζόμεναι τὰ παιδία των, οἱ δὲ ἱερεῖς συνήθιζον τὸ πλῆθος καὶ τὸ παρεκλίνον εἰς βαρὺν ἔρπον, δι' οὗ νὰ κορέσῃ τοῦ σατράπου τὴν ἀπληστον αἰσχροκέρδειαν, καὶ νὰ τὸν πείσῃ νὰ παρευθῇ δι' ἄλλης ὁδοῦ. Τότε τὰ χρήματα ἢ, ἐν ἑλλείψει χρημάτων, οἱ κόσμοι τῶν γυναικῶν ἐπέμποντο εἰς τὸ πλεσιέστερον κατάλυμα τοῦ σατράπου, καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων παρηγοῦντο τῆς ἀνεκράστου τιμῆς ἣν τοῖς ἐπιρῦλαττεν ὁ σατράπης, ὁμολογούντες, ὅτι ἄνθρωποι ὡς αὐτοὶ ἦσαν ἀνάξιοι τῶν βλεμμάτων τῆς ὑψηλότητός του.

Ἄν ἡ ποσότης ἐφάνετο ἐπαρκὴς εἰς τὸν Ἀλῆν, συγκατένευε ν' ἀλλάξῃ δρόμον, λέγων ὅτι πικρῶς ἐλυπείτο ὅτι ἐστέρειτο τῆς εὐδαιμονίας τοῦ νὰ ἰδῇ τὸν λαόν ὃν ἰδιωτέρως ἠγάπα. Πολλάκις ὅμως, εἴτε κατ' ἰδιοτροπίαν, εἴτε διότι δὲν τὸν ἠγχαρίστησεν ἡ ποσότης τοῦ φόρου, ἐπανελάμβανε μετὰ φιλικωτάτης ἐπιμονῆς περὶ τῆς ἀκαταμνήτου ἀνάγκης ἣν τῷ ἐπέβαλλεν ἡ καρδιά του, τοῦ νὰ ἰδῇ ἀφύκτως τοὺς παμφιλτάτους λαοὺς του. Τότε δὲ, μὴ προσέχων οὔτε εἰς τὰς δεήσεις οὔτε εἰς τὰ δάκρυα τῶν ἀπεσταλμένων, ἐπροχώρει, καὶ ἂν, φθὰς, δὲν εὗρισκε φόρους ἀξίους τοῦ μεγέθους τῆς πόλεως, ἐξέμελλε ἀμέσως ἡ ἀπεκεφάλιζε τοὺς ἀπεσταλμένους, μεμφόμενος ἡσυχίας αὐτῶν, ὅτι ἔγινον αἰτία νὰ παραγνωρίσῃ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐλευθεριότητα τῶν κατοίκων, προσφέροντες τοσοῦτον ταπεινὸν φόρον ἐκ μέρους αὐτῶν ἀπεπαράτου δὲ τὴν πατρικὴν του δημηγορίαν, προσθέτων τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἀγαπητὸς του λαὸς, πρὸς ὃν χαρίζομενος ἐμακρύνθη τῆς ὁδοῦ του, δὲν ἤθελον ἀφήσῃ ν' ἀναχωρήσῃ τὸν ἀγαθὸν του Βεζίρην, χωρίς νὰ τῷ δώσῃ προφανές τι δῆγμα ἀφοσιώσεως καὶ ἀγάπης, ἐν ἄλλαις λέξεσι, χωρίς νὰ τῷ φέρῃ μέγαν τινα φόρον.

Τρέμων τοὺς θηριώδεις δορυφόρους τοῦ σατράπου, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὰ οἰκτρά θύματα τῆς φοβεραίας του ὀμότητος, ὁ δυστυχὴς λαὸς ἐδιπλασίαζεν, ἐτριπλασίαζε τὸν φόρον, καὶ τότε ὁ Ἀλῆς τρυφερώτατα ἐναγκαλιζόμενος τοὺς προὔχοντας, ἔλεγεν ὅτι ἡ τιμωρία τῶν πρώτων ἀπεσταλμένων ἦτον προφανῶς δικαία, διότι ἔχον τολμήσῃ νὰ ἐξαπατήσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸν Βεζίρην των, ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀξιολόγου λαοῦ, ὃν εὗρισκε αὐτὸς ὁποῖον ἡ καρδιά του τὸν εἶχε πάντοτε κρίνει.

Ὡς τελευταίαν δ' ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης του πρὸς τοὺς κατοίκους, ὁ Ἀλῆς ἐζήτησε νὰ τοὺς ἰδῇ ὅλους συνηθροισμένους διὰ νὰ τοὺς ἀποχαριστήσῃ. Τρέμοντες αὐτοὶ ὑπήκουον εἰς τὴν νέαν ταύτην διαταγὴν, καὶ ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία, ὅλοι κατηρεῖς καὶ μετ' ἀπελπισίας, συνήρχοντο ἢ εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὴν πεδιάδα. Τότε δ' ὁ σατράπης, ἀνέτῳς ἡλωμένος εἰς τὰ παχέα προσκεφάλαια τοῦ ὀχήματός του, ἐβρίπτεν εἰς τὸν σιγούνην καὶ τρέμοντα ἐκείνον ὄμιλον μειδιῶν βλέμμα καὶ ἄμα ἢ ἐν νεύματι, καὶ οἱ δορυφόροι του ἀπῆγον τὴν μὲν νὰ κατεταχθῇ μετὰ τῶν νέων του ἀκολουθῶν καὶ ἄμα ἐπερχοῦτο τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐπανελάμβανε τὰς διαθεβαιώσεις τῆς ἐνθέμου ἀγάπης του εἰς τὸν ἀγαθὸν του λαόν, καὶ λέγων ὅτι θέλει νὰ ἔγῃ πάντοτε πλεσιὸν ζωντὰ τινὰ αὐτῶν ἐνθυμήματα, διέταττε τοὺς Ἀλθανοὺς του ν' ἀρπάσῃ καὶ θέσῃ ἐμπρός των ἐπὶ τὰ ἐρίππεια τὰ νέα ταῦτα θύματα τῶν ἀγνῶν του παθῶν, καὶ ἀπῆρχετο περαιτέρω μὲ φαιδρὸν πρόσωπον καὶ χαρῆν, τάπτων πανταχοῦ φρικτὸν φόρον χρυσοῦ, αἵματος καὶ ἀνθρωπίνων πλασμάτων, καὶ καταλείπων ὀπίσω του πενίαν, θάνατον καὶ ἀπελπισίαν.

Ἀπαξ δὲ, ἐν μιᾷ τῶν ὁδοποιριῶν του ὁ Ἀλῆς τοσαύτην ἀνδρείαν καὶ ἐτοιμότητα ἐδείξεν, ὥστε ἐκτοτε οἱ ἐπιδεικτώτεροι καὶ οἱ ἀνδρειότεροι τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἀνώτερόν των. Ὀλίγον ἀφ' οὗ ἐπροχειρίσθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ σατράπου, αἰσθανόμενος ὅτι ἡ ἰσχὺς του δὲν ἦτον ἀκόμη ἐδραία, ἠθέλησε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτήν, νὰ κερδίσῃ τὴν ἀτιμωρησίαν διὰ τ' ἀνήκουστά του ἐγκλήματα, καὶ νὰ καταπληρῇ τοὺς λαοὺς οὓς ἤθελε νὰ τυραννῇ ἐφ' ὅροι πάντων τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ νὰ θεωρηθῇ ὑπ' αὐτῶν ὡς ὃν ἀνώτερον τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπράξε δὲ τότε τὴν παράτολμον, καὶ σχεδὸν μυθώδῃ ἐκείνην πράξιν, πρῶτον διότι αἱ διηνεκεῖς προρήσεις τῆς μητρός του τῷ εἶχον ἐμπνεύσει σταθεράν πίστιν εἰς τὸν ἀστέρα του· δεύτερον δὲ διότι οὐχὶ μικροτέρην εἶχε τὴν πεποιθήσιν εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητά του· καὶ τρίτον τέλος διότι εἶχεν ἐννοήσει ὅτι οἱ λαοὶ εἶχον ἀρχίσει παραπονούμενοι διὰ τὰς βιαιοπραγίας καὶ τὰς σκληρότητάς του, καὶ ἤθελον τὸν θυσιάσει τέλος, ἂν διὰ τινος λαμπροῦ καὶ ἀπροσδοκῆτου ἀνδραγαθήματος δὲν τοὺς κατέπληττεν ἐν ᾧ ἂν ἀπετύγχανεν εἰς τὸ τολμήμα του, ἡ δύναμις του ἐγίνετο ἀσάλευτος διὰ πάντοτε.

ΚΕΦ. Ε΄.

Η ΠΑΛΗ.

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς θανατηφόρου ἀσθενείας τῆς Χάμκας, ὁ Ἀλῆς, τεσσαρῶν καὶ τριάκοντα ἔτων μολὶς τὴν ἡλικίαν, εἶχε διορισθῇ σατράπης τῆς Ἡπείρου. Διεπορεύετο δὲ τὴν Θεσπρωτίαν, κατὰ τὸ

Σούλιον, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶχον τὸ ἦθος τραχὺ καὶ ἀδάμαστον. Αἱ καταδυναστεύσεις του εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ διεγείρῃ κατ' αὐτοῦ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν· διὰ τοῦτο ἤθελε ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὰ πλῆθη ἐμπρός του, φαινόμενος αὐτοῖς ὡς τι ὃν φύσεως ἀνωτέρας, ἢ μετὰ τῆς κλονιζομένης ἐπιρροῆς του νὰ συναπολέσῃ καὶ τὴν ζωὴν του. Ἐγνώριζε δὲ ὅτι ἂν ποτὲ οἱ λαοὶ ἐπανάσταντο, οἱ δορυφόροι του δὲν ἔρκουν ὅπως τὸν σώσωσιν ἐν ᾧ ἂν ἀπαξ κατώρθου βαθεῖαν ν' ἀποτελέσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸ προληπτικὸν καὶ ἀγροῖκον πνεῦμα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, εἶχε πεποθήσῃ ὅτι ἤθελε τοῖς ἐπιβληθῇ ὡς τις ἀναπόδραστος καὶ θεόθεν ἐπικραμασθεῖσα ἀνάγκη, ἥς οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἤθελε κατισχύσει ποτέ.

Τοιαῦτα διαλογιζόμενος διεσθύνετο πρὸς τὸ χωρίον τὸ καλούμενον Κλεφτωχώρι, καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἀγρίων ἡθῶν ὅλων γενικῶς τῶν κατοίκων του, πρὸ πάντων ὅμως ἐξ αἰτίας τριῶν διαβοητῶν ληστῶν ὁθωμανῶν, τριῶν ἀδελφῶν, Δεμίρ Δόστ καλουμένων, οἵτινες ἐκείθεν κατήγοντο, καὶ ἐκεῖ εἶχον τὸ καταγώνιον. Διέθεσε δὲ οὕτω τὰς πορείας του, ὥστε νὰ φθάσῃ διὰ νυκτός, καὶ νὰ συλλάβῃ εὐκόλως τοὺς τρεῖς ληστὰς ὃν ἡ φήμη ἐξετείνετο εἰς πάντα τὰ περὶ ἔρη. Τῷ ὄντι πλῆθος δορυφόρων του ἐλθόντες, ἐπολιόρκησαν τὸ χωρίον, καὶ μετὰ μακρὰν καὶ ἀνδρείαν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν ληστῶν, συνέλαβον τοὺς τρεῖς Δεμίρ Δόστ, καὶ τοὺς ἐδέσμευσαν.

Τὴν δ' ἐπιούσαν αὐγὴν ὁ Ἀλῆς, πολυτελέστατα ἐνδεδυμένος, παρακολουθούμενος δ' ὑπὸ δισχιλίων Ἀλθανῶν, καὶ ἐπιβαίνων ὠραιότατου ἵππου Ἀραβικοῦ, μελανωτέρου αὐτοῦ τοῦ ἐθένου, ἔχων δ' ὡς ἐφίππιον δορὰν τίγριδος, ἥς οἱ ὄνυχες ἦσαν χρυσοί, οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν πολύτιμοι ἀνθρακες, καὶ τὸ στόμα ἐφαίνετο χαῖνον ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου, ὁ Ἀλῆς εἰσῆλθεν εἰς μακρὰν ἐπίπεδον ἑκτασιν, πανταχόθεν ὑπὸ καθέτων βράχων περιτοιχιζομένην.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ σατράπου συνήλθον τότε ἐκεῖ οἱ κάτοικοι, καὶ πρῶτον μὲν τοῖς ἐπέβαλε κατὰ τὴν συνήθειαν βαρὺν φόρον, ἔπειτα δὲ διέταξε τὴν ἀρπαγὴν μιᾶς νέας κόρης, τῆς μνηστῆς τοῦ πρωτοτόκου τῶν Δεμίρ Δόστ.

Ἀφ' οὗ δ' ἔδωκε τὰς διαταγὰς ταύτας, ὁ Σατράπης, ἐφίππος πάντοτε, εἶπε νὰ τῷ φέρῃσι σιδηροδεσμίους τοὺς τρεῖς ληστὰς, προβλέπων ὅτι ὁ δάμαστος αὐτῶν χαρακτὴρ ἤθελε φέρει τὴν ῥῆξιν ἣν αὐτὸς ἐπεθύμει, ἣν ἄλλως εἶχεν ἀπόφασιν νὰ προκαλέσῃ ὁ ἴδιος. Ἀλλ' ὁ πρωτότοκος τῶν αἰχμαλώτων τὸν ἀπῆλλαξε τῆς ἀνάγκης ταύτης.

— Ὡς σ' ἀραφίσω τὴν μνηστὴν, τὸν χρυσὸν καὶ τὴν ζωὴν σου, εἶπεν ὁ Σατράπης μὲ φωνὴν γλυκειάν, καὶ μειδιῶν, ἀπὸ τοῦ ἵππου του, ὅστις ἐσκαπτεν ἀνυπομόνας τὴν γῆν.

— Ὡς πάρῃς τὴν ζωὴν μου, διότι ἐκατὸν τζακάλια εἶναι δυνατότερα ἀπὸ ἓνα λύκον, εἶπεν ὁ ληστὴς μετὰ περιφρονήσεως δεικνύων τοὺς παρατεταγμένους τοῦ Σατράπου λόχους.

— Ὅχι, φίλτατε. Ὡς λάβω τὴν ζωὴν, τὸν χρυσὸν σου καὶ τὴν μνηστὴν σου, διότι εἰς λέων εἶναι ἰσχυ-

ρότερος ἀπὸ τρεῖς λύκους, ἀπεκρίθη χαριέστατα πάντοτε ὁ Σατράπης.

— Ναι, ἂν οἱ τρεῖς λύκοι εἶναι εἰς τὴν παγίδα, ὑπέλαβεν ὁ δεύτερος Δεμίρ-Δόστ.

— Ὅχι! ἂν εἴν' ἐλεύθεροι οἱ τρεῖς λύκοι, εἶπεν ὁ Ἀλῆς, χωρίς οὐδὲν ν' ἀπολέσῃ τῆς καλοκαγάθου ἐκφράσεώς του.

— Ἄν λέγουν αἱ γυναῖκες, νὰ! λέγουν οἱ ἄνδρες, προσέθηκεν ὁ τρίτος ληστής.

— Οὕτω λέγω καὶ ἐγώ! ἀπεκρίθη ὁ Ἀλῆς. Ἄς ἀπολύσῃ τοὺς καλοὺς αὐτοὺς τρεῖς λύκους, νὰ ἰδῶμεν ἂν θὰ τολμήσουν νὰ προσβάλουν τὸν ἕνα λέοντα.

Καὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ, ἔπεσαν τὰ δεσμὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Κατ' ἀρχὰς τοῦτο τοὺς ἐξέπληξεν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον προσήλωσαν εἰς αὐτὸν ὀφθαλμοὺς ὑπὸ λύσσης σπινθηροβολούντας. Τότε δὲ πρὸς τὸν πρωτότοκον ἀποστραφείς, ὁ Ἀλῆς τῷ εἶπεν ὡς ἐμπνεόμενος καὶ ἐνθουσιῶν, μετ' ἤθους καὶ σχήματος, ὁ σπανίως μετεχειρίζετο, ὁ ὅμως ἰσχυρῶς ἐπενήργει ἐπὶ τῶν ἀγροίκων ἐκείνων πνευμάτων.

— Λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν μνηστὴν σου καὶ τὴν ζωὴν σου, Δεμίρ-Δόστ, ἡξέυρεις διατί; Ὅχι διότι ἔχω ἐδῶ τρισχίλια παλληκάρια. Αὐτὰ ἀμέσως θὰ μακρυνθῶσιν. Καὶ τῷ ὄντι ἐνεύσαν ὑπερηφάνως, καὶ τὰ στρατεύματα ἐμακρύνθησαν. — Ὅχι διότι εἶμαι σατράπης τῆς Ἡπείρου. Ἰδοὺ ὁ μανδύας καὶ στλεγγίς μου πρὸ τῶν ποδῶν μου. — Καὶ ἀπεδύθη τὸν μανδύαν του, καὶ ἔρριψε τὴν στλεγγίδα του κατὰ γῆς. — Ὅχι διότι ἱππεύω τὸν γενναῖον τοῦτον ἵππον, υἱὸν τῆς Ἀραβίας. Τὸν ἵππον τοῦτον τὸν παραιτῶ. — Καὶ καταβάς τοῦ ἵππου, τὸν ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστιγος ὁ δὲ ἵππος, ὀρθωθείς, ἐπήδησε καὶ ἐμακρύνθη. — Οὕτε, διότι ἔχω πιστόλια ἀδαμαντοκόλλητα ἢ ξίφος δαμασκηνὸν ἢ ἐγχειρίδιον. Ἰδοὺ αὐτά! — Καὶ ἔρριψε μακρὰν τοῦ τὰ ὅπλα του.

Ἐπειτα δ' ἐξηκολούθησεν ἡγεμονικῶς καὶ μετὰ σχημάτων ἐκφραζόντων ἥρεμον καὶ φοβεράν μεγαλοπρέπειαν ὡς τὴν τοῦ κεραυνοβολούντος Διός.

— Λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ζωὴν σου, θέλεις νὰ ἡξέυρεις διατί; υἱὸς τοῦ Δεμίρ Δόστ; Ὑψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς· διότι θὰ ἰδῇς τὸν αἶτὸν νὰ χύνεται εἰς τὸν κόρακα καὶ νὰ τὸν σπαράτῃ. Καταβίβασε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς· διότι θὰ ἰδῇς τὴν ἑλαφον σπαρταπομένην ἀπὸ τὸν θῶα τοῦ Πίνδου. Στρέψον τὸ βλέμμα εἰς τὸ βάθος τῶν θαλάσσης, καὶ ἐκεῖ θὰ τὸ μάθῃς, διότι θὰ ἰδῇς τὸν καρχαρίαν καταβροχθίζοντα τὸν σκόμβρον καὶ τὴν δοράδα. Τοῦτο, φίλτατε, εἶναι πρὸ πάντων τῶν αἰῶνων γεγραμμένον ἐκεῖ ἐπάνω μ' αἱματηρὰ γράμματα, καὶ πρέπει νὰ ὑποταχθῇς εἰς αὐτό, διότι ἡ φύσις ἐπλασε τὸν κόρακα, τὴν ἑλαφον καὶ τὸν σκόμβρον, διὰ τὸν αἶτὸν, τὸν θῶα καὶ τὸν καρχαρίαν. Οὕτως ἡ φύσις ἐπλασε σὲ ἀδύνατον καὶ ἐμὲ δυνατόν. Ἰδοὺ διατί λαμβάνω τὸν χρυσόν, τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ζωὴν σου.

— Δυνατὸς εἶσαι, διότι εἶσαι Σατράπης, καὶ διότι

οἱ στρατιῶταί σου ὑπακούουν εἰς τὸν Σατράπην των, εἶπε μετὰ πικρίας ὁ πρωτότοκος τῶν ληστῶν.

— Δυνατὸς εἶμαι, διότι εἶμαι ὁ λέων τοῦ Τεπε-λενίου. Δυνατὸς εἶμαι ὡς εἶναι δυνατὸς ὁ ἀετὸς τοῦ Ἀλιάκμονος, διότι εἶναι ὁ ἀετὸς, ὡς ὁ θῶς τοῦ Πίνδου, διότι εἶναι ὁ θῶς, ὡς ὁ καρχαρίας τοῦ πελάγους, διότι εἶναι ὁ καρχαρίας. Σὺ δὲ εἶσαι ἀδύνατος καὶ ὑποχείριός μου, διότι ἐκεῖ ἐπάγω εἶναι γεγραμμένον ὅτι θὰ εἶσαι ἀδύνατος καὶ ὑποχείριός μου. Ἰπὸκυψε λοιπόν. Ἀλλὰ θέλετε, υἱοὶ τοῦ Δεμίρ Δόστ, νὰ ἐννοήσῃτε πόσον εἴσθε κατώτεροί μου; Λάβετε καθεὶς σας ἓν πυροβόλον, ἓν ξίφος καὶ ἓνα πέλεκυν· δόσατέ μοι ὁμοίως ἓν πυροβόλον, ἓν ξίφος καὶ ἓνα πέλεκυν, καὶ ἐγὼ μόνος θὰ σᾶς φονεύσω σᾶς καὶ τοὺς τρεῖς, χωρὶς οὔτε ὁ μόλυβδος, οὔτε ὁ σιδηρὸς σας νὰ μ' ἐγγίση, διότι σεῖς εἴσθε οἱ Δεμίρδόστ, ἐγὼ δὲ ὁ Ἀλῆς ὁ Τεπε-λένιος. Καὶ ἂν σᾶς φονεύσω καὶ τοὺς τρεῖς, ὁ χρυσὸς ἡ μνηστὴ καὶ ἡ ζωὴ σας δὲν εἶν' ἐδική μου;

Πεποιθήσας τοσοῦτον θριαμβευτικῇ ἐπέλαμπεν εἰς τὸ προσωπον τοῦ Ἀλῆ, καὶ ἐξέφραζεν αὐτὴν μετὰ τοσοῦτον θαρράλεως ἀταραξίας, ὥστε οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἤρχισαν νὰ νομίζωσιν ὅτι τῷ ὄντι φύσις ἀνωτέρα τῆς ἀνθρωπίνης τῷ ἐνέπνεε τὴν ἀκατανόητον ἐκείνην πεποίθησιν, εἰ καὶ οὐδόλως πιστεύοντες ὅτι ἤθελε συγκατανεύσει ποτὲ εἰς τὴν διὰ τοῦ ξίφους δοκιμασίαν.

Ἀλλ' ὁ Ἀλῆς, παραφερόμενος ὑπὸ τῆς ἀγρίας μεγαλειότητος τῆς πράξεως ἣν προὔτιθετο ἄφοδος, δι' ἣν εἶχε πεποιθήσιν εἰς τὴν μοῖραν του, καὶ κινούμενος ὑπὸ μυστικῆς τινος προαισθήσεως ἥτις τῷ ἔλεγεν ὅτι ἂν ἐνίκα τὴν νίκην ταύτην κατέκτα μέλλον ἀκλονήτου καὶ ἀπεριορίστου δυνάμει, ἔχων δ' ὀφθαλμοὺς νὰ ριψοκινδυνεύσῃ τὸ πᾶν ὅπως τὸ πᾶν κυριεύσῃ, διέταξεν ἓνα τῶν ὀπαδῶν του νὰ τῷ φέρῃ τὰ πιστόλια, τὸ μακρὸν πυροβόλον, τὸ ξίφος καὶ τὸν πέλεκυν ἐνὸς τῶν στρατιωτῶν, καὶ νὰ διανείμῃ ὅμοια ὅπλα εἰς τοὺς τρεῖς ληστές, οἵτινες ἴσταντο ἐν τῷ δισταγμῷ των, καὶ ἐφοβοῦντο πάντοτε ὅτι ὁ σατράπης τοὺς ἐνέπαιζε δ' αἱματώδους τινος εἰρωνίας.

Αἱ προπαρασκευαί τῆς πάλης ταύτης εἶχον μεγαλειότην τι ὁμηρικόν. Ὁ ἥλιος ὑψοῦτο ὀπίσω τῶν σιδερέων κορυφῶν τοῦ Κλεφτοχωρίου, τοὺς δὲ πρόποδας αὐτῶν ἔλουν ἀκόμη οἱ κυανοὶ ἀτμοὶ τῆς πρωϊνῆς ὀμίχλης. Πανταχοῦ ὁ καθαρὸς καὶ στίλβων ὀρίζων κατετέμενετο ὑπὸ τῆς ὀδοντωτῆς γραμμῆς βράχων φαίων καὶ γυμνῶν, καὶ μόνον πρὸς δυσμὰς δι' εὐρείας φάραγγος ἐφαίνετο ἐν τῇ ἀποστάσει εὐφορος κοιλάς διαρρέομένη ἐλικοειδῶς ὑπὸ ποταμοῦ, καὶ περικλεισμένη ὑπὸ χιονοσκεπῶν ὀρέων. Τὸ δὲ στάδιον τῆς πάλης ἦν εἶδος ἐπιπέδου κονίστρας, περικυκλωμένης ὑπὸ μεγάλων βράχων, οἵτινες ἀπετέλουν εἶδος ἀγρίου κυκλωπίου ἀμφιθεάτρου. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ οἱ Ἀλβανοὶ στρατιῶταί του περιεκάθησαν εἰς τοὺς βράχους τούτους, ἐν ᾧ τοῦ Κλεφτοχωρίου οἱ κάτοικοι ὄρβιοι, ἀκίνητοι καὶ ἄφωνοι, περιέμενον μετὰ τρόμου θαλπομένου ὑπὸ προλήψεως, τὴν ἐκβασιν τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον τοσοῦτον ἀνίστου ἀγῶνος. Ὁ Ἀλῆς, ἐτῶν τριάκοντα τότε, ὡς εἶσεν, ἦτον ἀναστήματος μετρίου, εὐκαμπτος δὲ τὸ

σῶμα, εἰκίνητος καὶ νευρώδης· ὑπὲρ τοὺς γλαυκοὺς, γλυκεῖς, ἀλλὰ συγχρόνως ὑπερφάνους τοῦ ὀφθαλμοῦς ἤγειρετο τὸ μέτωπόν του ὑψηλὸν καὶ λευκόν, μετ' ὀφρύων λεπτῶν, μελανῶν καὶ ἐλαφρῶς καμπωμένων. Τὸ γένειόν του λεῖον, στυλινὸν καὶ ὑπόχρυσον. Ἀνεδείκνυε λευκοτέρας τὰς ὠχρὰς παρειὰς του, ὧν τὸ περίγραμμά ἦν ἀνεπίληπτον, καὶ ἐρυθρότερα τὰ κορτλῖνα χεῖλη του, ὧν τὸ σύνθηες καὶ γοητευτικὸν μειδίαμα ἐγγύμου σύμμετρον σειρὰν λαμπρῶν καὶ καταλεύκων ὀδόντων.

Ὁ Σατράπης ρίψας τὸν μανδύαν του, ἔμενε φορῶν μόνον τὸν ἐρυθρὸν καὶ ὀλόχρυσον ἐπενδύτην του, τὴν χιόνης λευκοτέραν του φουστανέλλαν, καὶ τὰς ἐπίσης κατὰ κράτος κνημίδας του.

Μετ' ἀταραξίας δὲ καὶ ἐκφράσεως περιφρονητικῆς, ὡς ἂν ἤξευρεν ὅτι οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον, περιεδέσαστο τὴν δερματίνην ζώνην ἐνὸς τῶν στρατιωτῶν του, περιέχουσαν δύο βαρέα πιστόλια, ἐκρέμασεν εἰς τὸ πλευρόν του βαρὺν πλατύστομον πέλεκυν, καὶ ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας μακρὸν πυροβόλον, οὗ δὲν κατεδέχθη, ἐκ προμελέτης, νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὸν λίθον. Οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Δεμίρ Δόστ, κατηρεῖς καὶ ἄφωνοι, ὀπλισθέντες δὲ ὡς αὐτὸς, προσήλουν ἐπ' αὐτοῦ ἄγρια βλέμματα, προδίδοντα ὅμως συγχρόνως κρύφιόν τινα καὶ ἀκούσιον τρόμον, διότι τὸ κάλλος, ἡ ἀταραξία καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ὕψος τοῦ Ἀλῆ προσέβαλλον τὴν φαντασίαν των ἰσχυρῶς· καὶ ὡς ὁ σατράπης προεῖδεν, ὅτε μὲν ἐνόμιζον ὅτι μόνον ὑπερφυσικὴ τις δύναμις ἠδύνατο νὰ τῷ χορηγῇ τοσαύτην εἰς αὐτὸν πεποίθησιν, ὥστε ν' ἀψηφᾷ τὴν κινδυνώδη ἐκείνην πάλιν, τυρλόττων πρὸς τὴν ἄνισον αὐτοῦ μοῖραν ἄλλοτε δ' ἐφρόνουν ὅτι, εἰ καὶ ἐλεύθεροι, ἔμελλον ὅμως νὰ πέσωσιν εἰς κεκρυμμένην τινα καὶ ἀγνωστον αὐτοῖς παγίδα, ὅτι ἔμελλον νὰ πολεμήσωσιν ἐπὶ ἐδάφους οὕτως εἰπεῖν πανταχοῦ ὑπεσκαμμένου καὶ ἀπειλοῦντος νὰ ἐκτραγῇ ὑπὸ τοὺς πόδας των. Ὅσον δὲ ταχὺς καὶ παροδικὸς καὶ ἂν ἦτον ὁ λογισμὸς οὗτος, οὐχ ἥττον ὅμως κατέλιπεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὀλεθρίαν ἐντύπωσιν.

Ἀλλ' ἄτρομος πάντοτε, τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στόματος· τῶν πυροβόλων αὐτῶν σταυροῦντες, εἶχον ὀρθὸν καὶ ἀκαμπτον τὸ ἡράκλειον αὐτῶν σῶμα. Ὁ πῶγων καὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν ἦσαν ἐν χρῷ κεκαρμένα· πρὸς ἐπίδειξιν δὲ προκλητικὴν, τοὺς παραδόξως παχεῖς καὶ μακροὺς αὐτῶν μύστακας τοὺς εἶχον πεπλεγμένους καὶ δεδεμένους ὀπίσω τοῦ ταυρίου αὐτῶν αὐχένος. Τὰ ἀνδρικά αὐτῶν πρόσωπα ἐφαίνοντο ὑπὸ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον χαλκόχροον ἐκ τῶν κακουχιῶν τοῦ νομάδος καὶ πολεμικοῦ βίου ἐν διήγῳ διηνεκῶς. Τέλος αἱ κνήμαι των, κεραμόχροες, μυώδεις, ἐσχισμέναι ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν, μόλις δὲ ἀπὸ κνημίδας ἀκατεργάστου αἰγείου δέρματος καλυπτόμεναι, ὑπεφαίνοντο ἡμίγυμνοι ὑπὸ τὴν λευκὴν μὲν ἀνέκαθεν, ἐκ τῆς χρήσεως δὲ μελανωτέραν αὐτῶν γενομένην φουστανέλλαν.

Ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς πάλης, ἐνίοτε οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ τοῦ Κλεφτοχωρίου ἐφριссον ὑπὸ λύσεως καὶ ἀνυπομονησίας ὑπὸ τὰς μελανὰς καὶ παχείας ἀρνακίδας

αἵτινες ἐκάλυπτον τοὺς εὐρώστους τῶν ὤμων, ὡς ἀνὰ φάσμα, ὅταν βλέπωσι μέγαν κίνδυνον ἐπικείμενον. Ἀφ' ἧς ὁ Ἀλῆς ἠκούσθη λέγων διὰ τῆς καθαρᾶς καὶ ἡγερᾶς τοῦ φωνῆς.

— Εὐδαίμονες υἱοὶ τοῦ Κλεφτοχωρίου! Εὐδαίμονες διότι θ' ἀποθάνητε διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀλῆ, τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ προφήτου! Ρίψατε τελευταῖον βλέμμα εἰς τὰ ὄρη σας, τελευταῖον εἰς τὰς οἰκίας, τελευταῖον εἰς τὰς γυναικὰς σας· διότι, ὡς αὐτὸς ὁ ἀετὸς ὅστις ἐπιπετᾷ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν σας, — καὶ ἐτκόπευσεν αὐτὸν ὅστις κατὰ τύχην διήρχετο τότε ἐκείθεν εἰς μέγα ὕψος — θὰ κοιμηθῇτε τὸν αἰώνιον ὕπνον εἰς τὰ ἄνθη τῶν ἐρεικῶν.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἀλῆς ἐπυροδόγητε, καὶ τὸ πτηνὸν, δις τρεῖς σπασμωδικῶς περυγίσαν, κατεκρημίσθη εἰς τοῦ Σατράπου τοὺς πόδας. Τὸ δείγμα τοῦτο τῆς μεγάλης του ἰδόντες ἐπιδεικνύοντος, καὶ ἐκλαβόντες αὐτὸ ὡς ὀλέθριον οἰωνόν, οἱ τρεῖς λησται ὠχρίασαν, οἱ κάτοικοι τοῦ Κλεφτοχωρίου καταπλαγέντες, ἔκυψαν τεθλιμμένως τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ στρατιῶται τοῦ Σατράπου ἀνέπεμψαν κραυγὴν θαυμασμοῦ καὶ θριάμβου.

— Ἴδου λοιπὸν, λύκοι, εἰσθε ἐλεύθεροι· ἐμπρός σας εἶναι ἡ πεδιάς, ὡς καὶ ἐμπρός εἰς τὸν λέοντα, ὅστις θὰ δείξῃ ὅτι τὸ δικαίωμα του εἶναι ἡ δύναμις, ἀνέκραξεν ὁ σαπράτης μακρὰν ῥίπτων τὸ πυροβόλον του· ἔπειτα δὲ δι' ἐνὸς σκιρτήματος ἐμακρόνθη τῶν ἀνταγωνιστῶν του, καὶ λαβὼν ἐν τῶν πιστολίων του, ἐστήριξε τὸν σωλῆνα εἰς τὸν ἀριστερόν του βραχίονα, καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ διὰ πεδημάτων ἀτάκτων, ἄλλοτε μὲν πλησιάζων εἰς τοὺς Δεμίρ Δόστ, ἄλλοτε δ' αὐτῶν μακρυνόμενος, ὅπως διὰ τῶν αἰφνιδίων τούτων κινήσεων καθιστᾷ τὴν σκόπευσιν αὐτῶν δυσχερεστέραν.

Εἰς τὸν δυσανάλογον τοῦτον ἀγῶνα ὅ,τι πρὸ πάντων ὠφέλει τὸν Ἀλῆν, ἦτον ἡ ἀπίστευτος ἀκρίβεια τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ ἡ ἀπαρδειγμάτιστος ἐπιδεικνύουσα τοῦ εὐφυΐου του εἰς τὸ πυροβολεῖν, ἣν σχεδὸν δὲν ἡλάττω οὐδ' ὁ ταχὺς δρόμος οὐδὲ τοῦ ἵππου ὁ βιαϊότερος καλ-πασμός. Προσέτι δὲ σύμμαχος αὐτοῦ ἦν καὶ ἡ ἀνησυχία τῶν ληστῶν, οἵτινες νομίζοντες ὅτι κρυπτή- τις τοὺς ἠπειλεῖ παγίς, ἠσθάνοντο τὸ θάρος τῶν ἐκ-λυόμενων. Οὐχ' ἥττον παρεσκευάσθησαν ὅμως εἰς μά-χην. Ὄταν δὲ εἶδεν αὐτοὺς ὁ Σατράπης διαιρεθέντας ὅπως τὸν περικυκλώσωσι, καὶ σκοπεύοντας ἤδη, ἐσκό-πευσε καὶ αὐτὸς τὸν πρωτότοκον Δεμίρ Δόστ, λέγων κρυφίως· Βοήθησον μητέρα!

Τρεῖς πυροβολισμοὶ συγχρόνως ἠκούσθησαν, ὁ τοῦ Ἀλῆ καὶ ὁ τῶν δύο ἀντιπάλων. Ἀλλὰ δύο σφαῖραι ἐσύριζαν εἰς τοῦ Ἀλῆ τὰ ὦτα χωρὶς νὰ τὸν ἐγγίσωσιν, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Ἀλῆ ἐκτύπησεν εἰς τὸ πλευ-ρὸν τὸν ἕνα ληστὴν, ὅστις ἐστράφη περὶ ἑαυτὸν, ὕ-ψωσε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν οὐρανόν, ἠνέωξε τοὺς βραχίονας, ὡς ἂν ἤθελε νὰ περικλείσῃ τὸ κενόν, καὶ ἐπεσεν εἰς τὴν γῆν βαρέως. Μίᾳ στιγμῇ δισταγμοῦ ἐδύνάτο ν' ἀποβῇ ὀλέθριος εἰς τὸν Ἀλῆν. Δι' ὃ, μόλις τὸ θυμὸν ἐπέσε, καὶ ταχὺς ὡς ὁ λογισμὸς, ἐβρίψε τὸ πιστόλιόν του, καὶ ἐν ᾧ οἱ λησται ὑπὸ λύσεως

καὶ θλίψεως πιεζόμενοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ τῶν, ἔμμενον ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀκίνητοι, ἐπήδησε πλη-σίον αὐτῶν, τόσον πλησίον ὥστε νὰ τοὺς ἐγγίσῃ, πρό-σωπον πρὸς πρόσωπον, στήθος πρὸς στήθος, καὶ μετὰ τὸλμης ἀληθῶς ἀκατακινήτου, σταυρώσας εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀνόπλου τὰς χεῖρας, καὶ κεραυνοβόλον ῥίψας βλέμμα πρὸς τοὺς ἐχθρούς του, ἀνέκραξε μὲ βροντώδη φωνήν·

— Τίς ποτὲ θ' ἀντισταθῇ εἰς τὸν λέοντα; Ἐντρομοὶ μᾶλλον ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης πράξεως ἢ ἂν προσεδάλλοντο μεθ' ὁρμῆς, καὶ κατὰ πει-πληγμένοι οἱ δύο λησται, ὑπεχώρησαν κατ' ἀρχάς. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ συνελθόντες, ἠθέλησαν νὰ ὁρμή-σωσι κατὰ τοῦ Σατράπου. Αὐτὸς ὁμῶς ἐκ τῆς ταρα-χῆς τῶν ὠφεληθεὶς ὅπως ἀποφύγῃ τὴν πρώτην τῶν προσβολῶν, διὰ μίᾳς μηχανώδους πληγῆς τοῦ πελέκους ἔσχισε τὸ κρανίον τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ δι' ἄλλης στροφῆς τοῦ ὅπλου του κατέρριψε καὶ τὸν τρίτον Δε-μίρ Δόστ ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἀδελφῶν του.

Τότε δὲ, στραφεὶς πρὸς τὸ πλῆθος, μετ' ἤθους ἡρέ-μου ὁ Ἀλῆς ἐδείξε τὰ τρία τοῦ θυμάτα διὰ τοῦ πε-λέκους, καὶ ἀνέκραξε·

— Σᾶς τὸ εἶπα, ὁ λέων εἶναι ἰσχυρότερος τριῶν λύκων, διότι εἶναι ὁ λέων.

Ἐπειτα δὲ, κρύπτων ὑπὸ πρόσχημα φαιδρότητος καὶ ἀδιαφορίας τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θριάμβου καὶ τὴν ἰσχυρὰν τρικυμίαν ἣτις βεβαίως εἶχε ταράξει καὶ ἐτά-ρακτεν ἀκόμη τὴν ψυχὴν του, ὁ Ἀλῆς ἐκραξε·

— Τὸν ἵππον μου!

Καὶ εἰς Αἰθίοψ τῷ ἔφερε τὸν ἵππον· πηδήσας δ' ἐ-λαφρῶς εἰς τὸ ὄρειον τοῦτο ζῶν, ὅλον καταστίλβον χρυσοῦ, πορφύρας καὶ χάλυδος, τὸ ἐβίασε διὰ τῶν περνεριστῆρων νὰ ὀρθωθῇ βιαίως, καὶ οὕτω νὰ προβῇ τινα βήματα ἐπὶ τῶν νευρωδῶν ὀπισθίων ποδῶν.

Ἐνδεδυμένος τὸν ἀλουργὸν καὶ κατάχρυσον ὑπεν-δύτην του, τὴν λευκὴν φουστανέλλαν ἔχων κυματου-σαν εἰς τὸν ἄερα, γυμνὸς τὴν κεφαλὴν, τὴν ἀπειλὴν εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὴν πρόκλησιν εἰς τοὺς ὀφθαλ-μοὺς, τοὺς δὲ ῥάβωνας τεταμένους ἔχων ἐκ τῆς θέας τοῦ αἵματος, ὁ Ἀλῆς μεγαλοπρεπῶς καθήμενος ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ μέλανος ἐκείνου ἵππου, ὅστις ἀνώρθου τὴν μακρὰν χαίτην του, ἐχρεμέτιζε μανιωδῶς, ὥρθουτο εἰς φρενὸν τρόπον, καὶ ἐπληττε τὸν ἄερα διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν του, ὁ Ἀλῆς ἐφάνετο εἰς τὸν προ-ληπτικὸν ἐκείνον λαὸν ὡς ἀνώτερος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅταν καὶ ἡ τύχη συναντιληφθεῖσα, συνετέ-λεσε καὶ αὐτὴ εἰς τὸ νὰ τοῖς ἀναδείξῃ ἑπὶ καταπλη-κτικωτέραν τὴν μορφήν αὐτοῦ, τὴν πνέουσιν μεγα-λεῖον καὶ ἐμβάλλουσιν εἰς ὅλον τὰς ψυχὰς τρόμον.

Ὁ ἥλιος βραδέως ἀνατείλας ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἐγερεθεὶς ὑπεράνω τῶν ὀρέων τοῦ Κλεφτοχωρίου, ἐβρί-ψε τὰς πρώτας αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ, καὶ τὸν περιέβαλεν εἰς ἀτμοσφαῖραν φωτός, ἐν ᾧ τὸ ἐπίλοι-πον τοῦ ἀμφιθεάτρου καὶ οἱ θεαταὶ πάντες ἔμμενον ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκόμη βεθυλισμένοι εἰς τὴν σκιάν. Μειδιῶν καὶ υπερήφανος διὰ τὴν σύμπτωσιν ταύ-την, ἣν ἐξέλαβεν ὡς ἀγαθὸν οἰωνόν, καὶ θέλων ν' ἀφήσῃ τὸν λαὸν ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν αὐτὴν ἐντύπωσιν,

καὶ νὰ τελειώσῃ ὡς ἤρχισε τὴν σκηνὴν ταύτην, ἥτις μεγάλῃν ὑπέσχετο τὴν ἐπιβρόχην ἐπὶ τοῦ μέλλοντός του, ὁ σατράπης διέταξε βροντοφωνῶς τὴν ἀναχώρησιν, οἱ στρατιῶται ὠρθώθησαν θορυβωδῶς, ἤρπασαν τὰ ὅπλα των, καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν παρακολουθούμενος, ἐξώρμησε διὰ τῆς στενοποῦ ἥτις ἦν ἡ μόνη ἐξοδὸς τοῦ πεδίου τούτου.	πλων εἶτε διὰ τοῦ δόλου, ἔγραφον ἔπειτα εὐσεβεστάτον ἀρχιμέγαλον ἢ ἀναφορὰν, δι' οὗ περιέγραφον εἰς τὴν πόρταν τὸν ἀντίπαλόν των ὡς προδότην, καὶ ἐξήτουν τὸ ἥμισυ τῆς στραπέας αὐτοῦ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ ζήλου των. Συνήθως τὴν ἀναφορὰν ταύτην ἔφερον εἰς τὸ διβάνιον οἱ φίλοι τοῦ νικητοῦ σατράπου, καὶ εἰς δωροδοκίας καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῶν λαφύρων
---	--

Καταπεπληγμένοι, ἔντρομος διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκείνην πόλιν, καὶ διὰ τὸν αἰφνίδιον θρίμβον, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα πᾶσιν, καὶ διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἀποχώρησιν, ὁ λαὸς τοῦ Κλεφτοχωρίου ἔμεινε πεπεισμένος ὅτι ὁ Ἀλῆς ἦτον ἀνώτερος τῶν θνητῶν, καὶ ὅτι ἀπόνεια ἦτον πᾶσα ἀντίστασις εἰς τὰς θελήσεις καὶ διαταγὰς του, ὅσον αὐθαίρετοι, ὅσον τυραννικαὶ καὶ ἂν ἦσαν.

Δυστυχῶς δὲ ἀπὸ τὸ Κλεφτοχώριον ἡ ὀλεθρὴ αὐ-
τῇ δόξᾳ διεσπάρη κατ' ὀλίγον εἰς πᾶσαν τὴν Ἀλβανίαν, καὶ τῆς μάχης αἱ περιστάσεις καθ' ἑαυτὰς φυ-
σικαί, ὡγκώθησαν εἰς μυῖθους, καὶ ἡ ἐνθερμοὶ τῶν
λαῶν φαντασίᾳ, διαστρέφουσα τὴν διήγησιν, προσέθε-
τε νέας πάντοτε εἰς τὰς ἀρχαιοτέραις ὑπερβολὰς ὥ-
στε τέλος ἐπεκράτησεν ἡ πεποιθὴς ὅτι οἱ τρεῖς λε-
σταὶ ἔπεσαν οὐχὶ ὑπὸ τὰς σφαῖρας καὶ τὸν πέλεκυν
τοῦ Ἀλῆ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν θανατηφόρον ἐπιβροχὴν μόνου
τοῦ βλέμματος του.

Ὁὕτω κατὰ τὴν ἀξίωσιν τῆς καταχθονίου πολιτι-
κῆς του, ἧς ὅμως πάντοτε ἐπικούρους ἐδείκνυτο καὶ
ἡ τύχη, ὁ Ἀλῆς κατάρθωσε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐμπνέῃ
εἰς ὅλην τὴν Ἰππειρον εἶδος μυστικοῦ τρόμου, καὶ νὰ
θεωρῇται κινῶς ὡς μάλιστα ὀλέθρου, ὑφ' ἣν πάντες
ὤφειλον νὰ κύπτωσιν ἄνευ γογγισμού καὶ ἄνευ ἐλπί-
δος, διότι ἐρρόνον ὅτι ἡ ἀράτος χεὶρ τοῦ Θεοῦ ἠθέ-
λησε νὰ ἐπιβάλῃ τὸν Ἀλῆν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

— ❁ ❁ ❁ —

ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

—

Ὁμιλήσαντες ἄλλοτε περὶ ἀρτοκαρπείας (Φυλλᾶδ. ΛΕ'),
ἐπομεν ἐν ὑπόσημειώσει ὀλίγα τινα καὶ περὶ τῆς Βα-
σιλικῆς Βικτωρίας. Σήμερον δέ, δημοσιεύοντες δύο εἰκόνας,
τὴν μὴ ποικιλιώσαν, τὴν ἄλλαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ παύλου.

Ὁ Ἀλῆς ἀπῆλθεν ὡς ἐπικυριος εἰς τὸ ὀθωμανικὸν στρατόπεδον μετὰ τετρακισχιλίων Ἀλβανῶν, καὶ πεντακοσίων Γέγων ἱππέων. ὅπως καλῶς ὠπλισμένων, ἡσκημένων, καὶ ἀδρευστάτων. Ἡ γενναϊότης, ἡ ἀταραξία, ἡ ἀγχίνουα καὶ τὸ τολμᾶν τοῦ Ἀλῆ πνεῦμα, ὡς καὶ ἡ ἐπιβροχή αὐτοῦ ἐπὶ τῶν στρατευμάτων του τὸν κατέστησαν ἐπίσημον, καὶ ὡς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του τῷ προτετῇ ὑπὸ τοῦ σουλτάνου εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὀτίτος σατράπην καὶ τῆς Θεσσαλίας, καὶ φρουρὰν τῶν τοῦ Πίνδου ὁδῶν.

Ὅταν δ' ἔπαυσεν ὁ ὄσυχ ἀνγκυαία ἡ παρουσία του εἰς τὸν στρατὸν, ἐπαγγέλλεν εἰς τὴν ἡλικίαν, ἥτις ἦν εἰς ἀναρχίαν παραδόξουμένη. Οἱ ἀνώτεροι τοῦ κράτους ἀξιωματικοί, ληγουσύντες ὅτι ἦσαν ὑπήκοοι, ἐβέβαιον ἐαυτοὺς ὡς ἀποκρίτους ἄγοντας τῶν στραπειῶν των, καὶ ἀλλήλοισμαχοῦντες, ἐπρόσπλυν νὰ διώξωσιν ἀλλήλους ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας των καὶ νὰ τὰς κατεκτήσῃσι. Κυριεύουσιν δὲ αὐτὰς εἴτε διὰ τῶν ὀ-

πλων εἶτε διὰ τοῦ δόλου, ἔγραφον ἔπειτα εὐσεβεστά-
τον ἀρχιχάλιον ἢ ἀνατοράν, δι' οὗ περιέγραφον εἰς
τὴν πόρταν τὸν ἀντίπαλόν των ὡς προδότην, καὶ
ἔξήτουν τὸ ἥμισυ τῆς σατραπείας αὐτοῦ εἰς ἀμοιβὴν
τοῦ ζήλου των. Συνήθως τὴν ἀναφοράν ταύτην ἔφερον
εἰς τὸ διβανόν οἱ φίλοι τοῦ νικητοῦ σατράπου, καὶ
εἰς δωροδοκίας καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῶν λαφύρων
διανέμοντες, κατώρθουν σχεδὸν πάντοτε τὴν ἐπικύρω-
σιν τῆς νέας σατραπείας.

Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκυρίευσε καὶ ὁ Ἀλῆς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἰωαννίνων. Τοῦ Βέη αὐτῆς οἱ θησαυροὶ ἦσαν ἀνὰρξιμῃ. ὁ δὲ Ἀλῆς, ἀφ' οὗ ἐνίκησεν αὐτὸν διὰ τῶν ὀπλῶν, τὸν ἐσυκοφάντησεν ὅτι ἐρώσσιζε, καὶ σπεύρας κατὰλλήλως τινὰ ἑκατομμύρια, κατώρθωσε νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀντίπαλός του εἰς θάνατον, καὶ νὰ λάβῃ ὁ ἴδιος τὴν κληρονομίαν του. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Ἀλῆς, ὁ υἱὸς ἀφανοῦς βέη, ἐσθασεν εἰς τὴν ἀνέλπιστον θείαν σπατάλου τῆς Ἡπέρου, διὰ γεννηιότητος, τόλμης, δόλου, διὰ πολιτικῆς ἐπιδεξίει, τὴν διαφθοράν ὡς πρῶτιστον ὄπλον ἐχούσης, καὶ πρὸ πάντων, ὡς πολλὰκις ὁ ἴδιος ἔλεγε, διὰ τῆς ἐδραίας πεποιθήσεως ἣν εἶχεν εἰς τὸν ἀστέρα του καὶ δι' ἣν ἐπεχειρῖζετο τὰ δυσκολώτερα, τὰ παρατολμότερα, οὐδόλως ἀμυβιάλλων περὶ τῆς ἐπιτυχίης. Ὄφειλε δὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην εἰς τας διηνεκεῖς προρρήσεις τῆς μητρὸς του, ἥτις, ἐπανελάμβανε μετὰ βαρυτάτης εὐγνωμοσύνης, τὸν ἀνέδειξεν ἄνδρα καὶ στρατῆν.

Ὡς ἐκ τούτων εὐκατέλληπτος εἶναι ἡ ἀγωνία τοῦ Ἀλῆ ὅταν ἐμυθε τῆς μητρός του τὴν ἐπιθάνατον στά-
σιν, καὶ ἡ ἀγρία ἀνυπομονησία μεθ' ἧς ἔσπευδεν εἰς
Τεπελένιον νὰ τὴν προῦσχη ἐν ὅτῳ ἀνέπνεε.

(Ακολουθεῖ)

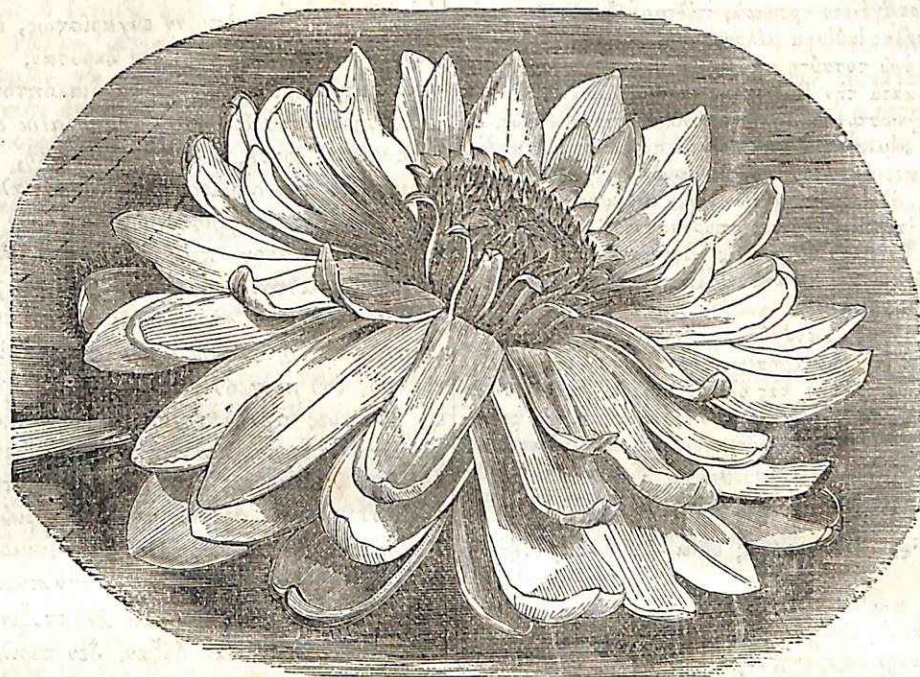
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

Ὁμιλῶντες ἄλλοτε περὶ ἀρτοκρατίας (Φυλλᾶδ. ΔΕ'),
εἶπομεν ἐν ὑποσημειώσει ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς Βα-
σιλικῆς Βικτωρίας. Σήμερον δέ, δημοσιεύοντες δύο εἰκόνας,
τὴν μὲν παριστώσαν τὸ ἄνθος τοῦ τερατίου τούτου φυτοῦ
μετὰ τὴν ἐξάνθησίν του, τὴν δὲ τὸ ὑποκάτω μέρος τοῦ
φύλλου, ἐπιπλέοντες, χάριν τὴν περιέργων ἀναγνωστῶν, καὶ
ἐκτενεστέρας πληροφορίας.

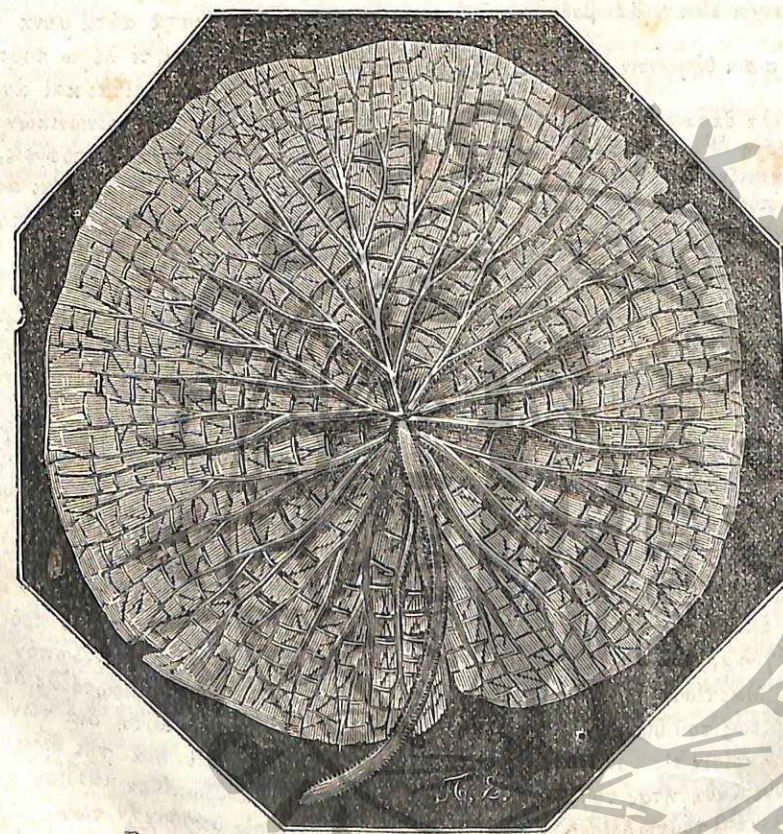
Τὸ 1801 ἔτος, ὁ περίφημος βοτανικὸς Ἑγκλης, περιδελών κατὰ τὴν ἀσημεριωτὴν Ἀμερικὴν, ἀνεκάλυψε παρὰ τὸν ποταμὸν τῶν Ἀμαζζόνων, τὸ μυθώδες, οὕτως εἰπεῖν, τοῦτο φυτόν. Λέγομεν δὲ μυθώδες, διότι πᾶσούτῃ γιγαντιζόν τὸ μέγεθος τῶν φύλλων του, ὥστε ὁ ἀνεκάλυψα αὐτὸ ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι ὁ-εἰροποιεῖ! Ἴδεν ὅτι ἕκαστον αὐτῶν, πλὴν ἐπάνω τοῦ ὕδατος, εἶχε δύο σχεδόν μέτρων ἕκτασιν, καὶ ὅτι τὰ ἀνήθου, πρῶτον μὲν λευκὰ, περιπόρφυρα δὲ κατὰ τὸ κέντρον μετὰ τὴν τελείαν ἐξέθου, εἶχε τριάνοντα ἑκατομμέτρων διάμετρον, καὶ ἐπεκάλυπτον ἡμικυκλίστῳ! Καταπληγθεὶς ὑπὸ θαυμασμοῦ ἐγονυπέτησεν ἐν τῷ τοῦ κέλῃτος ἐφ' οὗ εὗρίσκατο τὴν ὥραν ἐκεῖνην. Ἑλλ' ἐπειθὶ ἀπεβίωσαν ὁδοιπορῶν, αἱ σημειώσεις του ἐδοημοσιεύθησαν παλὴ μετὰ τὸν θάνατόν του

Τὸ 1849, ὁ Κ. Βομπλάν, ἐπισκοπεύεις τὴν μεσημ-
βρινήν, Ἀμερικὴν, ἀνεύρε περ, ἄλλον ποταμὸν αὐτῆς, τὸν
Παραγουαῖον, τὴν βασιλικὴν Βικτωρίαν. Λαβὼν δὲ ἑστέλει
εἰς Εὐρώπην σπόρον ἐξ αὐτῆς, ὅστις ὁμοίως δὲν ἐβλάστησεν.
Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι μεταξὺ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἀνακαλυφθέντος

τὸ 1804, καὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον ἔδεν ὁ Κ. Βομπλάν ὑ-
πάρχει τις διαφορά· διότι, τοῦ μὲν δευτέρου τὰ φύλλα εἶ-
ναι ἐκατέρωθεν πράσινα, τοῦ δὲ πρώτου ἐρυθρὰ κάτωθεν.
Ἐντεῦθεν μαγίστη ἐγεννήθη ἕρις, καθόσον ὁ μὲν Ὀρειγνύ,
ἀνευρών ὡσαύτως τὸ 1827 παρὰ τὸν Παραγωγικὸν τὸ αὐτὸ
φυτὸν τὸ ὅποιον ἔδε καὶ ὁ Κ. Βομπλάν ὠνόμασε Βικτω-
ρίαν κρουζιάναν, ὁ δὲ Κ. Πέπιν ὅστις εἶ-
ς ἀπαντήσῃ τὸ 1832 τὸ τοῦ Κ. Ἐγκη, Εὐρύαλον ἀ-
μαζόνιον. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐν τῷ ἀνεκαλύπτειν πρώτοι,
ἢ ἐν προσεκλούμεθα καὶ τὸ βαπτίζομεν, ἠθέλομεν παραδεχθῆ-
ναι τὸ ὄνομα δι' οὗ γνωρίζεται ὑπὸ τῶν ἐγγυηρῶν, ὄνομα ἀστείον,
τὸ μουρουρό.

Βικτωρία βασιλική μετὰ τὴν ἐξάρθησιν.

Βικτωρία βασιλική—Τὸ κάτωθεν τοῦ γυν. λ. λου.

Τὸ 1837 ὁ Σέρ 'Ροβέρτος Σχομβούργος, εὐρών καὶ αὐ-βασίλειον, ὁ δὲ ἱατρὸς Αἰνῶλες Βικτωρίαν Βα-
τὸς κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν Γουίννην τὸ φυτὸν τοῦ Κ. Ἐγκη, σιλικήν η.
τὸ ὠνόμασε Βικτωρίαν υμφαίαν.
Τὸ 1847 ὁ μὲν Γραβί τὸ ὠνόμασε Βικτωρίαν σκληπιάδου αὐθάδιαν, κατεργάσθη ὅλος ἀπὸ μῆνιν ἀχλιδιον.

Ἡ ὑπόθεσις καθήνησε σπουδαιοτάτη, καὶ τις Κ. Χού-
κερ, διὰ τὴν προλάβη τῶν ἄλλων, ὅσα εἶπετο νὰ προέλθωσιν
ἐκ τῆς μήνης ταύτης, πατὼν ἄλλως μέσσην ὁδὸν, προέτεινε
νὰ ὀνομάσῃ τὸ νέον φυτὸν Βικτωρίαν τῆς Βα-
σιλικῆς.

Ἄλλος πάλιν, Σάουερβυ τὴν κλήσιν, ἐπέμενε νὰ ὀνομασθῇ
Βικτωρία Ἀμαζόνιος.

Ἡ ῥῆξις ἄρα ἐγένετο τρομερὰ, πόλεμος ἤναψε στουγερὸς,
καὶ πολλὰς φιάλας ἰφθίμου μέλανος αἶδι προέβη.

Καὶ ὅμως, ἐνῶ τασάτη μαύρη καὶ θυμοβόρος συμπλοκὴ
συνεκροτεῖτο κατὰ τὴν Εὐρώπην, τὸ ἀμαζόνιον φυτὸν μό-
λις εἶχε γενεὴ γνωστὸν δι' ἀπλῆς εἰκονικῆς παραστάσεως, ὡς
καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον· διότι πολλοὶ πολλὰκις καὶ σπόροι
καὶ ῥίζαι τοῦ περιμαχῆτου τούτου φυτοῦ εἶχον σταλεῖ εἰς
τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν εἶχεν εὐδοκίμησιν. Μόλις
τὸ 1849. δὶω ἱετροί, βαλόντες σπόρους ἐντὸς φιαλίσκος κα-
θαροῦ ὕδατος, ἔστειλαν αὐτοὺς εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου καλλιερ-
γηθέντες ἀνεφύησαν καὶ ἐξήθησαν. Ἐκείθεν δὲ μετεφέρθη καὶ
εἰς ἕνα κήπον τῆς Βελγικῆς.

Ὁλόκληρος τόμος συνετάχθη περιέχων τοὺς τρόπους τῆς
καλλιέργειας καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Βασιλικῆς Βι-
κτωρίας· ὁ δὲ γράφας τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις δὲν ἤ-
θελε διατάξῃ νὰ τὸν μεταφράσῃ, ἐὰν οἱ φιλόκηποι καὶ φιλαν-
θροὶ τῆς Ἑλλάδος εἶχον τὰ πλοῦτη τῶν δουκῶν Δεσποτέρου καὶ
Νορθμπερλάνδ, ὅστις μόνος μεταξὺ τῶν τῶσαν Κροί-
σων τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὠράσαν δι' αὐτοῦ τοὺς πα-
ραδείσους τῶν.

Καὶ πρὸς τί τὰ τόσα πλούτη; θέλει βεβαίως ἐρωτήσῃ ὁ
ἀναγνώστης.

Πρὸς τί;

Πρὸς κατασκευὴν οἰκῆματος ὑποσκηποῦς.

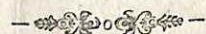
Πρὸς κατασκευὴν δεξάμενης εὐρυχώρου, ἐν ᾗ νὰ ἐξαπλοῦ-
ται τὸ φυτόν.

Πρὸς ἀδικόπον θέρμανσιν τοῦ ὕδατος αὐτῆς, ἥτις
πρέπει νὰ ἀναδύνη μέχρι 29 καὶ 32 βαθμῶν τοῦ εκατομ-
βίου θερμομέτρου.

Πρὸς ἀδικόπον θέρμανσιν αὐτοῦ τοῦ ὑαλίνου οἰ-
κήματος.

Καὶ πρὸς πολλὰ ἄλλα δαπανηρότατα.

Ἄλλ' ἐν τῇ πενιότητι Ἑλλάδι τίς ἔχει τοιαῦτα πλούτη,
ἢ ἂν τὰ εἶχε καὶ ἀπεφάσκει νὰ καλλιεργήσῃ τὴν πολυώνυ-
μον Βικτωρίαν, πόσοι ἤθελον ἀναφωνήσῃ, καὶ δικαίως,
ὡς ἄλλοτε οἱ Ἀπόστολοι, ἐδύνατο τὸ φυτὸν τὸ οὐ-
τοπραθῆναι καὶ δοθῆναι πτωχοῖς!

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Τοῦ 1852.

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν γνωρίζουσιν, ὅτι ὁ ἐν Τεργέ-
στη φιλόμουσος ὁμογενὴς Ἀμβρόσιος Στεφ. Π. Ῥάλ-
λη, φιλοτιμούμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πνευμα-
τικὴν τῆς πατρίδος ἐπίδοσιν, ἐθηκεν ἀπὸ τοῦ 1851
ἐτήσαν ποιητικὸν ἀγῶνα, ὁρίσας μὲν ἡμέραν τῆς κρί-
σεως τούτου τὴν κέ. Μαρτίου, καθ' ἣν πανηγυρίζεται
καὶ ἡ μνήμη τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶ-
νος, ἐπιτρέψας δὲ τὴν κρίσιν εἰς τὸν πρῦτανιν τοῦ Πα-
νεπιστημίου, καὶ τοὺς Καθηγητὰς τοὺς ὁποίους ἡ σύγ-
κλητος κατ' ἑτοῦς ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ ὁρίσει. Οἱ προχειρισ-
θέντες κατὰ τὸ ἐντελὲς ἔτος κριταί, ἐκτὸς τοῦ πρυτάνε-
ως Κ. Σπυρίδωνος Παλλῆκα, ἦσαν οἱ καθηγηταὶ Κύριοι
Φίλιππος Ἰωάννου, Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς, Στέ-
φανος Α. Κουμανούδης καὶ Κωνσταντῖνος Παπαρρῆ-
γόπουλος· περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς ὁρισμένης

ἡμέρας, ἅμα μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τε-
λετῆς, συνελθόντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν ὑπουρ-
γῶν τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων ἐντέλει, ἔτι δὲ
τοῦ τῶν καθηγητῶν συλλόγου καὶ πολυαριθμῶν φοι-
τητῶν καὶ ἀκροατῶν, ὁ Κ. Φίλιππος Ἰωάννου ἀνέ-
γνωσε τὴν περὶ τῶν ὑποβληθέντων ποιημάτων γενο-
μένην κρίσιν, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως, ἐλπίζομεν, θέ-
λουσιν ἀναγνώσει, ὅσοι δὲν ἤκουσαν, καὶ τούτου ἕ-
νεκα καταχωρίζομεν ἐνταῦθα διακόπτοντες, τὴν ἐξα-
κολούθησιν τοῦ ἄρθρου οἱ τελευταῖοι εἰκοσιμάρχοι.

Ἄ διττὴ ἑορτὴ, ἡ μὲν θρησκευτικὴ, ἡ δὲ πολιτικὴ
λαμπρύνει τὴν σήμερον ἡμέραν καὶ καλεῖ ἀπανταχοῦ
τῆς Ἑλλάδος τὸν χριστεπώνυμον λαὸν εἰς τοὺς ἱεροὺς
νχοὺς τοῦ ὕψιστου πρὸς δοξολογίαν τοῦ παναγίου καὶ
παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος. Ἐνῶ ὡς χριστιανοὶ ἐορ-
τάζομεν σήμερον τὸ προαίμιον τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους ἀπὸ τῆς πλάνης ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ
κράτους τοῦ πονηροῦ πνεύματος σωτηρίας, τελούμεν
ὡς Ἕλληνες τὴν ἐπέτειον μνήμην τῆς ἐνάρξεως τοῦ
μεγάλου ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας ἀγῶνος
καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπανταχοῦ θανόντων. Ἀλλ' ἦτο
ἄρα τοῦ ῥηθέντος ἀγῶνος μόνος ἡ κυριώτατος σκοπὸς
ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία; Ὅσον πολῦτιμος καὶ ἂν ἦναι
αὕτη, ὡς προαπαντούμενη εἰς τὴν πνευματικὴν παν-
τὸς ἔθνους καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὴν
εὐημερίαν αὐτοῦ καὶ δόξαν, δὲν περιλαμβάνει ὅμως
ἐν ἐαυτῇ πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώ-
πων ζωῆς, δὲν εἶναι αὐτάρκης πρὸς εὐημερίαν τῶν
ἐθνῶν, δὲν καθιστᾷ αὐτὰ μόνη ἐνδοξα παρ' ἀλλήλοις
καὶ σεβαστά. Καὶ τί λέγω τούτο; Οὐδ' αὐτὴ ἀπαξ
ἀποκτηθεῖσα διατηρεῖται καὶ ἀσφαλίζεται χωρὶς προ-
σφύρου παιδείας καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες, καὶ
ἂν ἐνισχυθῶσιν αὐτοφρεῖς, οὐδαμῶς ὅμως καὶ
οὐδέποτε πολλαπλασιάζονται ἀσφαρτοί, οὔτε αὐξάνου-
σι καὶ καρποφοροῦσιν ἀνθρώποι. Ἡ πολιτικὴ ἄρα
ἐλευθερία δὲν εἶναι σκοπὸς τῶν ἐθνῶν τελικώτατος,
ἀλλὰ μέσον πρὸς τὸν τοιοῦτον σκοπὸν· ὅθεν καὶ τὸ
πέρους τοῦ ὑπὲρ ταύτης ἡμῶν ἀγῶνος, (ἂν καὶ οὗτος
πρέπη νὰ θεωρηθῇ πεπερατωμένος) κρίνεται εὐλόγως
ἀρχὴ ἄλλου ἀγῶνος ὑψηλοτέρου, τοῦ πνευματικοῦ,
ὅστις, ἐπισφραγίζων ἐκείνον, ἀσφαλίζει τὸ πολῦτιμον
αὐτοῦ ἐπαθλὸν διὰ τῆς προσηκούσης τῶν πνευμάτων
καλλιέργειας, διὰ τῆς διαπλάσεως τῶν ἡθῶν, διὰ τῆς
φυτείας τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν καὶ ἀρετίας. Ἀλλὰ
τί δύναται νὰ συντελέσῃ δραστηριώτερα εἰς τὴν πα-
ραγωγὴν τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ διατήρησιν παρὰ
τὴν ποίησιν, τὸ θεῖον τοῦτο πρὸς τὸν ἀνθρώπον δώρη-
μα; Αὕτη ἐκείρει τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὰ
αἰθέρια ὕψη, ὅπου καθαρωτέρως δέχεται τοῦ θεοῦ φω-
τὸς τὰς ἀκτίνας· αὕτη διὰ τῶν ζωηρῶν τῆς φαντα-
σίας εἰκόνων καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας τῆς στιχογραφίας
θέλγει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ ἀνοίγει αὐτὴν εὐ-
κολώτερα εἰς ὑποδοχὴν τῶν μεγάλων πρακτικῶν ἀ-
ληθειῶν, πρὸς ἃς ἄλλως δεικνύεται ἀπροσδιαιθεωτέ-
ρα καὶ ψυχροτέρη. Αὕτη ἀναρρέγει τὸν ἔρωτα τῆς
ἀρετῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης, ἀναθερμαίνει τὴν
ψυχρὰνθεῖσαν φιλογένειαν, ἀναζωπυρεῖ τὴν σβεσθεῖ-
σαν φιλοπατρίαν, καταστέλλει τὰ ἀγενῆ πάθη, κα-

τασιγάζει τὴν δύσην φιλαυτίαν καὶ κινεῖ τὸν ἀν-
θρώπον εἰς πράξεις κοινωφελεῖς καὶ ἡρωϊκὰς, δι' ἃς
καὶ ζῶν τιμᾶται ἐπὶ γῆς καὶ θαυμάζεται, καὶ θανὼν
ὑμνεῖται καὶ μακαρίζεται. »

Ἄ τὴν θαυμασίαν ταύτην τῆς ποιήσεως δύναμιν γι-
νώσκων καλῶς ὁ ἐντιμος ἡμῶν ὁμογενὴς Ἀμβρόσιος
Στεφάνου Π. Ῥάλλη, καὶ ὡς γνήσιον τῆς Ἑλλάδος
τέκνον ἐπιθυμῶν νὰ συνεισφέρῃ τὸν ἑαυτοῦ εἰς
τὴν πνευματικὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος, ἀπε-
φάσισε γενναιοφρόνως νὰ ἐμφυχώσῃ τοὺς νέους ἡμῶν
ποιητὰς διὰ προσφύρου κατ' ἑτοῦς ἀθλοθεσίας, τῆς ὁ-
ποίας τὴν κρίσιν ἀνέβλεπεν εἰς τοὺς Καθηγητὰς τοῦ
Πανεπιστημίου, τοὺς ὁποίους ἡ Σύγκλητος κατ' ἑτοῦς
ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ ὁρίσῃ. Καλῶς δὲ ποιῶν ὁ φιλόκα-
λος οὗτος ἀγωνοθέτης ὥρισεν ἡμέραν τοῦ ποιητικοῦ
ἀγῶνος καὶ τῆς κρίσεως τούτου τὴν κέ. Μαρτίου, καθ'
ἣν ἐορτάζεται ἡ ἐνάρξις τοῦ πολιτικοῦ τῶν Ἑλλήνων
ἀγῶνος καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἀθλήσαντες μνημονεύονται·
ἐμφυλίων βέβαια διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ὅτι ὁ
πολιτικὸς οὗτος ἀγὼν συνέχεται οἷτῳ φυσικῶς μετὰ
τοῦ πνευματικοῦ, ὥστε τὸ πέραν ἐκεῖν οὐ γίνεται τοῦ-
του ἀρχή, καὶ ματαίᾳ ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἐν ἐκείνῳ ἀπο-
κτηθεῖσα ἐλευθερία χωρὶς τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύ-
ματος καὶ τῆς διαπλάσεως τῆς καρδίας, τὴν ὁποίαν
οὗτος καλῶς τελούμενος ὑπισχνεῖται. »

Ἄ τοῦ ἀγῶνος τούτου, δεύτερον ἤδη τιθεμένου, ὠρί-
σθημεν κριταὶ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, συμφώνως πρὸς
τὴν διατάξιν τοῦ ἀγωνοθέτου. Ἐπέμφθησαν δὲ εἰς
τὴν Πρυτανεῖαν ἐντὸς τῆς πρὸς τοῦτο ὁρισθείσης
ὑπὸ τῆς Συγκλήτου προθεσμίας καὶ ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς
πρὸς ἐξέτασιν ἑξ ἀφόρου ποιήματα, τὰ ἐξῆς. α'. τὸ
Μέλλον τῆς Ἑλλάδος. β'. ἡ Γρηγορία. γ'. Ἡ
μνος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι. δ'. αἱ Θερμο-
πύλαι. ε'. ἡ Εὐφροσύνη καὶ στ'. τὸ στόμιον τῆς
Πρεβέζης. Μετὰ δὲ τὴν προθεσμίαν ἐστάλησαν καὶ
ἄλλα τρία ποιήματα· τὸ μὲν, τμήμα τραγωδίας, φέ-
ρον ἐπιγραφὴν α. ὅτι κἀνέεις φρεσὶται, ἡ ἐκ ψυχῆς
ἐπιθυμεί, αὐτὸ καὶ ἐνθυμεῖται » τὸ δὲ, ἐπιγεγραμμέ-
νον τὸ ἀνατολικὸν πνεῦμα, τὸ δὲ, τὸ τελευταῖον
κακούρηγμα. Ἀν καὶ τὰ τρία ταῦτα ὡς ἐκπρόθεσμα
δὲν ἔπρεπε νὰ ληρθῶσιν ὑπ' ὅψιν, ἐνομίσαμεν καλὸν
ὅμως νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα καὶ εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ
ἴδωμεν, ἂν ἡ ἀξία αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐδύνάτο
νὰ δικαιώσῃ ἐξαίρεσιν τινὰ κατὰ τὴν περίπτωσιν,
καθ' ἣν πάντα τὰ ἐμπροθέσμως πεμφθέντα ποιήματα
ἤθελεν κριθῇ βραβεῖον ἀνάξια καὶ ἐπομένως ἐμελλέν
ὁ ἀγὼν νὰ μείνῃ ἀβραβεύτος. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς ἐπι-
πολαίου ταύτης θεωρήσεως ἐπέστημεν, ὅτι τὰ ῥη-
θέντα τρία ποιήματα ἦσαν κατώτερα πολλῶν τῶν
ἐμπροθέσμως πεμφθέντων, ἐκρίναμεν αὐτὰ παραλει-
πτέα κατ' ἀμφοτέρους τοὺς λόγους, καὶ περιορίσθη-
μεν εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ἐξέτασιν. »

Ἄ τούτων μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιστάσεως ἐξέτα-
σθέντων, τὸ μὲν ἐπιγεγραμμένον τὸ Μέλλον τῆς
Ἑλλάδος ἐκρίθη παντὸς λόγου ἀνάξιον, διὰ τοῦτο
δὲ μόνον ἵσως περιεργον, ὅτι ἐστιχογραφηθὲν ὑπὸ τινος
Τηνίου στιχοποιοῦ, ἀπορήσαντος παιδεύσεως καὶ δι-
δακτικῆς καὶ ὅμως δεικνύοντος ἔτι μικρὰν περὶ τὸ

πλέκειν στίχους εὐχέρειαν. Οὗτος, ἐφανερώσεν αὐτοῦ-
μήτως εἰς ἡμᾶς ἐαυτὸν ὡς συντάκτην τοῦ ῥηθέντος
στιχογραφήματος. Τρία ἄλλα ποιήματα· ἡ Γρηγορία
ὁ ὕμνος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι καὶ αἱ Θερμοπύ-
λαι, καίτοι μὴ στερούμενα πάσης ἀξίας, ἔχουσιν ὁ-
μως πλημμελήματα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα, καὶ ἀ-
πολείπονται τῶν λοιπῶν δὴν τοσοῦτον, ὥστε οὐδὲν
αὐτῶν οὐδεμίαν πρὸς βράβευσιν δύναται νὰ ἔχη ὁ-
ξίωσιν. Διὰ τοῦτο οὔτε ἠθέλωμεν μακρογορήσῃ ἐνταῦ-
θα περὶ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἐπειδόμεθα ἐκ τῆς ἀναγνώ-
σεως, ὅτι εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν, καὶ μάλιστα εἰς
τὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐνυπάρχουσι ποιήσεως σπέρ-
ματα, ἅτινα προσηκόντως θαλπόμενα καὶ καλλιερ-
γούμενα δύνανται βαθμυδὸν νὰ ἐξελιχθῶσι, καὶ εἰς
τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὁποίων ὀφείλομεν διὰ τινος ὀδη-
γίας νὰ συντελέσωμεν. Καλὸν λοιπὸν ἐνομίσαμεν καὶ
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγωνοθέτου συντελεστικώτερον
νὰ μὴ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν λεπτομερεστέραν
ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῶν προτερούντων ποιημάτων,
ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποδεστέρων νὰ ὑποδείξωμεν τὰ παχυ-
λώτερα ἀμικρήματα, διὰ νὰ καταστήσωμεν τοὺς
ποιητὰς αὐτῶν προσεκτικώτερος εἰς ἀποφυγὴν αὐτῶν
ἐν τῷ μέλλοντι. »

Ἄ ἡ Γρηγορία εἶναι ποίημα ἐπὶ κέ, ἐκ πολλῶν ἁσμάτων συνιστάμενον, τῶν ὁποίων ὁ-
μως μόνον τὰ δύο πρῶτα ἐπέμφθησαν εἰς ἡμᾶς. Ὁ
ποιητὴς προτίθεται ἐν αὐτῷ νὰ ψάλῃ τὸν ἐλληνικὸν
ἀγῶνα καὶ ἐξέλεξεν ὡς πρωτεύον αὐτοῦ πρόσωπον
τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, μὲ τὸν ὁποῖον πιστεύει,
ὡς λέγει ἐν τῷ προλόγῳ, ὅτι συνάπτονται φυσικῶς
καὶ ἀδιάσπαστοι αἱ διάφοροι σκηναὶ τοῦ ῥηθέντος ἀγῶ-
νος. Ἐπειδὴ δὲ ἔχομεν ὑπ' ὅψιν τὸ ὅλον ποίημα,
δὲν γνωρίζομεν, πῶς ὁ ποιητὴς πραγματοποιεῖ τὴν
παράδοξον ταύτην ἰδέαν του. Πιστεύομεν ὅμως, ὅτι
τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἐκτὸς ἂν ὁ ποιητὴς, μετὰ τὸν
θάνατον τοῦ αἰοδίου ἐκείνου ἱεράρχου, πλάσῃ τὸ
φῶμα αὐτοῦ πανταχοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐμφανίζομενον,
ἐμφυλὸν τοὺς Ἕλληνας, κατευνάζον τὰ πάθη, λύον
τὰς διχονοίας καὶ ἐν εἰδεί, ξιφηφόρου ἀγγέλου ἐκρο-
βοῦντος τοὺς πολεμίους καὶ τρέποντος· ἀλλ' οὕτως
ἀποβάλλει ὁ ἥρωες τοῦ ποιήματος τὰ συστατικά τοῦ
ἡρωϊσμοῦ καὶ μετὰ τούτων πᾶν ὅ,τι διεγείρει τὸν
πρὸς αὐτὸν θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων, ὅστις ὁμολο-
γεῖται ὅτι εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐποποιίας. Ὁ ἡρωϊσμός
δὲν ὑπάρχει ἄνευ πολεμίας τινὸς δυνάμεως, πρὸς ἣν
ὁ ἀνθρώπος διαμαχόμενος καὶ κινδυνεύων, νικᾷ· ἀλλὰ
τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπαλλαγθὲν μετὰ θάνατον τῆς
σαρκὸς καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀσθενειῶν καὶ παθῶν, συνα-
παλλάσσεται καὶ τοῦ πρὸς ταῦτα πολέμου καὶ καθί-
σταται ἐκτὸς τῶν κινδύνων, ὡς πνεῦμα καθαρὸν, ἡ-
ρωϊσμοῦ ἀνεπίδεκτον. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ δὲ ἀνδρεία ἡ
κατὰ τὸν ἀγῶνα διεγερθεῖσα, τὴν ὁποίαν προτίθεται ὁ
ποιητὴς νὰ ὑμνήσῃ, ἤθελεν ἀποβάλλει ἐν τῇ βεβαί-
ητῇ τοιαύτης ἐπικουρίας τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας τῆς
μέρους. Ἐν γένει τὸ πραγματικὸν τοῦ ποιήματος, ἡ-
τοι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ καὶ οἰκονομικῶς
ἔχει πολλὰ τὰ ἀδόκιμα καὶ ψεκτέα· διότι εἰς δύο
ὅλα ἁσματα δὲν πρὸς τῆς εἰμὴ τὴν λυσι-

χρηστικῆς θεωρίας. Τίς διδάσκει τὴν ἀλήθειαν τὰ ἀρ-
μονικὰ καὶ ἡδέα ἐκεῖνα μέλη, τὰ ὅποια ὑπὸ τῆς
ἐαρινῆς αὐρᾶς μεθυσκομένη ἐκχέει ἀπὸ τῆς πυ-
κνῆς τῶν σκιερῶν θάμνων φυλλάδος; Ἡ αὐτὴ ἐσω-
τερικὴ καὶ μυστηριώδης δύναμις ὁδηγεῖ καὶ τὸν δαι-
μόνιον ποιητὴν εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ ἄ-
θαντος ἐκείνος τῆς τραγωδίας πατὴρ, ἐποίει ἄρι-
στα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατὶ οὕτως ἐπιβίει καὶ
χωρὶς νὰ δύνῃται νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον λόγον τῆς ποι-
ήσεώς του· διὸ καὶ ὁ Σοφοκλῆς, κατὰ τὸν Ἀθήναιον
(Βιβλ. α. § 39), ἀνείδει· αὐτῷ, ὅτι εἰ καὶ τὰ
δεόντα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδὼς γὰρ. Ταῦτα εἶναι ἀ-
ληθῆ καὶ ἀντιρρήσεως ἀνεπίδεκτα· ἀλλὰ τὰ δαιμόνια
πνεύματα εἶναι σπάνια· ἐκτρέπονται δὲ καὶ ταῦτα
ἐνίοτε τοῦ ὁρθοῦ, ὥστε ἡ γνώσις τῶν κανόνων, τοὺς
ὁποίους οἱ τεχνολόγοι διὰ μακρᾶς καὶ ἀκριβοῦς ἐ-
ρευνῆς ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων ἐξήγαγον, καὶ ἡ ἀ-
νάγκη τῶν ἐξαιρέτων ἐκείνων ποιημάτων, τὰ
ὅποια ἡ σύμφωνος τῶν αἰώνων κρίσις ἐπεδοκίμασε
καὶ τὸ κεκαλλιεργημένον τῶν ἀνθρώπων πνεῦμα ἐν
παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐθαύμασεν, εἶναι ἀναγκαῖα
εἰς πάντα νέον ὁργῶντα πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ὁρε-
γόμενον τοῦ ἀμαράντου αὐτῆς στεφάνου.

Ἀπομένει ἤδη εἰς ἡμᾶς νὰ λαλήσωμεν περὶ τῶν
δύο ὑπολοίπων ποιημάτων τῆς Εὐφροσύνης δηλο-
ντι καὶ τοῦ Στομίου τῆς Πρεβέλης, ἅτινα ἐκρίθη-
σαν προτιμότερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων.

Ἡ μὲν Εὐφροσύνη εἶναι ποίημα μυθιστορικὸν,
ἀνῆκον ὡς τοιοῦτο εἰς τὸ γένος τῆς διηγηματικῆς
ποιήσεως. Πρὸ πάντων παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ διάλε-
κτος τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι οὔτε ἡ δημώδης, οὔτε
ἡ ὑψηλότερα ἐκείνη καὶ καθαρώτερα, τὴν ὁποίαν ἤδη
οἱ λόγοι τοῦ ἔθνους μεταχειρίζονται, ἀλλὰ μίγμα
ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δὲ στίχοι ὑφαινοῦνται κατὰ τὸν κα-
νὸν οὐχὶ τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τῆς Ἰταλικῆς στι-
χοιουργίας, καθ' ὃν πανταχοῦ σχεδὸν, ὅπου συνέρον-
ται δύο συλλαβαί, τῶν ὁποίων ἡ ἡγουμένη λήγει εἰς
φωνήεν, ἡ δ' ἐπομένη ἀρχεῖται ἀπὸ φωνήεντος, συνεκ-
φωνοῦνται αἱ δύο ὡς μία (z). Ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῆς
χρήσεως λέξεων ἰδιαζουσῶν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς
ἀδελφῆς Ἑπτανήσου συμπεραίνεται, ὅτι ὁ ποιητὴς
εἶναι Ἑπτανήσιος. Ὁ μῦθος τῆς Εὐφροσύνης εἶναι
πεπλατμένος, ἀλλὰ φυσικὸς, παριστάνων πιστῶς τὸν
χρόνον εἰς ὃν ὑποτίθεται, ἥτοι τὸν περὶ τὰς ἀρχὰς
τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ τοῦτο τὸ ποίημα
ἐπέμνη κατὰ δυστυχίαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀτελές,
ὅτι δύο μόνον ἐκ τῶν συνιστῶντων αὐτὸ ἀσμάτων

ἀτελῆς ἐκείνησαν εἰς ἡμᾶς, καὶ τούτων τὸ δεῦτερον ἔχει
α) Τοῦτο δὲν παραδέχεται ἡ Ἑλληνικὴ στιχοιουργία, εἰμὴ
εἰσφύρισμα τινος φθόγγου συνερχομένου ἐν τῇ αὐτῇ λέξει·
ἥτοι εἰς τὰς λέξεις, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, καὶ τὰ ὁμοίωφθον-
γα· ἀλλὰ καὶ τῶν ὁμοίων ὁμοίων ὑποκείμετα εἰς ἐξαιρέσεις,
καὶ εἶναι ἰδίως ἀπαράδεκτος εἰς λέξεις μὴ συνήθεις εἰς τὰ
στόματα τοῦ λαοῦ, αἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ,
καὶ ἡ λέξις δ ο υ λ ε ι α, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ, εἰ,
σημασίαν τῆς ὑπερβολῆς, ἂν μὲν ἔχῃ τὴν συνήθη εἰς τὸν λαὸν
σημασίαν σ κ λ α β ῖ τ α, πᾶσχι συνεκφωνῇσιν, ἂν δὲ
νῆθῃ εἰς τὸν λαόν.

μέγα τι ἐν τῷ μέσῳ χάσμῳ. Ὅθεν δὲν δυνάμεθα νὰ
φράσωμεν κρίσιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν περὶ τῆς οἰκονο-
μίας τοῦ ὅλου, περὶ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ καὶ λύσεως.
Κρίνοντες ὅμως ἐκ τοῦ προτεθέντος ἡμῖν τοῦ ποιήμα-
τος μέρους, πιστεύομεν, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ δὲν θέλου-
σιν εἶσθαι πρὸς τοῦτο ἀσύμμετρα καὶ κατώτερα. Ἡ
Εὐφροσύνη, ὡρκαῖα νεᾶνις Χία (ἴδε στρ. 166), τῆς ὁ-
ποίας οὔτε τὸ γένος, οὔτε τὰ λοιπὰ τοῦ βίου περι-
στατικά δηλοῦνται εἰς τὰ προκειμένα δύο ἄσματα,
εἶναι τὸ πρωτεύον πρόσωπον, ἡ ψυχὴ, οὕτως εἰπεῖν,
τοῦ ποιήματος. Ἐλατήρια τῶν πράξεων τῆς εἶναι ὁ
ἔρως καὶ ἡ θρησκεία, ἅτινα ταλαντεύουσι τὴν καρ-
δίαν τῆς· ὑπερνεῖα ὅμως ἐν αὐτῇ πάντοτε τὸ θρη-
σκευτικὸν αἶσθημα, ὅπερ πολλάκις ὀλισθαίνουσιν κρα-
τεῖ τὴν νεάνίδα, πεσοῦσαν τὴν ἀνεγείρει. Δι' ἔρωτος
ἀγνοῦ συνδέεται αὐτὴ μὲ τὸν Εὐνομον, νέον Χίον, περὶ
τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζομεν ἄλλο ἐκ τῶν προκειμένων
ἀσμάτων, εἰμὴ ὅτι ἦτο εὐγενὴς τὴν ψυχὴν, φιλότιμος,
πνέων μῖσος κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος του,
καὶ ἀνυπόμονος νὰ δράμῃ εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐ-
τῆς προσδοκώμενον ἀγῶνα. Ἡ Εὐφροσύνη ὅμως ἀνερ-
πάζεται ὑπὸ τινος θηλυμανοῦς Σατράπου καὶ μετα-
φέρεται εἰς φορέον τι τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπου τρία
ἔτη ζῇ εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ βαρβάρου κατὰ κλει-
στος, ἀνθισταμένη ἐπιμόνως καὶ καρτερικῶς εἰς πάσας
τὰς ἐρωτικὰς αὐτοῦ προτάσεις. Τὴν ἐπίμονον ταύτην
ἀντίστασιν τῆς μόνος ἐπὶ τέλους ἴσχυσε νὰ νικήσῃ ὁ
σφοδρὸς πρὸς τὸν αἰχμαλωτισθέντα Εὐνομον ἔρως τῆς,
τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν ἀπειλουμένην εἰς τὰς χεῖρας
τοῦ Σατράπου διὰ τούτου μόνου τοῦ μέσου νὰ σώσῃ
ἐδύνατο. Ἀλλ' ἄμα ἠσθάνθη τὸν μολυσμὸν τῆς, ἀπε-
ράσισε νὰ ἀποπλύνῃ αὐτὸν εἰς τὸ αἶμα τοῦ τυράννου
τῆς κοιμωμένου. Τοῦτο δὲ καρτερικῶς ἐκτελέσασα,
φεύγει τὴν ἰδίαν νύκτα πρὸς τὸ παράλιον, ὅπου εὐ-
ροῦσα παραδεδεμένον ἀκάτιον ἀνθρώπων ἔρημον, εἰς-
πληθεῖ εἰς αὐτὸ καὶ λύσασα τὸ ἀπόγειον παραδίδεται
εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς ἀνέμους, ὅν
ὧν φέρεται εὐτυχῶς εἰς ἔρημόν τινα παραλίαν τῆς
Χίου, κατεστραμμένης ἤδη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκεῖ
πλησίον ἐκπέρουσι συγχρόνως τὰ κύματα, χωρὶς νὰ
γνωρίζῃ ἀκόμη τοῦτο ἡ Εὐφροσύνη, καὶ τὸ νεκρὸν
σῶμα τοῦ ἐραστοῦ τῆς, τοῦ ὁποίου αἱ τύχαι καὶ ὁ θάνα-
τος, ἀγνώστα εἰς ἡμᾶς μέχρι τοῦδε, δηλοῦνται βέβαια
εἰς τὰ ἀκόλουθα τοῦ ποιήματος ἄσματα. Ἐκεῖ ἀπο-
βάσσει ἡ νεᾶνις τὴν νύκτα, καὶ περικυκλωμένη ὑ-
πὸ ἐρημίας ἀλάλου, μελαγχολικῶς φωτιζομένης ὑπὸ
τοῦ ὠχροῦ φωτὸς τῆς Σελήνης, κυριεύεται ὑπ' ἀπελ-
πισίας καὶ ὁρμῆς νὰ πέτῃ καθ' ὑψηλοῦ τινος κρημοῦ,
διὰ νὰ δώσῃ πέρας εἰς τὴν ὀδυνηρὰν καὶ βασανισμέ-
νην ζωὴν τῆς. Ἀλλ' αἰφνης ἡ πραῦντικὴ τῆς θρησ-
κειᾶς φωνὴ ἐνηχήσασα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῆς
τὴν κωλύει ἀπὸ τοιαύτης θεοστυγοῦς πράξεως καὶ τῇ
ἐμπνέει ὑπομονήν. Ἐρχισε λοιπὸν νὰ καταβαίνει τὸν
κρημνὸν ἐκεῖνον, ὀλισθαίνουσα κατὰ πᾶν βῆμα καὶ
κινδυνεύουσα νὰ κρημνισθῇ εἰς τὸ βάραθρον, ὅτε πα-
ρουσιάζεται αἰφνιδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἡ σεδά-
σμία μορφή γέροντος ἐρημίτου, ὅστις μετὰ τὴν κατα-
στροφὴν, ὡς φαίνεται, τῆς πατρίδος του καὶ τὴν

ἀπώλειαν τῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων φονευθέντων τέκνων
του κατέφυγεν εἰς τὴν σπήλαιον, εἰς τὸν πυθμένα τοῦ
ἀβάτου ἐκεῖνου κρημοῦ ἀνοιγόμενον, ἐξήρχετο δὲ τὴν
στιγμὴν ἐκείνην κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα λαμπάδα διὰ
νὰ προσευχθῇ καὶ καύσῃ ὀλίγον θυμίαμα ἐπὶ τοῦ
τάφου τῶν τέκνων του. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδος καὶ
ἡ θέα τοῦ γέροντος ἀνακαλοῦσι τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν
ἀπηλπισμένην καρδίαν τῆς Εὐφροσύνης. Εἰς τὴν γοε-
ρὰν φωνὴν τῆς νεάνιδος ζητούσης βοήθειαν τρέχει ὁ
γέρον, τὴν χειραγωγεῖ εἰς τὴν κατάβυσσον τοῦ κρημοῦ
καὶ τὴν δέχεται εἰς τὸ σπήλαιόν του. Ἐκεῖ ἡ Εὐφρο-
σύνη διηγείται εἰς τὸν ἐρημίτην τὰ παρελθόντα δει-
νότητος καὶ εὐρίσκει παρηγορίαν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς λί-
γου τοῦ πρᾶνθιμου γέροντος, τὸν ὅποιον τὰ ἴδια
δυστυχήματα κατέστησαν συμπαθητικὸν εἰς τὰς δυσ-
τυχίας τῶν ἄλλων. Ἐνταῦθα περατοῦνται τὰ προ-
τεθέντα ἡμῖν δύο τοῦ ποιήματος ἄσματα· τὰ δὲ
λοιπὰ μέλη τοῦ μύθου, ἀποταμιευθέντα εἰς τὰ λοιπὰ
ἄσματα, μένουσιν εἰσέτι ἀγνώστα. Τὰ ῥηθέντα δύο
ἄσματα δεικνύουσιν ἱκανῶς, ὅτι τὸ ποίημα εἶναι προ-
τὸν φαντασίας ζωῆς ἐνταυτῇ καὶ κανονισμένης, ὑ-
πηρεστοῦς εἰς καρδίαν εὐαίσθητον· ὅτι ὁ ποιητὴς
γινώσκει τῆς ποιήσεως τοὺς κανόνες καὶ ἀνέγνωσεν
ἱκανά. Πάντα τὰ πρόσωπα, ὅσα ἐν τῷ ποιήματι πα-
ριστάνει, ἔχουσι χαρακτηριστὰ ὀρισμένον καὶ φυσικόν,
συνδέονται προσηκόντως μὲ τὸ πρωτεύον πρόσωπον,
καὶ ἡ πρὸς τοῦτο σχέσις αὐτῶν εἶναι φυσικὴ καὶ ἀβία-
στος. Πᾶσαι αἱ πράξεις συμπλέκονται φυσικῶς μετ'
ἀλλήλων· ἔχουσι δὲ τοιαύτην πρὸς τὸν ὅλον μῦθον
σχέσιν, καὶ συντελοῦσιν οὕτως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν
αὐτοῦ καὶ ἐξέλιξιν, ὥστε οὐδεμία φαίνεται περιττὸν
παραϊώρημα. Αἱ θέσεις, εἰς ἃς τὰ διάφορα πρόσωπα
τίθενται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, εἶναι ἐπιτηδεῖαι εἰς χα-
ρακτηρισμὸν ἐκάστου αὐτῶν, διεγερτικαὶ τῆς προ-
σοχῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ προσδιαθετικαὶ τῆς καρ-
δίας αὐτοῦ. Αἱ μεταφοραί, αἱ εἰκόνες καὶ αἱ παραβο-
λαί, ὀλίγων ἐξαιρουμένων, εἶναι ἐπιτυχεῖς, καλαί,
καὶ τινες αὐτῶν καινοφανεῖς καὶ πρωτότυποι. Ἄς σέ-
ρωμεν ἐνταῦθα δείγματά τινα τῶν καλλωνῶν τοῦ ποι-
ήματος. »

« Ἡ Εὐφροσύνη εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας τὸ θρη-
σκευτικὸν αἶσθημα ἐνεφύλευε, διηγείται πρὸς τὸν
ἐρημίτην μίαν ἑαυτῆς συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἐραστοῦ
τῆς, τὸν ὅποιον ὡς φαίνεται ἡ θέα τῶν ἀτεβῶν καὶ
βαρβάρων καταπιεζόντων τοὺς ὁμογενεῖς του καὶ ἡ
παρατήρησις, ὅτι οἱ θῆνοι τούτων, τέσσαρας αἰῶνας
ἀναβαίνοντες εἰς τὸν οὐρανόν, δὲν εἰσηκούοντο ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ, εἶχε ῥίψῃ εἰς θρησκευτικούς δισταγμούς.
Ἦτο νύξ, ἡ σελήνη ἐλαμπεν, ὅτε ἡ Εὐφροσύνη περιέ-
μενε τὸν Εὐνομον εἰς τὸ δάσος· ἀλλ' αἰφνης νέφη σκο-
τεινὰ ἐλάλυον τὸ πρόσωπον τῆς σελήνης καὶ τοῦτο
ὡς κακὸς τις οἰωνὸς ἐθορύβησε τὴν νεάνίδα. Ὁ Εὐνο-
μος τέλος πάντων ἔρχεται· καὶ ἰδοὺ μέρος τι τοῦ
μεταξὺ τῶν δύο ἐραστῶν διαλόγου, ὡς διηγείται αὐτὸν
πρὸς τὸν ἐρημίτην ἡ Εὐφροσύνη.

Στρ. 134 » Ἐλαμπε ἡ νύκτα κ' ἔχαψε,
ἡ γῆ κρυφογελούσε

» Καὶ μία Σελήνη ὀλόχαρη
τ' ἀστέρια ἐκυνηγοῦσε
Ἀπὸ τὸν οὐρανόν.
» Πλὴν τώρα κύττα, Εὐνομε,
ὁ κόσμος σκοτεινιάζει,
» Καὶ τὴν σελήνην σύννεφο
τρομακτικὸ σκεπάζει.
Τὶ λέγεις εἶναι αὐτό;
136 » Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκοίθηκε·
ὦ! ἂν πιστεύης, σφάλλεις,
» Πῶς τὰ οὐράνια κτίσματα
ς' τὸν ἔρωτα ποῦ πάλλεις
Συμπάλλουσι στιγμῇ.
» Ἀφοῦ τὸν κόσμο ἐπλάσεν,
ὡς καὶ ὁ θεὸς κ' ἐκεῖνος,
» Φίλη, τὸν ἐλκυσμὸν ἔσθαι!
δι' αὐτὸ τοῦ σκλάβου ὁ θῆνος
Δὲν τὸν παρενοχλεῖ.
» Καὶ μίαν στιγμὴν οἱ λόγοι του
οἱ τόσο ἀπελπισμένοι
» Σαλεύουσι τὴν πίστην μου,
καὶ ἀμφίβολη μοῦ μένει
Ἰδέα περὶ Θεοῦ.
» Ὡς ἀπομένει ἀμφίβολη καὶ μυ-
ρισουντρομμένη
» Εἰκὼν καρμὶα εἰς ὕδατα,
ποῦ ἐτάραξε ῥιμμένη
Πέτρα μετὰ θυμοῦ.

Καλλίστη παραβολή! Ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ, ἥτις φύσει
ἐναποτυπώται εἰς τὸ καθαρὸν καὶ γαλήνιον τοῦ ἀν-
θρώπου πνεῦμα, ταράττεται μίαν στιγμὴν καὶ συν-
τρίβεται ὑπὸ τοῦ ἀπερισκέπτου λόγου, τοῦ ἐκφυγόν-
τος τὰ χεῖλη τοῦ Εὐνόμου ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτοῦ,
ὡς ταράττεται καὶ συντρίβεται τὸ εἰς τὰ καθάρὰ καὶ
ἡσυχα ὕδατα σχηματιζόμενον ἰνδαλμα τῶν φυσικῶν
ἀντικειμένων ὑπὸ λίθου ριπτομένου μετὰ θυμοῦ. »

« Ἡ αὐτὴ Εὐφροσύνη, ὅτε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Σα-
τράπου κατέβη τὴν νύκτα εἰς τὸ παράλιον καὶ ἐβί-
βη εἰς τὸ ἐκεῖ εὐρεθὲν ἀκάτιον, ἰδοὺ τί λέγει πρὸς
τὴν προσωποποιουμένην θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν πα-
ραδίδεται.

Στρ. 191 » Στὴν ἀγκαλιά σου, θάλασσα,
ποῦ πέφτω, πόνεσέ με.
Μὲ τὸ μικρόν μου ἀκάτιον
ς' τὴν Χίον πέρασέ με,
Στὴν ποθητῇ μου γῇ.
Καὶ στρώσέ μου στὴν πλάτη σου
τὴν ἀργὴν γαλήνην,
Κρύψε βαθεὰ τὰ κύματα
καὶ φέρε τὴν Φροσύνην
Στοῦ Εὐνόμου τὴν γῇ.
Εἶναι πλατὺ τὸ πέλαγο,
καὶ ὅπου γυρίσω δρόμοι!
Τ' ἀστέρων ἀλφάβητο
δὲν ἔμαθα, καὶ ἀκόμη
Δὲν ἔπιασα κουπί.

Τις δὲν αἰσθάνεται τὴν καλλονὴν τῆς ἐπιτυχούς μεταφορᾶς τ' ἀστέριον ἀλφύβητο; »

« Ἐνῶ ἐπιγινώσκουμεν τὰς ἀρετὰς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος, εὐρίσκομεν ὅμως εἰς αὐτὸ καὶ ἱκανὰ ἐλλείμματα. »

α Α. Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι ὁμαλὴ, ἀλλὰ κράμα τι, ὡς προείπομεν, τῆς χυδαίας διαλέκτου καὶ τῆς γλώσσης τῶν λογίων· τοῦ τοιοῦτου κράματος προτιμητέον ἴσως εἶναι ἡ καθαρώς χυδαῖζουσα διάλεκτος, εἰς ἣν συνετέθησαν τὰ ἥρωϊκά ἐκείνα τοῦ λαοῦ ἄσματα, ἅτινα ἤρσαν τοσοῦτον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας προεξάρχων Γοίθιος δὲν ἀπηξίωσε νὰ μεταφράσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν. »

α Β. Ἡ στιχοιργία ἔχει ἱκανὰ ἐλαττώματα· οὐχὶ μόνον διότι ἀκολουθεῖ, ὡς προείπομεν, τὸν κανὸνα ξένης στιχοιργίας, τῆς Ἰταλικῆς, ὅστις εἶναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ποίησιν ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ὁμοιοκαταληξία πολλὰχὺ δὲν εἶναι ἀκριβὴς (α).

α Γ. Παρεκτός γραμματικῶν τινῶν ἀμαρτημάτων (β) καὶ τινῶν ξηολογιῶν (γ) περιέχει τὸ ποίημα καὶ ἐννοίας τινὰς σολοικίους (δ). »

α Προσθετόν εἰς ταῦτα, ὅτι ἀτελοῦς ὄντος τοῦ ποιήματος, εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀδύνατον νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσιν ἀσφαλὴ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου μυθιστορήματος. »

Τὸ δὲ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη ὑπολείπεται νὰ καλῆσωμεν, ἐπιγράφεται Διθύραμβος· ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ πρᾶγμα. Διθύραμβοι ὠνομάσθησαν κατ' ἀρχὰς λυρικοί τινες ὕμνοι εἰς τὸν Διόνυσον· κατόπιν δ' ἐξετάθη ἡ λέξις καὶ εἰς ὕμνους ἄλλων θεῶν· ἐκ δὲ καὶ ληφθῆ ἡ λέξις εἰς σημασίαν ἑτι εὐρυτέραν, μένει ὅμως πάντοτε ὁ Διθύραμβος ποίημα λυρικὸν καὶ ποίημα ἐμφαίνον τὸν ποιητὴν ὑπὸ τηλικούτου ἐνθουσιασμοῦ κατόχον, ὥστε παρατηρεῖται ἐντεῦθεν ἀταξία τις ἰδεῶν ἐν αὐτῷ καὶ τις ἀπὸ ἰδέας εἰς ἰδέαν αἰρνιδία καὶ παράτολμος μεταπήδησις. Ἀλλὰ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, καίτοι ὅλον εἰς μέτρον λυρικὸν ἐντεινόμενον, εἶναι ὅμως κατὰ τὴν οὐσίαν διηγηματικὸν ποίημα, ἔχον βάσιν ἱστορικὴν τὴν κατὰ τὸ 1828 ἔτος ἐπιτυχῶς τολμηθεῖσαν εἰς τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον εἰσβολὴν πέντε κανονοφόρων ἑλληνικῶν. Τὸ πολεμικὸν τοῦτο κατ' ὁρμήν δὲν εἶναι μάχη πολύνεκρος· ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τοῦτο μικρὸν, ὡς ἐκ πρώτης ὀψέως φαίνεται· διότι ἔσχε μέγιστα ἀποτελέσματα, συντελέσαντα τὰ μέγιστα εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Ἀκτίου καὶ τὴν ἐ-

α Π. χ. ἡ λέξις βουνα τίθεται ὡς ὁμοιοκαταληκτικὸς τῇ λέξει ἀντα, ἡ ζωὴν τῇ βαθύν, ἡ δέλεξ τῇ κρύψῃ (στρ. 19), ἡ γλαυκὰ τῇ πλάκα, ἡ τὰ βῆθ τῇ ἐσυνάχῃ καὶ τὸ χειρότερον ἡ γῆ τῇ γῆ (στρ. 191. 192).

β Π. χ. ἡ κτυπὴ σάταις (στρ. 46) σταματᾷται (παθητικὴν ἀντικειμένην) (στρ. 31), τοῦ βράχου τὸ ἀχανέστον βῆθος (στρ. 30), τοῦ τυράννου τὸν λογισμόν τοῦ (στρ. 159). τὰ βόγοντα κήματα (στρ. 89).

γ Π. χ. Στὸ ποίημα ὅλον τοῦ χρόνου (στρ. 10).

δ Π. χ. ὁ ἥλιος ἀπὸ τοῦ δαφνοστέφους (στρ. 7). τοῦ τῶν υἱῶν τοῦ τὰ κόκκαλα (στρ. 17) τὸ ἀγαρινὸ σπαθί· εἶχε θάψῃ (στρ. 133). πῶς εἶδεν ἡ ἐκτετατὴ ἐν νυκτὶ τὴν ὠχρίαν τῆς εὐρύστου ἀκάτιον μὲ μυρμιγκὰ καλλῆ. (στρ. 188.)

λευθέρωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, δεικνύει δὲ τὴν ἀτρόμητον τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν ἀνδρείαν οὐχὶ ὀλιγώτερον παρὰ τὰς πολυνεκτίδας καὶ πολυκρότους νυμαχίας, ἐν αἷς οἱ γενναῖοι ἡμῶν ναυτικοὶ ἀνεκρίνισαν τὰ ἀρχαῖα τρόπαια τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης. Ὁ φιλόπατρις ποιητὴς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος ἠθέλησε δι' αὐτοῦ νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀπτοήτων ἡμῶν ναυτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν, κατ' ἣν ἐορτάζομεν τὴν ἑνάρξιν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος καὶ μνημονεύομεν τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, νὰ ἀνακλήσῃ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τοὺς θαλασσίους τῆς ἐλευθερίας ἀθλητάς, τοὺς κατ' ἐκείνην τὴν εἰσβολὴν δοξασθέντας, καὶ νὰ ῥίψῃ ἐπὶ τοὺς λησμονημένους τάφους τῶν ἐκεῖ εὐκλεῶς τότε πεσόντων ὀλίγα ἄνθη τοῦ Παρνασσοῦ. Εὐσεβὴς καὶ ἀξιεπαινος πρόθεσις!

α Ἄν καὶ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης ἦναι διήγησις ἱστορικοῦ γεγονότος, δὲν εἶναι ὅμως φιλὸν ἀπὸ τοῦ ὁμηταυροφυλακίου τῆς μνήμης ἐκφύρημα, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐρετικὴ τοῦ ποιητοῦ δύναμις συνειργάσθη μὲ τὴν μνήμην καὶ συνετέλεσεν οὐχ ἥττον ταύτης εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ὅλης ἱστορικῆς εἰκόνης· καὶ διακόσμησιν· ὅστις δὲ τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο καὶ στιγματικόν, ὡς εἰπεῖν, ἱστορικὸν γεγονός, ἐδυνήθη νὰ πλατύνῃ καὶ κοσμήσῃ οὕτως, ὥστε νὰ πλάσῃ ἐκ τῆς ὀλίγης ταύτης ὕλης καλὸν ποίημα ἐκ 512 στίχων, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἀνεμμένον καὶ χαλαρόν, οὗτος δὲν δεικνύει βέβαια μικρὴν εὐρετικὴν δύναμιν. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔχει ἀναντιρρήτως πολλὰς ἀρετὰς, ἀλλ' οὐχὶ ἀμειβῆς ἐλλείμματα. Τὸ λεκτικὸν εἶναι καθαρόν χυδαῖσμον, ἐκλεκτόν καὶ ἐντονον, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν καθαρῶς ἀμαρτημάτων (α). Αἱ ἐννοίαι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φυσικαὶ καὶ ζωηραὶ, ἀλλὰ παρατηροῦνται μεταξὺ καὶ πλημμελεῖς οὐκ ὀλίγαι, περιέχουσαι στοιχεῖα ἀτυμείβαστα, ἢ ἄλ-

α Π. χ. στρ. 2. κόλπος βαθὺς (ἀπὸ) τῆς γῆς τῶν Κουρήτων τὴν γῆν τῆς Πιπέρου ἐδίχαζε (ἐχώριζε. στρ. 4. καὶ ὀνήξαντα (θάνοντα). στρ. 19 λαίλαψ φοικτὸς (φρικτὴ). στρ. 29. σπεῦσον πετῶτα εἰς (μὲ) αὐτὰ πτερὰ. στρ. 49. ἡ σκιά τοῦ Βελεστίνου (Βελεστίνου δηλ. δηλ. τοῦ Ῥήγα). στρ. 51. ἄθλον (ἄθλος) στέφεται. στρ. 52. Ὅποτε (ὁπόταν) χάρα κλονήσῃ τῶν ἄλλων μητέρων τὴν φρένα. στρ. 96. καὶ ρε ἡ ὀλκὰς. (ἡ ὀλκὰς δὲν ῥεῖ, ἀλλὰ τρέχει). Οὕτε εἶναι ἐνταῦθα ἀποδεκτὰ ἡ ἀποστροφὴ τῆς ληγουσῆς ὀλκὰς, ναὺς καὶ κανονοφόροι λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς ταυτόσημα. στρ. 121. ἀπόμασσον (ἀπόμαζον).

β. στρ. 21. Ἠγέρθην ψυχρὸς ἀπὸ φόβου τὰς τρίχας ὀρθῶν. (Ὁ φοβούμενος δὲν ὀρθοῖ τὰς τρίχας, ἀλλ' αὐταὶ ὀρθοῦνται χωρὶς τῆς θελήσεώς του.)

στρ. 37. Καὶ χύνει μὲν ὁ φωνὸν δὲ ὁ πονεῖν βροντῆς Μονόμματος κύκλωψ ἀγρίων παϊάνων. (Ὁ βόμβος ἐνός κανονίου παρίσταται οὕτω καὶ ὡς φωνή, καὶ ἐν ταύτῃ ὡς δοῦπος καὶ ὡς βροντῇ καὶ ὡς παιάν· δηλαδὴ serpentes avibus gementur, tigribus agni κατὰ τὸν Ὁράτιον.)

στρ. 40. Ἀμποτε πᾶσα εἰς ὁμοιον μνήμα ἢ Ἄγαρ ταφῇ! (Δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἢ Ἀγαρ, ἀντὶ τῆς ἀγαρηνῆς φυλῆς.)

λίως ἀπροσφύεις (β). Εὐρίσκονται δ' ἐν αὐτῷ καὶ τινες μεταφοραὶ λίαν βεβιασμέναι (γ), καταχρήσεις λέξεων ἐθόκιμοι καὶ σευκταί. οἷα εἶναι ἡ παράστασις τῶν κανονίων διὰ τῶν λέξεων τὰ λυσσώδη τοῦ κόλπου θηρία, ἢ τὰ χάλκινα κήτη. Μεμπτή ἐτι εἶναι ἡ συσώρευσις τῶν εἰκόνων, καὶ ἡ δι' ἄλλων λέξεων δις καὶ τρίς κατὰ σειράν ἐπανάληψις τῶν ἐννοιῶν (δ). »

α Τῶν καλῶν χωρίων τοῦ ποιήματος φέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς δείγματα. »

α' Ο ποιητὴς περιγράφει τὴν εἴηπλουν τῶν τεσσάρων πρώτων κανονοφόρων εἰς τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Στρ. 41. Ἐνῶ πρὸς τὸν κόλπον ἡ θάλασσα φεύγει
Σαλεύουσα μέχρι μυχοῦ, κ' ἐλαφρὸς
Εἰς τάγρια νῶτα τῆς παίζει ἀφρός,
Ταυτοδρόμα φεύγουν νῶν δύο ζεύγη.

42. Ἐν εἴδει σταυροῦ τὰ λευκά των πτερὰ
Εἰς οὐρίον πνεῦμα ζεφύρου ἀπλόνουν.
Πετοῦν καὶ μὲ ῥύγχος ὅζῳ αὐλακόνουν,
Ὁργίλα νερά.

43. Αυσσώδες τὸ μάκρος τοῦ τείχους ἀστράπτει
Καὶ καίει καὶ στρόβιλον χύνει σφαιρῶν.
Μχνία δαιμόνων ἐκεῖ στυγερῶν
Κροτεῖ τὸν αἰθέρα, τὴν θάλασσαν σκάπτει.

47. Ὡ! θαῦμα σιγῶν καὶ θρασείας ἀρμενίζουν
Ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ καπνοῦ καὶ πυρός.
Ὁ ζεφύρος ἐξωθεν πνέ' ἡχηρὸς,
Αἱ πρῶραι στενάζουσιν, τὰ κύματ' ἀφρίζουν.

48. Σιγῶν· ἀλλ' ὅποτε περὶ τὸ βραχὺ
Ἀνέμει· Ἀκτίου καὶ πόλεως χάσμα

6. στρ. 87. Τίς ὄγκος ἀπέναντι λάμπων κινεῖται
Καὶ ὄρευον χύνει καὶ δοῦπον κλαγγῆς;
(ὁ δοῦπος δὲν δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κλαγγῆς, οὔτε νὰ ἀναχθῇ εἰς αὐτὸν ὡς αἷτιον ἢ ἀποτέλεσμα)

στρ. 91. Ἀλλ' ἔλκει τὸ ξίφος ὁ Ἕλλην στρατός. (ὁ στρατός εἶναι εἰς λόγος στρατιωτῶν πρὸς στ. 38)

στρ. 53. Ἀνδρεῖς Σπαχῆ,
Καὶ σοῦ νεανίου τὸ τέριμα βραχὺ. (τὸ τέριμα δὲν εἶναι οὔτε βραχὺ οὔτε μακρόν, ἀλλὰ τὸ τερματιζόμενον, ἦτοι ὁ βλος.)

στρ. 56. Αἱ νῆες ἀκράτητοι σποῦν τὴν γραμμὴν
Αυσσώδη θανάτου ἐκχύνουσι ζάλην,
Κ' ἐσεῖσθ' τὸ κύμα ὥσαν τὴν μεγάλην
Θαυμαζὸν ὁρμήν.
(ἐνῶ αἱ νῆες ἐκχύνουσι λυσσώδη ζάλην θανάτου, τὸ κύμα ἐσεῖσθ' φυσικὰ ἐκ τῆς ζάλης τῆς ταύτης. οὐχὶ δὲ ὡς ἂν θαυμάζον τὴν μεγάλην ὁρμήν)

στρ. 111. Ὁξὺς τὸν αἰθέρα κλαυθμὸς διαβαίνει
Γυνὴ κλαυθμυρίζει (πῶς ὁ κλαυθμυρισμὸς γίνεται ὁξὺς κλαυθμὸς διαβαίνων τὸν αἰθέρα;)

στρ. 94. Ἡ νὰς ἐμβαίνει ὑψοῦσα ἀλαζόνα σταυροῦ.
(τὸ ἐπίθετον ἀλαζόν σημαίνει κενὴν ὑπερηφανίαν καὶ ἐπίδειξιν, οὐδόλως ἀρμόζει εἰς τὸν σταυρὸν, ἀλλ' εἰς τὴν ἡμισέληνον.)

γ. π. χ. Σφαιρῶν ἐκατόμβας ὁ θάνατος καίει στρ. 46.
δ. Ἰδε στρ. 43-46.

Ἐκ στόματος ὅλων τὸ θούριον ἄσμα
τοῦ Ῥήγ' ἀντηχεῖ.

α Ὁραία εἶναι ἀκόμη ἡ περιγραφή τῆς φιλοτιμίας καὶ γενναιότητος τοῦ κυβερνήτου τῆς πέμπτης κανονοφόρου, ὅστις, ἀπὼν καθ' ἣν ὥραν αἱ ῥηθεῖσαι τέσσαρες κανονοφόροι διατάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν κόλπον καὶ κατόπιν ἐλθῶν, ἀγανακτεῖ ὅτι ὑπελείθη αὐτὸς καὶ τρέχει ἐνθουσιώδης νὰ συμμερισθῇ τὴν δόξαν τῶν ὁμοστόλων τρυ ἐκφρωνν τοιαῦτα.

Στρ. 78. Κ' ἐγὼ τῆς θαλάσσης υἱὸς ὀδηγῶ,
Κ' ἐγὼ εἰς κινδύνους θηρεύω τὴν φήμην.
Ποῦ εἶνε οἱ ἄλλοι; . . . προδότηι! δὲν ἤμην
ὁ πέμπτος ἐγὼ;

79. Ὁργόνουν τὸν κόλπον οἱ σύγκληροι φίλοι,
Κ' ἐγὼ φθόνου θυμῶ, ναυτῶν ἐμπαιγμός . . .
Ἀλλ' ὄχι! Ὡ! ἰδὲ ποῦ φέρεται θυμὸς,
Ὡ! ἰδὲ, ποῦ φθάνει καρδίᾳ ὀργίλῃ.

80. Κ' ἐμβαίνει εἰς τὴν λέμβον· κ' ἐκείνη θοῇ
Κ' ἐκείνη πετῶσα τὸ κύμα διχάζει.
Αὐτὸς τὴν ὀλκὰδ' ἀναβαίνων κραυγάζει
Βαρεῖα φωνῇ.

81. Τὴν ἄγκυραν ἄρατε, ναῦται ἀνδρεῖοι!
Ἡ κύπτουσα πρῶρα κτυπᾷ τὸ νερόν.
Ἡ ἄλυσις τρίζει μὲ θροῦν ἡχηρόν.
Ἡ νὰς τὰ πτερὰ δεξιόθεν τανύει.

82. Ὅπισθ' αὖ φεύγουν καὶ πλοῖα καὶ γῆ,
Κ' ἐνῶ ἀρμενίζει πλεuroθεν κλιμένη,
Κατάκαμβον ἔτι τὸ πλήρωμα μένει
ἐν ἄκρᾳ σιγῇ.

83. Σταυρώσατε, πάλιν βοᾷ, τὰ ἱστία,
Τὸν δρούινον στρέφω εὐθὺς χαλινόν.
Καὶ στρέφεται ἅμα ἡ ναὺς ὡς πτηνόν,
Καὶ αὐρὰ τῆς πλῆττει τὴν πρῶμην οὐρίαν.

84. Ἀκούει ἐκ πρῶρας φωνὴ σιγαλὴ
Φωνὴ νεανίου αὖ ποῦ τρέχει; δὲν βλέπει;
Δειλέ! ἀπαντᾷ ὁ προμνηύχος, δὲν πρέπει
Γυνὴ νὰ λαλῇ.

85. Σιγὴ τὸν τραχὺν διαδέχεται φλόγγον,
Ἐγγίζουσιν αἱ δύο ἀνταὶ βαθυμῆδον,
Τὸ τεῖχος Πρεβέζης ἐγγίζει σχεδόν,
Μικρὸν ἐκτελίσσον τὸν μέγαν τοῦ ὄγκου.

86. Εἰς τὴν θερμὰ ἐκ τῆς πρώτης ὁρμῆς
Ἀστράπτουν ἐκ νεοῦ τὰ χάλκινα κήτη
Κ' ἐγγὺς τῆς ὀλκᾶδος τὸ κύμα ὀρτυπεῖ
Σφαιρῶν καταγίγας.

Ὁ ἐπιπληχθεὶς νεκρίας εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυβερνήτου· σιγᾷ μετὰ τὴν ἐπίπληξιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνδραγαθεῖ κατὰ τὴν συμπλοκὴν τῆς κανονοφόρου μετὰ τὸν κωλύοντα τὸν εἴηπλουν τουρκικὸν στολίσκον, φονεύει τὸν ἀνδρεῖον γαμβρὸν τοῦ φρουράρχου Σελίμην προσβαλόντα τὴν κανονοφόρον ἐπὶ λέμβου πλήρους Ἀλβανῶν, ἀποσπάσας ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ τὴν ἀρπάγην. Ἰδοὺ δὲ τότε πῶς ἀποκρίνεται εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπιπληξίν.

Στρ. 107. Ἐμπρός τοῦ πρυμνούχου καλὸς νεανίας,
Ἀνδρόπακς, ὡς εἴκοσι μόλις ἔτων,
Προβάλλει καὶ λέγει ἀρπάγην κρατῶν
Τὸ λάφυρον εἶναι χειρὸς γυναικείας;
101. Κ' ἐκεῖνος· σέ εἶδα· δὲν εἶσαι γυνή;
Ἀγὼν πλὴν εἰς Πρέβεζαν ἄλλος θὰ γείνη·
Ὁ θέλων καθόλου τὸν ῥύπον νὰ πλύνῃ
Ἐκεῖ θὰ φανῇ.

« Ἀπὸ ἐξητάσαμεν ἀμφότερα τὰ τελευταῖα δύο ποιήματα, τὴν *Εὐφροσύνην* καὶ τὸ *Στόμιον* τῆς *Πρεβέζης*, καὶ ἐσημειώσαμεν ἑκατέρων τὰ τε πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα, συνεκρίναμεν αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, διὰ νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς σχετικῆς αὐτῶν ἀξίας. Ὅθεν, ἐξαιρουμένου ἐνὸς μόνου τῶν κριτῶν, κρίναντος προτιμητέον καὶ βραβευτέον τὸ *Στόμιον* τῆς *Πρεβέζης*, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἡ μὲν *Εὐφροσύνη* ἐκρίθη ὑπερτέρα τοῦ *Στομίου* τῆς *Πρεβέζης* κατὰ τὴν ποιητικὴν εὐρεσιν, τὴν αἰσθηματικότητα, καὶ τὴν καλλονὴν καὶ κινεσθῆναι τῶν εἰκόνων· τοῦτο δ' ἀνώτερον ἐκείνης κατὰ τὸ λεκτικὸν καὶ τὴν ἀκριβείαν τῆς στιχοθεσίας. Ἡθέλωμεν λοιπὸν διστάσῃ, πότερον τῶν δύο ἦτο ἐκ προτιμῆσεως βραβευτέον, ἐὰν τὰ ἐν ἑκατέρῳ ἐλλείμματα ἦσαν ὀλιγώτερα ἢ ἐλαφρότερα. Ἀλλ' ὠρίμως σκεθεῖντες δὲν ἐκρίναμεν πρέπον νὰ ἀπονεμηθῇ τὸ βραβεῖον εἰς ποιήματα, πολλὰ μὲν ἔχοντα τὰ καλὰ καὶ εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν τιμὴν οὐκ ὀλίγην περιποιούντα, ἀλλ' ἀπολειπόμενα τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς δοκιμότητος, ἥτις ἤθελε καταστήσῃ αὐτὰ ἀληθῶς βραβεύσεως ἀξία. »

Ἐν τούτοις νομίζομεν δίκαιον νὰ ἐπαινώσωμεν ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς καὶ νὰ ἐμψυχώσωμεν αὐτοὺς εἰς τὸ στάδιον τῆς ποιήσεως, πρὸς ἣν ἔχουσιν ὁμολογούμενως οὐκ ὀλίγην εὐφυΐαν καὶ δεξιότητα. Πεποίθαμεν δὲ, ὅτι δι' ἐκτενέστερας προσοχῆς καὶ μελέτης θέλουσιν ἀναπτύξῃ καὶ ρυθμίσῃ τὴν εὐτυχῶς ἐνοπάρειαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως ποιητικῆς δύναμιν, καὶ διὰ τῆς παραγωγῆς τελειότερων τοῦ πνεύματος αὐτῶν προϊόντων οὐχὶ μόνον θέλουσιν ἀξιοθῆναι τοῦ βραβείου, τὸ ὅποιον ὁ φιλογενὴς ἀθλοθέτης ὥρπεν εἰς τὸν ἐν τῇ ποιητικῇ τούτῳ ἀγῶνι ἀναδεικνύομενον νικητὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θέλουσι στέψῃ μετ' αὐτὴν δάφνην τοῦ Παρνασσοῦ, ἥτις πολλοὺς αἰῶνας ἀπομαρνανθεῖσα ὑπὸ τῶν δριμύτερον ἐξ ἀνατολῶν προσπνευσάντων χειμερίων ἀνέμων, ἤρπυσεν ἤδη πάλιν νὰ ἀναθάλλῃ εἰς τὰς ζωοποιὺς τῆς ἐλευθερίας ἀκτῖνας καὶ ὑπὸ τὴν πατρικὴν Κυβέρνησιν τοῦ φιλομούσου καὶ φιλαγάθου ἡμῶν Ἀνακτος. »

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου τὸ ἀκροατήριον ἀντήχησεν ὑπὸ ζωηρῶν χειροκροτήσεων, δι' ὧν τὸ πεφωτισμένον ἐκεῖνο κοινὸν ἅμα μὲν ἐπεδοκίμαζε τὸν ἀγορεύσαντα, ἅμα δὲ ἐξέπρεπε τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν ἀγωνοθέτην, τοῦ ὁποίου ἡ εὐτυχὴς ιδέα ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοσοῦτον σπουδαῖα μελετήματα, ὑφ' ὧν χειραγωγούμενοι οἱ ἐν ἡμῶν ποιηταὶ θέλουσι βεβαίως ἀναδειχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἐτι μᾶλλον ἀξιοὶ τῶν προσδοκίων τοῦ ἔθνους.

Ἐπειδὴ τὸ βραβεῖον δὲν ἐδόθη ἐρέτος, τὰ χρήματα, κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀθλοθέτου, ἐν ταύτῃ περιπτώσει, θέλουσι χρησιμεύσει εἰς ἀγορὰν βιβλίων χρησίμων εἰς τὸ φιλογενὲς τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς τμήμα.

Ο ΑΠΤΕΡΥΓΟΣ.

Ὅταν λέγῃ τις πτηνὸν ἐννοεῖ τὸ δίπουν ἐκεῖνο ζῶον τὸ ὅποιον, εἴτε νηρόμενον εἰς τοὺς ἀέρας, εἴτε δικαίωμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχει πτέρυγας, ἔστω καὶ ἄνευ πτερῶν· ἀλλὰ πτηνὸν, στερούμενον ἐξ ὁλοκλήρου πτερῶν εἶναι, ὁμολογητέον, ἐκ τῶν περιεργότερων κτισμάτων τῆς φύσεως.

Τοιοῦτον εὐρίσκεται ἐν τῇ Νέᾳ Ζελανδίᾳ, κατὰ τὴν Ὀκεανίαν, κιουί-κιουί ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἔχον μέγεθος μὲν μικρὰς ἰνδικῆς μελεαγρίδος (γάλλου) πτερά δὲ ξανθόμαυρα καὶ τραχεῖα, καὶ ῥάμφος ἐπίμηκες καὶ εὐθύ, δι' οὗ σκάπτων τὴν γῆν τρέφεται διὰ τῶν σκωλήκων τῶν λεπιδοπτερῶν καὶ κο-

Ἀπτερυγος.

λεοπτέρων. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ εἶναι μικροί, ἐπικαλυπτόμενοι ὑπὸ μεμβράνης εἰς ἄκρον ἐλαστικῆς, καὶ ἡ κεφαλὴ μικροτάτη συγκρινόμενη πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος· περὶ δὲ τοὺς μυκτῆρας ἔχει μακρὰς τρίχας τραχείας ὡς τὸς τοῦ μύστακος τῆς γαλῆς. Οἱ πόδες τοῦ εἶναι βραχεῖς, εὐσαρκοί, καὶ μεγάλαι, ὁμοιάζοντες πολὺ τοὺς τῶν ὀρνίθων τῆς ἀλεκτοροειδοῦς τάξεως· δὲν ἔχει

δὲ οὔτε οὐραν, οὔτε ἔχνης πτερύγων· καὶ ἰδοὺ διὰ τί ὀνομάσθη ἀπτερυγος. Ἡ φωνὴ τοῦ εἶναι γλυκεῖα καὶ μελαγχολικὴ· ἀσπάζεται δὲ τὸν ἐρημικὸν βίον, συζῶν, ὡς αἱ περιστεραι, κατὰ ζεύγος, κρυπτόμενος ἐν μέσῳ τῶν δασῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐξερχόμενος τὴν νύκτα τῆς φωνῆς του.

Ἡ σὰρξ τοῦ εἶναι μαύρη, σκληρὰ καὶ ἀγλής, τὴν ὁποίαν δὲν τρώγουσι πλέον οἱ ἰθαγενεῖς μετὰ τὴν εἰς Νέαν Ζελανδίαν εἰσαγωγὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔξω.

Ἐνίοτε καταδιώκουσιν αὐτοὺς οἱ κύνες· ἀλλ' αὐτοὶ ἀντιμάχεται διὰ λακτισμῶν ῥωμαλεωτάτων.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου Ἀχιλλέως, Ἑλληνος ἱατροῦ, τῇ παρὰ τὴν Γέφυραν τοῦ Μέλητος ἐν Σμύρνῃ, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου.

ΓΗΚΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟ ΕΙΝΟΥΔΕΩΣ

Τὸ ὄνομα Γυκὼ εἶναι ἀναμφιβόλως κύριον θηλικόν, καὶ καθ' ὅσον γινώσκωμεν, μοναδικόν. Τὸ δεύτερον ὄνομα σημαίνει τὸν πατέρα τῆς κόρης Γυκοῦς, κείμενον ἄνευ τῆς ὕψιλον τῆς γενικῆς κατὰ συνήθειαν ἀρχαιοτάτην ἢ κατ' ἔλλειψιν τοῦ λιθοζέου. Τὸ δὲ τρίτον, ὄνομα ἔθνικόν Εἰνουδεὺς, σημαίνει προδήλως τὴν γενεθλίαν πόλιν τῆς κόρης, ἦτον ἄγνωστον μέχρι τοῦ νῦν, ὡς μὴ ἀναφερόμενον οὔτε ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς παλαίου συγγραφέως, καθ' ὅσον γινώσκωμεν. Παράγεται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνατιφύτως ἐκ τῆς προσθέσεως εἰν καὶ τῆς λέξεως οἰδὸς κατὰ σχῆμα Ἰωνικόν, διότι πιθανῶς ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐν μεγάλῃ τινὶ ὁδῷ, ἴσως ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς Σμύρνης πρὸς τὰ ἐνδότερα.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος ἱατροῦ ἀγνοοῦσι πόθεν μετεκομίσθη τὸ μάρμαρον τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς, νομίζουσιν ὅμως ὅτι ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Σμύρνης καὶ ἐξ ἀποστάσεως 2-3 ὥρων.

Ἐκ τῶν μικρῶν τούτων δεδομένων λοιπὸν ἐσυμπεράναμεν μόνον, ὅτι κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς Σμύρνης ὑπῆρχε καὶ πόλις, ἡ πολίχνη, ἡ κώμη ἀρχαιοτάτη Εἰνουδαῖος, ἡ ἢ Εἰνουδα τὰ, ἄχρι τοῦδε ἄγνωστος ἡμῖν, καὶ πιθανῶς κειμένη ἐπὶ τινος τῶν μεγάλων τῆς Σμύρνης ὁδῶν πρὸς τὰς περὶ αὐτὴν ἀξιολογώτερας πόλεις ὡς προείπομεν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι μετὰ τῶν ὀνομάτων τῆς παλαιᾶς γεωγραφίας δὲν ἀπαντῶμεν τοιαύτης συνθέσεως τοπικὰ ὀνόματα, ἐκ τῆς ἐν προσθέσει δηλαδὴ καὶ ὁδός. Ἀλλ' ἐνθυμήθημεν τὰς Ἑνεα Ὀδοὺς, τόπον τῆς Μακεδονίας, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἔπειτα ἡ Ἀμφίπολις καθ' Ἡρόδοτον, καὶ τὴν Ὀδὴν σσδν Ὀδησσόπολιν (Ἰβήραν) τῆς Θράκης, κτίσμα Μελισίων, καὶ τὴν νῦν κωμόπολιν τῆς Κύπρου Ὀμοδον, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ χωρίῳ Μεσοποταμίας, μετὰ τῶν Φενεοῦ καὶ Καλαβρύτων, ταυτοσημῶν τοῦ Εἰνουδος, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Φρονῶν δὲ, ὅτι ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν πολλὰ ἐπὶ τῶν ἀπολεσθέντων ὀνομάτων τῶν πόλεων

καὶ πολυχνίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐλυπήθημεν, ὅτι δὲν ἐμαθα συγγρόνως καὶ πόθεν μετεκομίσθη τὸ μικρὸν ἐκεῖνο μάρμαρον, τὸ φέρων τὴν ἀνωτὴ ἐπιγραφὴν διὰ τὰς περαιτέρω ἀναγκαίας ἐρεῦνας, ἵνα βεβαιωθῶμεν ἐξ εἰκασίας. Ἄν ἐκεῖ ἦτον ἡ πατρίς τῆς κόρης Γυκοῦς, ἢ ἄλλοθι τοῦ τῆς Ἰωνίας, προσδιορίζοντες θετικώτερον τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως.

Περὶ τὴν Σμύρνην ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας πρὸς ἀνατολὰς, κατὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Μαγνησίαν τὴν ὑπὸ Σιπύλῳ, ὑπάρχει χωρίον παλαιὸν χριστιανικὸν περιέχον σήμερον μόλις 100 οἰκογενεῖας χριστιανῶν καὶ 15 Τούρκων. Ἐκ τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων καὶ ἀνασκαπτομένων κατὰ καιροῦ ἀρχαίων εἰκάζεται, ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἑκατοικεῖτο καλῶς καὶ πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν. Ἐπισκεπτόμενος λοιπὸν μίαν τῶν ἡμερῶν τὸ Τουρκικὸν κοινοταφεῖον τοῦ χωρίου τούτου, κείμενον κατὰ τὸν ὁδὸν τὴν πρὸς τὰ Περίκλυστα (Βουνάβασα), πλησίον ὁχωρον καὶ ὁμοίως παλαιὰν κωμόπολιν πρὸς νότον τοῦ Χαζήλαριου, εὐρηκα στήλην παλαιὰν ἐκ λίθου πυρίου σκληροῦ, χωσμένην πλαγίως ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπ' αὐτῆς γράμματα ἡλλοιωμένα ἐκ πολυχρονίου τριβῆς καὶ μόλις ἐν μέρει διακρινόμενα τινὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῦτο μετὰ τοσαύτης δυσκολίας, ὥστε ὁ πάντῃ πρωτόπειρος περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παλαιῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν δύναται ἴσως νὰ θεωρήσῃ αὐτὰ, ἢ ὡς μὴ ὄντα πραγματικῶς γράμματα, ἢ μᾶλλον ὡς ἐξηλειμμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ μὴ ἀναγινωσκόμενα πλέον. Ὁ δὲ σχηματισμὸς τῶν γραμμάτων τούτων εἶναι περιπου τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, οἷα ἡ τῆς προσημειωθείσης ἐπιγραφῆς τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱατροῦ Ἀχιλλέως. Ἀνέγνωσα δὲ σαφῶς, ἂν καὶ μετὰ τινος ἐπιστάσεως καὶ δυσκολίας ἐνιαχοῦ, πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰς ἀκολουθοῦσας λέξεις μετ' ἄλλων τινῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἔχω προχέτους.

Η ΠΟΛΙΣ ΕΙΝΟΥΔΕΩΝ.

Τῷ ὄντι τὸ Χαζήλαριον, (ὀνομασθέν, ὡς νομίζεται κοινῶς, ἀπὸ τῶν ὀθωμανιστῶν λεγομένων χαζήλων, ταυτέστι προσκυνητῶν μουσουλμάνων, οἵτινες ἐρχόμενοι διὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἰς Μίκκων, ἢ τὸ ἀνάπαλιν, κατέλυον αὐτοῦ μίαν ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῆς μετὰ τῶν ὁρέων Σιπύλου καὶ Μαστουρίτζ, τῶν περιλειπόμενων πρὸς ἀνατολὰς τὴν Σμυρναϊκὴν πεδιάδα καὶ κατὰ τὴν ὑπώρειαν αὐτῶν, ὁδοῦ σημειώδους, ὡς κυριωτέρας, δι' ἧς ἀναμφιβόλως ἐγένετο καὶ τὸ παλαιὸν ἡ συγκοινωνία τῆς Σμύρνης μετὰ τῆς Μαγνησίας καὶ τῶν Σάρδεων καὶ Θειατείρων καὶ φιλαδελφείας καὶ ἄλλων πόλεων τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ θέσις εἶναι ὁμαλὴ, τερπνὴ, εὐαερος, ἔχουσα καὶ ὕδωρ καὶ τὴν θέαν τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης. Εἶναι γνωστὸν καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἡ παρὰ τὰς ὁδοὺς δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν αἱ πόλεις, σχηματίζονται κατ' ὀλίγον φυσικῶ τῷ λόγῳ, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς ὑπωρείας ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ὁρέων αὐτῶν, πρῶτον πανδοχεῖα καὶ ἀκολουθῶς κώμαι καὶ πόλεις, ὅταν μάλιστα ὁ τόπος εἶναι ὑγιεινός. Ἐπειτα ἡ σωζομένη ἐνταῦθα παλαιὰ ὕλη, καὶ ἐπὶ

μάλιστα ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κοινοταρείῳ, καὶ αὐτὴ ἡ προμνημονευθεῖσα στήλη, ἡ φέρουσα τὴν δευτέραν ἡμῶν ἐπιγραφὴν, ὡς μεγάλη καὶ πρόστυχος, εἴτρα, δὲν ἔστι πιθανόν, ὅτι μετακομίσθη μακρόθεν, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦτον ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται σήμερον, ἡ πολὺ πλησίον. Ἰπάρχει δὲ καὶ παρὰδοσις ἐπιτόπιος, ὅτι τὸ Χαζήλαριον κατοικεῖται ἐκπαλαι, καὶ ἡ πληροφορία, ὅτι κατὰ καιροὺς ἐκ βαθίων ἀνασκαφῶν εὐρέθησαν λυχνάρια, κεράμια καὶ ἄλλα τεκμήρια παλαιᾶς οἰκήσεως. Ἐκ παλαιῶν λοιπὸν τῶν παρατηρήσεων καὶ πληροφοριῶν καὶ εἰκαστῶν τούτων πιστεύω σήμερον ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἡ παλαιὰ πόλις ἡ πολίχνη τῆς Ἰωνίας, ἡ κατέχουσα τὴν θέσιν τοῦ νῦν χωρίου Χαζήλαριον περὶ Σμύρνην, ἐλέγτο ἡ θηλυκῶς ἡ ΕΙΝΟΥΔΟΣ, ἡ οὐδέτερος, καὶ πληθυντικῶς ΤΑ ΕΙΝΟΥΔΑ, ὡς καὶ τὰ πλησίον Περίκλειστα καὶ ἄλλα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τοπικὰ ὀνόματα. Τοῦτο δὲ πιστεύω καὶ βεβαιῶνω μέχρις οὗ ἄλλαι πληροφορίες καὶ ἀνακαλύψεις μᾶς δείξωσιν ἄλλο τι βεβαιότερον, ὅπερ κατ' ἐμὲ ἀπίθανον.

Πρὸ μιᾶς ἡδὴ ἑκατονταετηρίδος, οἱ εὐπατρίδαι τῶν Σμυρναίων διήγον τὸ θέρος εἰς τὸ Χαζήλαριον, ἴσως ἐκ παλαιότητας συνθιῆς, καὶ τοι ὑπαρχόντων περὶ τὴν Σμύρνην ἄλλων πλησιαιτέρων χωρίων. Εὐκαταῖον δὲ ἡ ὥρα καὶ ὑγιεινὴ θέσις αὕτη τῶν Εἰνούδων νῦν συνεικισθῇ αὐτῇς ἔτι πλέον ὑπὸ τῶν Σμυρναίων, κοινωνοῦσα μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ Μαγνησίας δι' ὁδοῦ ἀμαξωτοῦ, καὶ τρέφουσα τοὺς ἐνοικοῦντας διὰ τῆς γεωπονίας, ἐπειδὴ ὁ πέριξ τόπος φαίνεται ἐπιτήδειος εἰς ἐλαιοφυτείας καὶ ἀμπελοφυτείας.

Διατριβὴ Ι. Γ. Λάτρη.

(Ἐκ τῆς ἑφημερ. τῆς Σμύρνης.)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Τῆς ἐτῆς γενικῆς συνεδριάσεως
τῆς ἐν Κοπενάγῃ
Βασιλικῆς Ἑταιρείας
τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἀρκτου.

Κατὰ τὴν 25 τοῦ ἡδὴ λήξαντος Φεβρουαρίου ἡ ἐν Κοπενάγῃ Βασ. Ἑταιρεία τῶν Ἀρχαιολόγων τῆς Ἀρκτου συνῆλθεν ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Χριστιανοσθούργου εἰς γενικὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας Φρειδερίκου Ζ'. Ἐν τῇ συνεδριάσει δὲ ταύτῃ ὁ ἀνάματος Κ. Κάρολος Κ. Ράφνος (Rafn), Σύμβουλος τῆς ἐπικριτείας καὶ γραμματεὺς τῆς μνησθείσης Ἑταιρείας, ἀνέγνω γενικὴν ἐκθεσὶν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐργασιῶν τῆς ῥηθείσης Ἑταιρείας. Ἀκολούθως ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἐγκρίσιν αὐτῆς συνοπτικὴν τινὰ ἐκθεσὶν ἀφορώσαν τὰ ἐκδοθησόμενα ἄρθρα καὶ διατριβὰς ἐν τοῖς προσεχέσι φυλλάδιαις τῶν περιοδικῶν τῆς Ἑταιρείας συγγραμμάτων. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ μεγάλου συγγράμματος τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ῥηθέντος Κ. Ράφνου ἐκδιδόμενου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν α. Ἀρχαιο-

λογικὰ Ῥωσίας καὶ Ἀνατολῆς κατὰ τὰ σωζόμενα ἱστορικὰ μνημεῖα τῶν Ἰολλανδῶν καὶ ἀρχαίων Σκανδιναυῶν ἡ ἐφορὰς σχεδὸν εἰς πέρας, ὡς καὶ αἱ προστεθησόμεναι εἰς τὸ πόνημα τοῦτο εἰκονογραφίαι, ἐξ ὧν ἐπαρουσίασε τέσσαρας παριστανούσας ἱσλανδικὰ τινὰ ἡμισφαίρια καὶ ἐπιπεδοσφαίρια σχεδιασθέντα κατὰ τὸν 16. καὶ 17. αἰῶνα. Ἀνέγνω ἀκολουθῶς διατριβὴν τινὰ πραγματευομένην περὶ τῶν κοσμογραφικῶν καὶ γεωγραφικῶν γνώσεων τῶν ἀρχαίων Σκανδιναυῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων τῶν γενομένων ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις καὶ ἐν τοῖς διαφόροις μέρεσι τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπληροφόρησε πρὸς δὲ τὴν ἑταιρείαν περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς καταγινομένης εἰς τὴν ἐκδοσὶν τῆς περιφήμου ἀρχαίας τοῦ Σνόρρη ἱστορίας καὶ τινος παλαιᾶς ἱσλανδικῆς διπλωματίας.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ Πρόεδρος ἔδωκε νέα δείγματα τοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἀρχαιολογίας διακαοῦς ζήλου τοῦ περιγράψας ὁ ἴδιος ἐν συνόψει τὰς ὑπὸ τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ διεύθυνσιν γενομένας ἀνασκαφὰς ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῶν ἀρχαίων φρουρίων Σοδούργου καὶ Ἀδπερβου κειμένων κατὰ τὸ ἀρκτικὸν τῆς Σελανδίας μέρος. Τῶν ἀνασκαφῶν τούτων παρουσίασεν ὡραίας σχεδιογραφίας ὡς ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἑταιρείας Κ. Οὐγενέρος (Wegener) ἐξήγησε καὶ ἐσχολίασε μετ' ἐμβριθῶν ἱστορικῶν παρατηρήσεων.

Ἀκολουθῶς ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρουσίασεν εἰς τὴν συνάθροισιν κώπην τινὰ ἐκ δρυὸς ἀνευρεθείσαν δι' ἀνασκαφῆς εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως Σάδου, κειμένης κατὰ τὰς ἀρκτικές χώρας τῆς Γουτλανδίας. Ἡ κώπη αὕτη ἔχει μεγίστην ὁμοιότητα μετὰ τῶν μέχρι τούδε ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῦσι λαοῖς ἐν ταῖς πολικαῖς χώραις τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τέλους ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρουσίασεν εἰς τὴν ἑταιρείαν ἀξιόλογόν τινὰ συλλογὴν 164 περίπου ἀρχαίων ἀντικειμένων ἀνευρεθέντων ἐσχάτως δι' ἀνασκαφῆς ἐν τοῖς περὶχωροις τοῦ χωρίου Σμορουμόβρου ἐν Σελανδίᾳ. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, ὡς φαίνεται, ἀπετέλουν μέρος ἐργοστασίου τινὸς σκευῶν ἐξ ὀρειχάλκου, καὶ, ὡς σαφέστατα ἀποδεικνύεται, εἰσιν ἐπιτοπίως κατασκευασμένα. Δὲν ἔλειψε δὲ ἡ Α. Μ. νὰ προσθέσῃ καὶ τινὰς εὐστόχους ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρατηρήσεις.

Τελευταῖον ἡ ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐπιτροπὴ τῆς Ἑταιρείας ὑπέβαλε διάφορα ἀρχαία ἀντικείμενα ἀνευρεθέντα ἐν τῇ νήσῳ Ἀγγόλτῃ κειμένη ἐν μέσῳ τοῦ Καττεγάτου. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ἀπετέλουν συσκευὴν τινὰ ἐργοστασίου λίθων κατεργασμένων, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Κ. Θωμάσσος (Thomsen) εἰσηγητὴς τῆς μνησθείσης ἐπιτροπῆς.

Ἐκ δὲ τῆς γενικῆς ἐκθέσεως ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἡδὴ λήξαντος 1851 ἔτους τὸ μόνον τῶν τῆς Ἀρκτου Ἀρχαιολόγων ἐπλουτίσθη ἐξ 148 περίπου δώρων καὶ ἀγορῶν ἐμπεριεχόντων 761 νέα ἀξιοπεριεργὰ ἀντικείμενα.

Πρὶν δὲ ἡ διαλυθῇ ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος γενικὴ ἐτήσιος αὕτη συνεδρίασις, ἐξελέχθησαν μέλη τῆς Ἑται-

ρείας ταύτης ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας καὶ ὁ Πρίγκηψ Ἀλβέρτος σύζυγος τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

—*—

ΥΔΩΡ ΓΑΥΚΥ ΑΝΑΒΡΥΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΚΩΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ. Πλησίον δύο νήσων κειμένων παρὰ τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ ὀνομαζομένων Βαχρέν καὶ Ἀρεδ, ὑπάρχουσι πηγαὶ ὑδατος ἀναβλύζοντος ἐκ τῶν μυκῶν τῆς θαλάσσης, βαθεῖας οὗσης ἐκεῖ δύο ἢ καὶ τρεῖς ὀργυαί. Καὶ ἄλλαι μὲν κεῖνται παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἄλλαι δὲ μακρὰν αὐτοῦ. Ὅσακις οἱ ἀλιεῖς ἔχουσιν ἀνάγκην ὑδατος, φέρουσι τὴν ἀλιὰν πλησίον αὐτῶν, καὶ τις ἐκ τῶν τοῦ πληρώματος, πίπτων ἐντὸς τῆς θαλάσσης, βάλλει τὸ στόμιον ἀσκοῦ ἄνωθεν τῆς πηγῆς· τοσαύτῃ δὲ ἡ δύνημις τοῦ ἀναβρύοντος ὑδατος, ὥστε ὁ ἀσκὸς πληροῦται ἐν ἀκρεῖ. Ὁ δὲ τῆς ἀναβλίνης, χύνει τὸ ὕδωρ ἐντὸς ἄλλου ἀγγείου, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν πρώτην ἐργασίαν ὁσάκις θέλει.

Λέγουσιν ὅτι αἱ πηγαὶ αὗται εἶναι περίπου τριάκοντα.

ΕΜΠΟΡΙΑ ΦΩΛΕΩΝ. Κατὰ τὸ Ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος, γίνεται ἀξία λόγου ἐμπόρεια τῶν φωλεῶν τῶν σαλαγγανῶν ἢ θαλασσίων χελιδόνων, (Hirundo esculenta), διότι τὰς φωλεὰς ταύτας τρώγουσιν ἀπλήστως οἱ κάτοικοι τῆς Κίνας, ὡς ἐχούσας σπάνιον ἰδιότητα πεπτικὴν. Πολλοὶ καὶ διάφοροι εἶναι αἱ γυναι τῶν φυσιολόγων περὶ τῆς ὕλης ἧτις χρῆσιμεύει εἰς κατασκευὴν αὐτῶν· οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι συγκρίνεται ἐκ τῶν ἰξωδῶν οὐσιῶν αἰτίνες πλέουσιν ἐνὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάσσης, οἱ δὲ ὅτι συναπαρτιζομένη ἐκ διαφόρων εἰδῶν κόμμεως μειγμένων μετὰ λεπτῶν συντριμματῶν ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν βράχων, καὶ ἄλλοι, ἀνατεμνόντες τὰ πτηνὰ ταῦτα, υποθέτουσιν ὅτι ἡ κυριώτερά ὕλη τῶν φωλεῶν τούτων προέρχεται ἀπὸ ἐκκρίσιν τινὰ τῶν παρωτίδων ἰδιάζουσαν εἰς τὰς χελιδόνας ταύτας. Ἄλλοι βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ ὕλη δι' ἧς συμπηγνύονται, ὁμοιάζει τὸ λεῖκωμα τῶν ὠν, ἢ τὴν πηκτὴν ἐκείνην ὕλην ἧτις ἐνυπάρχει ἐν τῷ σώματι τῶν ζώων. (gelatine). Καίονται δὲ μετὰ πολλῆς δυσκολίας, καὶ μεταξὺ τῆς τέφρας αὐτῶν εὐρίσκεται καὶ ἄλλας ἀμμωνιακόν.

Αἱ γλυκύτεραι καὶ ἐπομένως αἱ μᾶλλον ἐπιζήτητοι τῶν φωλεῶν τούτων εἶναι αἱ συναγόμεναι ἐντὸς σπηλαίων ὑγρῶν, καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐπώσεως· ἡ τιμὴ τῶν εἶναι τότε ὑπερόγκος. Κατώτεραι δὲ θεωροῦνται ἐκεῖναι ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ νεοσσοὶ ἀποκτῶσι πτερὰ.

Ἡ συγκομιδὴ τῶν φωλεῶν τούτων γίνεται δις τοῦ ἔτους. Πολλὰ τῶν σπηλαίων εἶναι δυσπρόσιτα· οἱ δὲ εἰσπρόχοντες εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ φέρωσι λαμπάδας

ἀνημμένους, καὶ νὰ εἶναι πρὸ πάντων ἐξησκημένοι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐκ νεότητος.

Ἀφοῦ ἐξαχθῶσιν ἀπὸ τὰ σπήλαια αἱ φωλεαὶ ἐκτίθενται ὑπὸ τὸν ἥλιον, καθαρίζονται, διχμερίζονται κατὰ τὴν ποιότητα αὐτῶν, καὶ τιθέμεναι ἐντὸς ἀγγείου, στέλλονται εἰς Καντόνην.

Αἱ τῆς πρώτης ποιότητος πωλοῦνται 450 δρ. τὴν ὁκάν, αἱ τῆς δευτέρας 300 καὶ αἱ τῆς τρίτης 150.

Τὰ σπήλαια τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους ὅπου συγκομίζονται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος φωλεαὶ, ἀνέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ εἰς τὸν ἡγεμόνα ἢ εἰς τὸ δημόσιον· διότι οἱ ἰδιῶται δὲν ἔχουσιν ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ τὰ ὑπερσπισθῶσι κατὰ τὸν κλεπτῶν καὶ πειρατῶν. Καὶ ἡ μὲν δαπάνη τῆς συγκομιδῆς εἶναι μικρά, τὰ δὲ ἔσοδα σχεδὸν ἀπίστευτα. Τὰ σπήλαια, π. χ. τοῦ Καρμπελαν προάγουσι κατ' ἔτος 1500 ἕως 1600 ὁκάδας φωλεῶν, αἰτίνες ἀποφέρουσιν εἰσόδημα καθαρὸν ἐπτακοσίων χιλιάδων δραχμῶν· τὸ ὑπερόγκον τῆς τιμῆς εὐκόλως ἐξηγεῖται ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν, πρῶτον ὅτι τὸ πρῶτον τῆς αὐξήσεως τοῦ προϊόντος δὲν ὑπάρχει, καὶ δεύτερον ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν φωλεοφάγων κατοίκων τῆς Κίνας εἶναι πολὺ ἀνώτερος τοῦ τῶν φωλεῶν.

ΙΠΠΙΟΣ ΚΥΚΛΩΥ. Παράδοξόν τινος συμβαίνει εἰς τὴν φύσιν. Εσχάτως εἰς τὴν περὶχωρον Σμύρνης, φορβὰς (φορὰδα) ἔτεκε πῶλον ἀνστήματος πολὺ ἀνεπτυγμένου· τὸ μῆκος τοῦ ἦτο ἑνὸς μέτρου καὶ 10 ἑκατοστομέτρων, καὶ τὸ ὕψος 87 ἑκατοστομέτρων. Αἱ τρίχες τοῦ ἦσαν μεγάλα καὶ ἡ οὐρά τοῦ πολὺ ῥιζ· ἔφερε δὲ εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου μέγαν τρίγωνον ὀφθαλμὸν καὶ οἱ ῥόθωνές τοῦ ἦσαν πολὺ ἀνωρθωμένοι. Οἱ μυκηθμοὶ τῆς φορβίδος καὶ αἱ φωναὶ τοῦ πώλου καὶ ἡ τερατώδης μορφή τοῦ κατετάραξαν τὸν κύριον αὐτῶν τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπάγῃ ν' ἀπολύσῃ τὴν μητέρα, ἧτις τέλος πάντων ἐρόνευσε τὸ νεογεννηθέν. Τὸ τέρας τοῦτο ἀγορασθὲν ἐβαλσαμώθη, καὶ μέλλει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ κοινού. Ὁ κάτοχος αὐτοῦ ἀνεχώρησε διὰ Κωνσταντινουπόλεως.

(Ἐκ τῆς Ἀμαλθείας.)

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΑΣΙΑΤΙΚΗ. Ὁραία τις νεανίς, παρατηρουμένη ἀτενῶς ἀπὸ Ἀραβῶν, ἠρῳδίασεν. Ὁ δὲ Ἀραβ εἶπε πρὸς αὐτήν·

—Τὰ βλέμματά μου ἐνέσπειραν ῥόδα εἰς τὰς πνεύμας σου, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὁ σπείρων ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ νὰ θερίῃ τοὺς καρποὺς τῶν σπέρων σου. Ἐπεταί ἄρα ὅτι κ' ἐγὼ πρέπει νὰ δρέψω ὅ,τι ἐσπείρα.

ΕΥΣΤΟΧΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ. Καλῶς τις κυνηγῶν ἐξετράπη τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Μετὰ δὲ μακρὰν περιπλάνησιν ἐνθασε πλησίον πηγῆς τινος ὅπου τρεῖς θυγατέρες Βεδουίνων, ἀντλούσαι ἀπὸ φεάτος, ἐπλήρουν τὰς ὑδρίας αὐτῶν. Πρόθυμοι καὶ οἱ τρεῖς προσέφερον ὕδωρ πρὸς αὐτὸν· ζητήσας νὰ πῇ. Αὐτὸς δὲ, θέλων ν' ἀνταμείψῃ τὴν εὐεργεσίαν, καὶ μὴ ἔχων μετ' ἑαυτοῦ χρήματα, συνέθλασε πολλὰ τῶν χρυσῶν βελῶν τοῦ καὶ ἐδώρησάτο πρὸς αὐτὰς τὰ τεμάχια.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Τὰ βέλη σου εἶναι χρυσοῦ, διότι θέλεις νὰ φαίνεσαι γενναῖος καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς σου. Διὰ τοῦτο δίδεις χρυσόν, πρὸς μὲν τοὺς φονευθέντας διὰ ν' ἀγοράσωσι τὰ τῆς κηδείας των, πρὸς δὲ τοὺς τραυματίας, διὰ νὰ θεραπευθῶσι.

Ἡ δὲ δευτέρα εἶπεν·

— Εἰς τὰς μάχας ἡ ἐλευθερίας χεὶρ σου, ἐπιδαφιλεῖαι δῶρα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς σου. Τὰ βέλη σου εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ πολυτίμου μεταλλοῦ, διὰ νὰ δείξης ὅτι καὶ ὁ πόλεμος δὲν σ' ἐμποδίζει τοῦ νὰ φιλοδώρῃς.

Καὶ ἡ τρίτη προσέθηκεν ἀμέσως·

— Εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μάχης ῥίπτεις βέλη πάγ-χρυσά, διὰ νὰ μὴ μένωσιν οἱ πληγωθέντες ἐγκαταλειμμένοι, καὶ διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ νεκροὶ πῶς ν' ἀγοράσωσι τὰς νεκρικὰς σινδόνας των.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΑΡΑΧΝΗΣ. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀραχνῶν γίνεται μὲν βραδέως, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι γεννῶνται τέλειαι, καὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς οὐδεμίαν μεταμόρφωσιν. Ἐνίοτε τὰ ἀράχνια γεννῶνται ἔχοντα ἕξ πόδας, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἀναφύονται ὅταν πρωταλλάξωσι τὸ δέρμα των. Ἀλλ' ἡ περίστασις αὕτη δὲν εἶναι κοινὴ εἰς ὅλα τὰ εἶδη· διότι ἄλλων ἀναφύονται ἐνῶ διατινῶνται εἰσέτι ἐντὸς τοῦ βομβυκίου, καὶ ἄλλων ἐνῶ κάθηνται ἐπὶ τῆς ῥάχews τῆς μητρὸς περιμένουσαι τὴν ἀναβλάστησιν αὐτῇν. Τοιαύτη δὲ καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ ἀδδθηραγία των ὥστε ἀποφεύγουσι νὰ συζῶσι διὰ νὰ μὴ τρώγονται μεταξύ των.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὸ Εὐέλπι ἀκρωτήριον εὐρίσκεται εἶδος ἀράχνης μελανῆς, ἐχούσης τὰ μέλη πλατέα καὶ τριχωτά, ἥτις κυνηγᾷ τοὺς νεοσσούς τῶν πτηνῶν, καὶ δάκνει ἐπικινδύνως πολλάκις καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς τὰ δάση τῆς Αὐστραλασίας ὑπάρχει ἄλλο εἶδος πολὺ δεινότερον. Ἐχουσιν ἐννέα δακτύλων μῆκος, ὅκτω πόδας καὶ ἕξ ὀφθαλμούς, καὶ ὁμοιάζουσι μεγάλας καραβίδας. Καὶ τὸ μὲν σῶμά των εἶναι φαῖον στίγματα ἔχον λευκὰ καὶ κόκκινα, ἡ δὲ κοιλία ὑπόξανθος. Ἐπιχωριάζουσι δὲ ἰδίως εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ τελματώδεις τόπους, καὶ ἀποσυρμέναι εἰς γηραιούς κορμούς, σκάπτουσιν ὅπην συριγγώδη ἕξ δακτύλων διάμετρον ἔχουσαν, καὶ περιβάλλουσιν ἔσωθεν αὐτὴν μὲ ἐπίχρισμα πλαστικόν καὶ χνοῶδες ὁμοιάζον τὴν ὕσκαν.

Εἶναι δὲ καὶ ἀμφίβιοι. Καταβαίνουσιν ἀπὸ τὰ δένδρα εἰσέρχονται προσεκτικῶς εἰς τὰ ἔλη, καὶ καταδιώκουσι μέχρι τῶν μυχῶν, ἀνέρχονται μετὰ ἡμίσειαν πολλάκις ὥραν, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν μικροὺς ἰχθύας ἢ καὶ σκώληκας. Ἀποτρόπαιος εἶναι ἡ ὄψις των. Ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς κεφαλῆς ἔχουσιν ἀνὰ τὸς ὀφθαλμούς ἕξ ἐκάστης πλευρᾶς μαύρους, καὶ κοκκίνοισι ὡς αἷμα περὶ τὰς ἄκρας, πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος δύο γνάθους ἰσχυροτάτας, δι' ὧν συντρίβουσι σχοῖνους, ἐκρίζουσι χόρτα, καὶ κόπτουσι λεπτὰ κλωνάρια δένδρων.

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΔΕΞΜΗΣ.

Ἰδὲ Πανδ. Φυλ. Γ. Μ.

Ἀριθ. 6.

ΘΡΗΝΟΣ.

Ἀραχωρῶ, πλανῶ μακρὰν
τὴν ὑπαρξίαν μου τὴν πικράν.
κ' ὅπου σταθῶ κ' ὅπου γυρῶ,
φεῦ! σ' ἐνθυμοῦμαι καὶ θρηνῶ.

— 0 —

Περῶ πελάγη καὶ ξηρὰς,
εἰς πόλεις τρέχω ἡχηρὰς
κ' εἰς τὰς ἐρήμους τῶν βουνῶν
σὲ κράζω, σὲ ζητῶ θρηνῶ.

— 0 —

Εἰς ῥίγας δένδρων σκιερῶν,
καὶ εἰς τὸν γλοῦσθον τῶν νερῶν,
ὅπου σὲ εἶδα, ἐκφωνῶ
τὸ ὄρομά σου καὶ θρηνῶ.

— 0 —

Ἀπὸ τὸν θόλον τὸν στικτὸν
ἀπὸ τὸ σκότος τῶν νυκτῶν
καὶ τὸν χρυσοῦν αὐγερινόν,
μὲ πόθοσιν σὲ ζητῶ θρηνῶ.

— 0 —

Κ' ὅταν γλυκεῖ' ἀνατολῇ
εἰς ἑὼν ῥέαν προσκαλῇ,
μ' ἐλπίδα περὶ μου πλανῶ
τὰ βλέμματά μου καὶ θρηνῶ.

— 0 —

Φεῦ! οὐτ' ἐδῶ καλοῦτ' ἐκεῖ,
εἰς τὴν ψυχὴν μου κατοικεῖ,
καὶ κατοικεῖ τὸν οὐρανόν
ἐκείνη ποῦ ζητῶ θρηνῶ.

— 0 —

Περίμεινε μετὰ μικρὸν
παύω τὸν δρόμον τὸν μακρόν,
καὶ πρὸς τὸν ἑσχατοῦ κινῶ,
ὅπου θὰ παύσω τὰ θρηνῶ.

— 0 —